

פ ר ו ט ו ק ו ל
ישיבת ל"ו/של"ו של הממשלה
כ"ה בניסן תשל"ו - 25.4.76

נכחו חברים:

י. רבין - יו"ר, א. אוזן, י. אלון, י. בורג, מ. ברעם,
י. גלילי, ג. האוזנר, ש. הלל, ז. המר, א. ידלין, ג. יעקבי,
א. עופר, ש. פרס, ח.י. צדוק, מ. קול, י. רבינוביץ, ש. רוזן,
י. רפאל, ו. שם-טוב

נעדר חסר: ח. בר-לב (בחול)

ג. אבנר	- מזכיר הממשלה
פרופ' א. ברק	- היועץ המשפטי לממשלה (בסעיף 638)
א. גפני	- המנהל הכללי, משרד האוצר (בסעיף 638)
אלוף ש. גזית	- ראש אגף מודיעין (בסעיף 639)
מ. דיין	- לשכת שד האוצר (בסעיף 638)
י. דגון	- משרד האוצר (בסעיף 638)
א. ירמנס	- משרד האוצר (בסעיף 638)
א. מזרחי	- לשכת ראש הממשלה (בסעיף 639)
י. ניצן	- נציב שירות המדינה (בסעיף 638)
תא"ל א. פורן	- מזכיר צבאי לראש הממשלה (בסעיף 639)
סא"ל א. תהלה	- לשכת שד הבטחון (בסעיף 639)

סדר היום:

636.	ש א ל ו ת
637.	תפיסת שטחים בסיני לצורכי בטחון
638.	הסכם השכר בשירות המדינה
639.	המצב בלבנון
640.	הענקת פרסי ישראל בתחום הקולנוע והטלוויזיה
641.	מינוי לשירות החוץ
642.	נסיעות שדים.

636. ש א ל ו תשד הפנים י. בורג:

יש לי שתי שאלות.

ביום חמישי, היה שידור בטלוויזיה, ושם הופיעו שני פקירי ממשלה, זה נגד זה. מר טולדנו התייחס להודעתו של מר זורע והכחיש כמעט כל מה שאמר מר זורע, שהיו הצעות לקניית קרקע מידי ערבים ושההצעות הללו היו כנות. וטולדנו הכחיש את הדברים האלה לעיני כל ישראל ולעיני כל ישמעאל. ברור שזהו ענין המערער את האמון בממשלה. איני יודע את התועלת שיכלה להיות משידור כזה בכלל, וביחוד בנוגע לקרקעות. אני שואל: מי הרעה את ההופעה הזאת? כי לגבי הופעות של פקידים ברדיו ובטלוויזיה צריכה להיות פרוצדורה מסוימת. לא יכול להיות שפקיד, שהוא ממלא תפקיד חשוב אליבא דכולי עלמא ידבר בענין דכולי עלמא. זוהי שאלתה אחת לגבי שני בני-אדם.

ראש הממשלה י. רבין:

גם אני ראיתי במקרה את השידור הזה והתפלאתי, משום שמר טולדנו כפוף למשרד ראש הממשלה, ועל-סמך נסיון קודם הוריתי לו שלא יתראיין בלי אישור מפורש של המנכ"ל. הסתבר שבמקרה זה התראיין מבלי לבקש אישור לכך. הענין הזה נמצא בבירור. אם יסתבר שהוא חרג מתפקידו, אטפל בזה. אבקש מיתר שרי הממשלה שאף הם יוציאו הוראות במשרדיהם, שבנושאים רגישים פקידים לא יתראיינו בלי אישור חשד או של דרג בכיר במשרדם. אני מסכים עם כל התיאור שתיאר שד הפנים את המשמעות הבלתי-רצויה של אותו שידור כדוגמה.

שד הבראות ו. שם-טוב:

אם זה שייך לטולדנו, יש להעיר שמר זורע היה הראשון שהתקיף את טולדנו.

ראש הממשלה י. רבין:

אני מטפל בתחום של משרד ראש הממשלה. הבעיה

היא עקרונית.

שר התיירות מ. קול:

האם האלוף במילואים מר זורע קיבל אישור משרד
החקלאות, שהוא כפוף לו, לחקוף את טולדנו? הוא גם הופיע אתמול בכינוס ונאם בו.

ראש הממשלה י. רבין:

אני מפריד בין הנושא של משרד ראש הממשלה ובין
הבעיה העקרונית. לכן השלמתי בדברי שלא תהיה שום חשיבות אם אטפל רק
במשרד אחד אם במקביל לא יינתנו הוראות לגבי הפקידים בכל המשרדים. מר זורע הוא
פקיד עובד מדינה בדיוק כמו טולדנו והוא נמצא באותו סטאטוס. אני מבקש
שבעתיד תצא הוראה מצד כל השרים, ואני מבקש את מזכיר הממשלה לדאוג לכך -
ואם איני טועה זה מעוגן היום בחוק עובדי המדינה, שפקידים לא יתראיינו באמצעי
התקשורת בלי אישור מצד השרים או ממי שהוא מופקד על הנושא מטעם השר
בכל משרד. אני חושב שאנחנו עדים למספר גדול מדי של ראיונות של פקידים, שאינם
מציגים בהכרח בצורה נאותה לא את עמדת השרים ולא את עמדת הממשלה.

ישנה שאלה נוספת והיא השתתפות של פקידים עובדי
המדינה בכינוסים פוליטיים. נדמה לי שיש חוק המתיר השתתפות פאסיבית שלהם
בכינוסים שכאלה, אבל לא השתתפות אקטיבית.

שר התחבורה ג. יעקבי:

השאלה היא מה זה כינוס פוליטי, כי הכינוס שהיה

אתמול לא היה כינוס מפלגתי.

שר התיירות מ. קול:

היה זה כינוס על נושא שעליו יהיה דיון בממשלה והכינוס נערך כדי להפעיל לחץ על הממשלה. האם פקידי ממשלה צריכים להשתתף בכינוס שכזה כדי להפעיל לחץ על הממשלה? כל הכבוד לאלוף במילואים מר זורע. אני מוקירו ומכבדו. אולם הוא אינו יכול להופיע בכינוס המכוון להפעיל לחץ על הממשלה ומר זורע גם הוא אמר שהוא משתתף בכינוס כדי להפעיל לחץ על הממשלה.

שר הבריאות ו. שם-טוב:

זה על כל פנים בניגוד לתקש"ר.

ראש הממשלה י. רבין:

אם זה בניגוד לתקש"ר או לא, אבקש שזה ייבדק

על-ידי היועץ המשפטי.

שר הפנים י. בורג:

יש לי שאילתה שניה:

אני מבחין בענין זה בין דברים ששייכים למפלגות וקואליציות ובין דברים ששייכים לממשלה. כשהייתי בחוץ-לארץ קראתי בעתון שהשר קול שאל שאילתה בקשר לדברים שאמרת בענין קדום. אמרתי זאת כחבר מפלגה וכשותף בקואליציה. אני מתייחס לדברים שהיו אמש ברדיו והבוקר מטעם שר החוץ וסגן ראש הממשלה. השאלה שלי היא בשני מישורים. היא אינה מקבלת משקל על-ידי מה שעזעתי הבוקר, שבעצם אין כינינו ובין ארצות-הברית דברים דחופים, לכן הנסיעה של שר החוץ לווינגטון אינה דחופה כל-כך. שאלתי היא: האם השרים צריכים לעצוץ על ביטול נסיעה מדינית בעלת משמעות רק מעל גלי הרדיו? שנית: מהי המשמעות שקיבלה ההודעה שצמר שר החוץ וסגן ראש הממשלה? אני מדבר על כך איך נתקבל הדבר בחוגים, שאני שומע מהם שהם חושבים - לא תמיד אני שומע להם, אבל אני שומע מהם.

סגן ראש הממשלה ושר החוץ י. אלון:

אני מבין שהם שומעים לך.

שר הפנים י. בורג:

במידה מאד מצומצמת. אולי זהו פגם שלהם ולא שלי.
אני שואל ברוח טובה המקובלת עלינו: האם הפירוש שהדבר הזה קיבל הוא כך? כל זמן שענין קדום לא הוכרע בממשלה, שר החוץ אינו רוצה להיפגש בווינגטון עם מי שהוא צריך או רוצה להיפגש? האם הממשלות היא שיש לחץ קונקרטי בנוגע להסרת קדום או חס-ושלום הבטחה כל שהיא מצידנו באיזו שהיא צורה או באיזה שהוא אופן? אחרת הצירוף של שתי העובדות הוא צירוף מוזר. לכן השאלה היא: מה הממשלות של אי-הנסיעה עם אי-הדיון?

סגן ראש הממשלה ושר החוץ י. אלון:

לא ביקשתי מהממשלה אישור לנסיעתי כי הדבר היה מוקדם לכל הדעות. לכן לא היה צורך שאודיע לממשלה על ביטול התכנית של נסיעה. שנית: על נסיעה זאת סוכם כבר מזמן, כאשר המטרות העיקריות של הנסיעה היו היענות לבקשת המגבית היהודית המאוחדת מצד אחד ופעילות מסויימת בתחומי ההסברה מצד שני, כאשר הפגישה עם מזכיר המדינה נקבעה ביוזמתו, כאשר שמע שאני עומד להגיע לשם לעניינים אחרים. זהו דבר מקובל אפילו מטעמי נימוס, על אחת כמה וכמה שחמיד יש בינינו על מה לדבר. אבל הסיבה העיקרית לנסיעה לא היתה מדינית.

שלישית: אין כל קשר בין עמדת ארצות-הברית לגבי התיישבות יהודים בשטחים המוחזקים לבין תכניות נסיעות. אין מצד ארצות-הברית לחץ על הנושא של קדום. יחד עם זה נקבעה עמדה של ארצות-הברית בפומבי נגד התיישבות מעבר לקו הירוק בכלל. אבל מעבר לזה איני חש בשום לחץ ובשום תנועה ספציפית. אם משהו מפרש את הידיעה שקשה לי להיפגש עם הממשל האמריקאי כל עוד לא יירד ענין קדום - אין לדעתו כל שחר. יש לי עמדה

לגבי מדיניות ההתיישבות בשטחים ולגבי הנושא של קדום ואופן התהוות הבעיה של קדום. אמרתי זאת לא פעם בצורה מסודרת במסודות מסודרים ובמסגרת שבהן דנו בנושא. אבל אין לזה שום קשר עם עמדת ממשלת ארצות-הברית.

נכון הוא שהצטברות של כמה עניינים פנימיים בארץ הביאה אותי לכלל שיקול דעת שכדאי אולי לדחות את הנסיעה לארצות-הברית. ספרתי על כך לראש הממשלה בשבוע שעבר. אני בהחלט רוצה שהדיון על מדיניות ההתיישבות של הממשלה יתקיים בהקדם. אם המדיניות הזאת תהיה נדונה בממשלה, אני רוצה ליטול בה חלק. אם היא לא תהיה נדונה - אני רוצה שהסיבה לאי-דיון תהיה העדרותי מן הארץ. מעניין אותי מה תהיה עמדת הממשלה. יש שורה של עניינים פנים, עניינים גם במערך ועניינים אחרים שיש לי עניין לקחת חלק בהם. ואם יסתבר שיש צורך בנסיעה מדינית לארצות-הברית לרגל התהוות בעיה מסוימת, אולי סביב חידוש מנדט האונדוף - נקווה שלא יהיה צורך בכך - אין כל קושי לנסוע ליום אחד לווינגטון מכלי למשך אחדיו שובל של 10-11 ימים להשתתפות באסיפות המגבית, הכוננס וההסברה.

שר הדתות י. רפאל:

יש לי שתי שאלות. אני יודע אם זאת תהיה בדיוק שאלתה או משאלה לשך הבטחון. אני חושב שהיה כדאי שנשמע סיכום והערכה של תוצאות הבחירות ביהודה ושומרון, כי נתפרסמו כל מיני הערכות וכל מיני נסיונות של מסקנות. היה כדאי לדעתי שנשמע איזה שהוא סיכום מוסמך. ואני מביע בעניין זה משאלה יותר מאשר שאלתה.

ראש הממשלה י. רבין:

אין זה היום על סדר היום. אם יהיה צורך, נקיים דיון בזה, אבל לא בשלב הראשון.

שר הדתות י. רפאל:

אם כך, יש לי בקשר לזה שאילחה לשר החוץ. היום נתפרסמה הודעה של שר החוץ השבדי, שהתוצאות של הבחירות מעידות שאש"ף הוא הנציג של האוכלוסיה. יש לזה השלכות פוליטיות. אני רוצה לשמוע משר החוץ האם יש עוד התבטאויות של ראשי מדינות בחוץ לארץ בכיוון זה. זה דבר אחד.

סגן ראש הממשלה ושר החוץ י. אלון:

עד רגע זה לא קיבלנו עדיין דיווח מסודר מחשג'יר שלנו בשטוקהולם על ההתבטאות הזאת של שר החוץ השבדי. כאשר שמעתי זאת בחודשות, ביקשתי שיבררו בדיוק מה נאמר על-ידו. אני מעדיף לקבוע עמדה לאחר שנקבל את הטקסט המדויק. אין זה בוער כרגע, כי אחרי מספר שעות נקבל את הדיווח של חשג'יר. פרט לזה קיבלנו מחמאה מנשיא ארצות-הברית באמצעות הסנטור יעבץ, שבה הוא משבח את עריכת הבחירות ואת נאמנותה של ישראל לעקרונות הדמוקרטיה שלה, לקיום בחירות בצורה מסודרת כל כך, בחירות חשאיות וכו'. משיחות שהיו לי עם שני אישים אירופאיים, שאני מעדיף שלא לנקוב בשמותיהם, אם כי אין הם תופסים עמדות פורמליות, אבל הם שני אישים חשובים הוגי דעות, ההתרשמות של כל אחד מהם בנפרד היא מעניינת. כל אחד רואה בזה הפגנה של תושבי השטחים ליתר הגדרה עצמית.

ראש הממשלה י. רבין:

אני מציע שלא להיכנס לענין. אני מבין שהשאלה היתה האם יש הערכות פורמליות של ממשלות.

סגן ראש הממשלה ושר החוץ י. אלון:

הערכות כאלה לא קיבלנו חוץ מההערכה של נשיא ארצות-הברית.

ראש הממשלה י. רבין:

אם יש לשד הבטחון הערה להעיר - בבקשה. אבל אם לדיון - אני רוצה שיהיה על זה דיון מסודר.

שד הבראות ו. שם-טוב:

לכשיהיה דיון - נשמע.

שד הבטחון ש. פרס:

אני יכול לחכות לדיון. מחר ימונו ראשי הערים. היו בחירות ב-22 ערים. בשתי ערים היה הסכם. יש לנו בעיה לגבי שתי ערים. בכל יתר הערים המדיניות שאנו ממליצים עליה היא, לקבל ללא יוצא מהכלל את ההמלצות של מועצות הערים. סתירה נוצרה בשתי ערים: ג'נין, שגם ראש העיר היוצא זכה המספר הגדול ביותר של הקולות, ואילו רוב חברי המועצה הם נגד בחירתו והם מציעים מועמד אחר. קיבלנו גם עצומה של קרוב ל-900 תושבים המבקשים לבחור בו. יש מברקים ופניות של אנשים דתיים ולא דתיים המבקשים שהוא יישאר על כנו.

שד המשפטים ח. צדוק:

כמה יש לו תומכים?

שד הבטחון ש. פרס:

3 מתוך 8, לשני יש 5. הוא הדין לגבי יריחו. ראש העיר היוצא קיבל את המספר הגדול ביותר של קולות. דעת רוב האנשים המטפלים בדבר, וזוהי גם דעתי - לשמור על העקרון, לקבל את דעת רוב חברי המועצה ולא לעשות יוצא מהכלל. אני מביא את הדבר לידיעת חברי הממשלה. עיכבתי את שני האישורים.

סגן ראש הממשלה ושר החוץ י. אלון:

מה ידוע לנו על טיבם של האנשים היוצאים?

ראש הממשלה י. רבין:

זה כבר שייך לדיון.

שר הבטחון ש. פרס:

אני מציע שנשמור על העקרון. במידה מסוימת כולם מדברים יותר בסגנון אש"ף, הן היוצאים והן הנכנסים, ואין כל סיבה מיוחדת מדוע להתנגד למועמד החדש בג'נין או למועמד החדש ביריחו. גם ערי הראשים היוצאים אין להם עבר פרו-ציוני.

ראש הממשלה י. רבין:

האם אתה מבקש את אישור הממשלה להחלטה? אך כך, זה בלתי-אפשרי בלי דיון מסודר. אי-אפשר דרך אנב לומר, נתקבל אישור הממשלה למהלך זה או אחר.

שר הבטחון ש. פרס:

אני מוסר אינפורמציה. אם אחד מחברי הממשלה יתבע דיון, אעיר.

ראש הממשלה י. רבין:

האם אתה מוכן לעכב מינוי ראשי ערים?

שר הבטחון ש. פרס:

איני יכול.

ראש הממשלה י. רבין:

לא נמסר לי שהנושא יובא לדיון להחלטת הממשלה. אי-אפשר דרך אגב להיכנס לנושא מהותי דרך אינפורמציה מקוטעת לא שלמה מבלי לקבל תמונה ברורה. עד היום היתה החלטה עקרונית של הממשלה. הממשלה לא נכנסה לפרטים, אם כי כממשלה היא נושאת באחריות לה שהשרים פועלים. אבל אם אתה בא לקבל אישור הממשלה לדבר ספציפי, אין זה יכול להיות בלי דיון מסודר.

שר הבטחון ש. פרס:

איני מבקש אישור. אני רק מוסר אינפורמציה.

שר התיירות מ. קול:

אם שני המועמדים בשני המקומות האלה קיבלי מכסימום של קולות וחברי המועצה הם נגדם - האם אין חושב על אפשרות לערוך בחירות חדשות בשני המקומות האלה?

ראש הממשלה י. רבין:

אין שם בחירות אישיות. לא הוחל על השטחים ההם החוק הקיים בישראל. אילו היה זה כמו בישראל, היה אולי מקום לדון על-כך.

שר השיכון א. עופר:

גם בבת-ים יש מי שקיבל את רוב הקולות והוא לא נבחר.

שר הבטחון ש. פרס:

אין בדעתי לפרוש מהמינהג. מצאתי לנכון לספר על הדבר.

שר הדתות י. רפאל:

יש לי שאלה לשר החינוך והתרבות.

שר החינוך והתרבות א. ידלין:

האם מדובר על עניני חוץ ובטחון?

שר הדתות י. רפאל:

השאלה נוגעת לממשלה. כדי שהדבר יהיה בסדר עם התקנון, אביא את השאלה לראש הממשלה.

שר המטרה ש. הלל:

השאלה היא לא למי אלא על מה.

שר הדתות י. רפאל:

אני רוצה לשאול את ראש הממשלה: מי מחליט על פרסים חדשים במסגרת של פרס ישראל? האם עושה זאת שר החינוך והתרבות או הממשלה או שר החינוך והתרבות על-דעת ראש הממשלה? אני חושב שלדעת כולנו פרס ישראל איננו איזה שהוא פרס הניתן על-ידי איזה שהוא משרד אלא הפרס היוקרתי שניתן על ידי המדינה. אני שואל קודם כל:

(א) מי החליט לקבוע חשנה בפעם הראשונה פרס נוסף לשני ענפים חדשים, שבכל אופן לפי מיטב הרגשתי האישית לא הגענו בהם עדיין לרמה כזאת ולדאגה כזאת שראוי לקבוע פרס מסוג זה בשני הענפים הללו?

(ב) האם אמנם לפי התקנות חייב שר החינוך והתרבות לקבל את ההמלצות של הוועדה הממליצה?

(ג) האם ידוע לראש הממשלה מה יש בדעתו של שר החינוך והתרבות לעשות בענין זה?

ראש הממשלה י. רבין:

כראש הממשלה אני בקי בתוספת של הענפים וגם אני בקי בדיוק בתהליכי ההחלטה מי בוחר את מקבלי הפרס. אני מעדיף ששד החינוך והתרבות יסביר את זאת. בין יתר הבעיות שעסקתי בהן לא עסקתי בבעיות אלה בשבועות האחרונים.

שד החינוך והתרבות א. ידלין:

עד כה היה מקובל שאת הפרסים בתחומי המדע והאמנות השונים קובע שד החינוך והתרבות. כך למשל הוחלט לפני שלוש שנים על פרס בתחום החינוך הגופני והספורט. נכון הוא שלאחרונה, בעקבות המעמד שיש לקולנוע, רדיו וטלוויזיה בחיים הציבוריים, הוחלט גם על פרס בתחום הקולנוע והקומוניקציה. הממשלה כמובן רשאית לקבוע פרס. ואכן בשעתו החליטה הממשלה על פרס מיוחד בעד תרומה מיוחדת למדינה ולחברה בכללה. זה באשר לשאלה הפורמלית. עד עכשיו, עד כמה שזה תלוי בי, הריני חושב, לאחר שיקול דעת שכשר החינוך והתרבות אני חייב לכבד את ההחלטות של השופטים שמניתי.

ראש הממשלה י. רבין:

מי הם השופטים?

שד הסעד ז. המר:

השופטים אינם אטמים.

שד החינוך והתרבות א. ידלין:

השופטים הם פרופ' אליהו כץ, יעקב מלכין, ד"ר דינה גורן.

חשד ג. האוזנר:

ברור.

ראש הממשלה י. רבין:

היה ברור לגמרי.

שר החינוך והתרכות א. ידלין:

האם הממשלה רוצה אחרת?

שר הסעד ז. המר:

אם הממשלה רוצה להחליט.

ראש הממשלה י. רבין:

אם שר ירצה להעלות הצעה לסדר היום. אבל יש

נוהג לגבי זה.

שר הדתות י. רפאל:

יש לי הצעה לסדר היום. אני מציע שלפני שיוחלט על גורל שני הפרסים הללו, יהיה דיון בממשלה.

ראש הממשלה י. רבין:

אין זו פרוצדורה.

שר הדתות י. רפאל:

אבל העניין הזה הוא עניין של זמן. עוד מעט יום

העצמאות.

סגן ראש הממשלה ושר החוץ י. אלון:

אני מזהיר את עצמנו מלהתערב בפסיקתן של ועדות שנקבעו כחוק.

שר הדתות י. רפאל:

אבל תקנה אומרת שהועדה ממליצה. השר יכול לקבל את המלצתה ושלא לקבל אותה.

סגן ראש הממשלה ושר החוץ י. אלון:

אני מכיר מקרה ששר לא יקבל המלצה של ועדה שנמנתה על-ידו.

שר המשטרה ש. הלל:

השאלה היא פורמלית: האם צריך היה הדבר לבוא לממשלה או לא?

ראש הממשלה י. רבין:

האם בהתאם לנוהג הקיים בנושא של פרס ישראל יכולה הממשלה להתערב בנושא ובאיזו דרך יכולה היא להתערב?

שר המשפטים ח. צדוק:

רק אחרי עיון בתקנות הפרס אוכל לענות על כך.

שר המשטרה ש. הלל:

אני חושב כי השאלה הראשונה של השר רפאל, האם ההחלטה על אנשים מסויימים הייתה טעונה אישור הממשלה או לא, היא רלבנטית. השאלה השניה היא לדיסקרציה של שר החינוך והתרבות.

השר לקליטת העליה ש. רוזן:

גם לגבי העתיד.

שר השיכון א. עופר:

הולכים ומורידים מחג העצמאות את כל האירועים.

את המצעד הצבאי כמעט הורדנו.

ראש הממשלה י. רבין:

למה כמעט?

שר העבודה מ. ברעם:

עכשיו יעלה פרס ישדאל!

שר השיכון א. עופר:

מצעד הפזמונים יורד. עכשיו פוגעים גם בזה
הדבר שזה מעורר ויכוח. אף פעם זה לא עורר ויכוח.

בצורה זו או אחרת. עצם
מה יישאר איפוא בחג העצמאות?

שר החינוך והתרבות א. ידלין:

גם בשנה שעברה היה ויכוח.

שר הסעד ז. המר:

יש לי שאלה לשר החוץ. קראתי בעתון שמנכ"ל
משרד החוץ חשזה את כניסתו למשרד החוץ עד שראש ממשלת דרום אפריקה ייצא מהארץ.
האם זה נכון? האם יש מקום להסתייגות ברורה של מי שממשל כמנהל בכיר
במשרד ממשלתי מעמדת הממשלה?

שר הבריאות ו. שם-טוב:

קראתי בעתונות על הסתייגות ממשלת הולנד או שר החוץ ההולנדי מביקורו של ראש ממשלת דרום אפריקה בארץ. במספר עתונים בחוץ-לארץ נתפרסמו אפילו מאמרים המדגשים שישראל כאילו השלימה או הסכימה עם מדיניות האפרטהייד. מה היו ההדים של ביקור זה במדינות ידידותיות? האם חל שינוי במדיניות ישראל לגבי מדיניות האפרטהייד?

סגן ראש הממשלה ושר החוץ י. אלון:

נכוויתי ברווחין בעקבות דיון קצר שקיימנו בממשלה סמוך לביקורו של ראש ממשלת דרום אפריקה בארץ, על-ידי כך שחלק מדברי, שהיו מסוייגים במקצת, הודלפו לעתונות תוך הוצאתם מהקשרם. נוצר אז מצב מאד מביך, שלביקור שבלאו-הכי הוא פרובלמטי על-פי טבעו, עלולות היו להיות לו תוצאות מזיקות, אם דברים שיוחסו לשר החוץ של מדינת ישראל לא היו מוסברים לאורח ערב בואו לארץ. אמנם צריכים היינו באמצעות שגרירו בישראל להסביר שהדברים הוצאו מהקשרם. אני מדגיש את זה מפני שאני בהחלט מתכוון להתחמק מלדווח על הביקור או מלנתח את הביקור על החיוב ועל השלילה שבו, והיו בו משני הדברים. הנזק הוא כל כך חמור על-פי הפתגם הידוע שגם אכלנו צפרדעים וגם הננו מגורשים מן העיר, שגם יתקבלו מסקנות מסויימות בבירות שונות וגם היסים עם דרום אפריקה יינזקו.

שר הסעד ז. המר:

זוהי תשובה לשם-טוב ולא לי.

סגן ראש הממשלה ושר החוץ י. אלון:

אני באמצע המשפט. אין אני שואל אותך על המנכ"ל מתי הוא נכנס למשרדך ומתי לא.

שר הסעד ז. המר :

אין זה רלוונטי.

שר הפנים י. בורג :

זה היה בעתון.

סגן ראש הממשלה ושר החוץ י. אלון :

קודם מדליפים לעתון ואחרי כן שואלים. נכון הוא שממשלת הולנד הביעה תמיהה על הביקור. נכון הוא שהיו עוד אישים ונציגים רשמיים שהביעו פליאה על-כך, בעיקר לא כל כך מצד החשש שישראל שינתה את יחס השלילה שלה למדיניות האפרטהייד, אלא מן התבונה שבדבר לערוך ביקור כזה בשנה שבה עוסקים במלחמה בגזענות מטעם האו"ם, ואנחנו תדרכנו את השגרירים שלנו ברוח החלטת הממשלה. כמובן היו לנו ועוד תהיינה לנו בעיות הסברה לא פשוטות. אחת הדמויות המרכזיות בחברה הכושים האמריקאית, מן הידידים שלנו, ממש נרעש מן הביקור ובא לבקש הסברים. כך היה בכל מיני מקומות רגישים. יחד עם זה אנחנו מסכמים את הניתוח ואני יכול לומר שהמאמרים הביקורתיים בעתונות היו פחות מעששתי כי יהיו, אם כי היו כאלה. פה ושם היה גם מאמר של חבנה למעבה של ישראל. אולם אני מעדיף שלא להיכנס לנושא זה. אני מציע לממשלה להניח לענין. עוד נמצא דרך להסביר את דרכנו הדמוקרטית לגבי הגזענות מבלי שיהיה צורך להיטפל לביקור.

שר הבריאות ז. שם-טוב :

נוצרה דמות שלילית בנוגע לעמדתנו לגבי מדיניות האפרטהייד.

סגן ראש הממשלה ושר החוץ י. אלון :

נשאר את זה.
יחסו של המנכ"ל לביקור זה אינו עולה בקנה אחד

עם יחסם של רבים בתוכנו. אבל התאריך של כניסתו למשרד נקבע עוד לפני שנתפרסם דבר בואו של ראש ממשלת דרום אפריקה לארץ, אם כי יש עוד לבדוק את הדבר הזה. יכול להיות שהמנכ"ל התבטא באיזה מקום. בכל-אופן הוא דווקא נכנס למשרד באותו בוקר שראש ממשלת דרום אפריקה היה עדיין בארץ. אבל אני לא עסקתי בזאת. איני יודע אם זה כל כך חד כמו שפורסם בעתון דבר שהביא לשאלתה של השר המר. בדבר אחד אני בטוח שהוא לא התבטא בענין זה בפומבי בשום מקום.

שר התיירות מ. קול:

שאלה לי לשר הבטחון. בשעתו כאשר שר הבטחון נשאל על הצעדה של גוש-אמונים הוא אמר שאישר את תכנית המסלול. שאלתי: האם יש להם כוונה לערוך הפגנה מדינית בצעדה הזאת? שר הבטחון ענה על כך שדובר על צעדה, שהוא אישר את המסלול ושהמסלול הוא כזה שלא יהיו חיכוכים בין הצועדים ובין האוכלוסיה המקומית. כפי שקראתי בעתון הגיעה הצעדה ליריחו, ואנשי יריחו יצאו להפגין נגדה. האם זה נכון או אינו נכון? האם הם נכנסו ליריחו? האם יריחו היתה בתכנית המסלול של הצעדה הזאת? האם היה ידוע שתתקיים אסיפת הפגנה פוליטית בצעדה הזאת?

שר הבטחון ש. פרס:

עד כמה שאני יודע הם קיימו את כל התנאים שנכתבו במסלול. הצעדה הזאת היתה צריכה להסתיים ביריחו העתיקה לפני יריחו העיר. ושם היא נסתיימה. לא נכנסו לעיר ולא היתה שום התנגשות.

ראש הממשלה י. רבין:

מנקודת הפיזור חלק מהמכוניות היו צריכות לפי התכנון לעבור בתוך יריחו.

שר הבטחון ש. פרס:

אבל הצעדה נסתיימה במקום שנקבע והצועדים לא נכנסו לעיר. האסיפה נחקיימה בכוכב השחר ללא רשות.

שר התיירות מ. קול:

איך יכולה אסיפה פוליטית להתקיים בהיאחזות?

ראש הממשלה י. רבין:

היא לא נחקיימה בהיאחזות אלא במאחז. אין להם ולגוש-אמונים שום דבר. ההיאחזות היא של הנוער הציוני. הייתי שם למחרת היום. למדתי לדעת שסגרו את המקום על שער ובריח ולא נתנו לצועדי גוש אמונים להיכנס. הם חיילים. אבל במידה ששמעתי הם לא גילו שום הזדהות עם אנשי גוש אמונים. אנשי גוש אמונים לא היו בישוב, אם כי יכול להיות שבודד הסתנן לשם. אבל גם הבודדים לא היו בשטח הישוב. הם היו מחוץ לגדר.

שר הבטחון ש. פרס:

בשטח האדמה.

שר התיירות מ. קול:

המקום הזה אושר כמאחז צבאי. האם במאחז צבאי אפשר לקיים הפגנה פוליטית?

ראש הממשלה י. רבין:

הם לא היו בתוך שטח הישוב. אלה הם שני גרעינים של "הנוער הציוני". תרים את שפופרת הטלפון ותשאל.

שר התיירות מ. קול:

אני עומד לבקר שם.

ראש הממשלה י. רבין:

אני ביקרתי שם. שמעתי את דבריהם בנושא.

סגן ראש הממשלה ושר החוץ י. אלון:

כאשר ענין הצעדה הובא לידיעת הממשלה בעקבות שאילתות של חברי הממשלה, לא נתתי את ידי לדבר, הן בהימנעות מהרמת יד והן בדברים שהעצמתי - לסגירת השטחים המוחזקים בפני טיולים של יהודים אזרחי ישראל. עקרונית אני מחייב טיולים כאלה. אני רוצה שהנוער שלנו יכיר את ארץ ישראל כולה. אין לזה שום קשר עם תפיסתי את הפתרון המדיני שהייתי רוצה להגיע אליו. מאידך אני רוצה לומר שזמנה שקראתי וממנה שהתרשמתי בעקבות תצפית בטלויזיה, לא היתה זאת צעדה, לא היה זה טיול, זו היתה הפגנה פוליטית מתגרה נוסף לנוסף על-ידי התבטאותו של שר. זו לא היתה צעדה ספורטיבית וזה לא היה טיול לימודי, גם במודעות האחרונות ממש אחרי שהעובדה כבר היתה עובדה וגם תוך כדי המסע הזה ואיני סבור שהיתה לו כוונה מדינית בטחונית או התיישבותית, בימים אלה, אלא לעסוק דווקא בהפגנות במקום לעסוק בהתיישבות. ואני מצטער שכאן אירעה אחת מן השתים: או שלא תפסנו היטב מה שהסביר לנו שר הבטחון - או אולי הסביר לנו דברים שאנשי הצעדה לא עמדו בהם. אם זו לא היתה הפגנה, איני יודע הפגנה מהי. וביריחו יידו אבנים.

שר הבטחון ש. פרס:

מי? האם הצועדים?

סגן ראש הממשלה ושר החוץ י. אלון:

על הצועדים. האם גם את זה אנחנו צריכים?

ראש הממשלה י. רבין:

בשעת פיזור בעלי הרכב.

סגן ראש הממשלה ושר החוץ י. אלון:

חברוק את ענין הפיזור. אלינו הגיעה טענה מסוכנות הסעד של הפליטים שהצבא עומד להרוס קיר של בית-ספר שצמנו יידו אבנים. פנינו למשרד הבטחון וזה לא ייעשה. האם אנחנו צריכים עוד להתעסק עם הפליטים ועם סוכנות הסעד ובשנה כזו שזה יהווה חומד נפץ? האם אסור שיהיו אצלנו שיקולים מדיניים בכל דבר ושיהיה דין קדימה לשיקולים מדיניים? לא שמעתי על מדיניות שכזו אפילו בין מעצמות.

שר הדתות י. רפאל:

ואם זורקים אבנים על אוטובוסים?

שר התיירות מ. קול:

נסעתי שם לפני מספר ימים ואיש לא זרק עלי אבנים.

ראש הממשלה י. רבין:

אם זורקים אבנים, צריך לדאוג שיהיה סדר.

שר הבריאות ו. שם-טוב:

עסקת, אשר המר, עם הרב לוינגר בהסתה נגד הממשלה.

שר הסעד ז. המר:

האם אני שלחתי אותו? מותר לו לשר שם-טוב להתבטא ביתר עדינות כלפי מנה שבתבטא.

ראש הממשלה י. רבין:

רוצה אני להביא לידיעת הממשלה: איני יודע אם פנו בבקשה לאישור. יש כוונה לצעדת תלמידים, צעדת המחאה של תלמידים מקולג' ביר-זית ובתי-ספר תיכוניים מרמאללה ואל-בירה כנגד ההתגרירות ונגד צעדת גוש אמונים. היא אמורה להתקיים ביום שני, 26 באפריל. טרם הוחלט על מסלול הצעדה. תיתכן צעדה מרמאללה ליריחו או צעדה מרמאללה לכוון דיר-יאסין. לדברי אחד ממארגני הצעדה יפנו כמה מחברי המועצות החדשות שנבחרו לאחרונה לממשל הצבאי במגמה לקבל אישורו לצעדה. במידה ולא יינתן אישור, יהא זה אות לכך שהממשל הצבאי אינו פועל על-פי עקרונות הדמוקרטיה בהפלות את התלמידים לעומת גוש אמונים. תיתכן השתתפות כמה נבחרים מחברי המועצות החדשות בצעדה. ישנה הערה האומרת: כזכור שורבבו לנושא הצעדה ראשי עיריות ומאללה וטול-כרם והזוכה במקום הראשון בחרון.

שר הבטחון ש. פרס:

נאמר שהחליטו לדחות את

הצעדה ל-3 במאי.

ג) עד עכשיו אין כל פניה בענין זה. אשר לצעדה שהיתה, איני רוצה להביע את דעתי בנושא מבחינה פוליטית אלא רק עובדתית. צעדה דומה היתה בפסח בשנה שעברה. צעדה דומה היתה גם לפני שנתיים. אין זו הצעדה היחידה שהיתה ביהודה ובשומרון. היתה עוד צעדה בעלת אופי דעתי פוליטי. קיבלתי פנייה מנוצרים צליינים, והפונה אלי חותם לא פחות ולא יותר: CUSTODIAN OF HOLY LAND האפוטרופוס של ארץ הקודש. אם תשאל אותי "האם הכתובת הזאת מוצאת חן בעיניך?" אומר: לא.

שד התיירות מ. קול:

זה התואר שלו.

שד הבטחון ש. פרס:

היו מאות צליינים. אני מאד מודאג. בענין התנחלויות אין לי שום ספק שדק הממשלה יכולה להחליט. בענין צעדות רק הממשלה יכולה להחליט. אבל רשות הממשלה להחליט על עריכת הפגנות שלפעמים אינן לפי רוחן של הערבים; עובדה זו בלבד אינה סיבה שלא לאשר זאת. חברי גוש-אמונים אמרו שלא יעשו עימות מילולי עם הערבים ובאמת לא עשו. באותם המקומות שהיה איסוף הלכו ערבים מול יהודים ולא קרה שום דבר. אני רק אומר שאם הערבים ירגישו שביחס לכל דבר שאיננו מוצא חן בעיניהם יעורר הדבר ספקות בלבנו, נביא לצעדים בלתי-אפשריים.

סגן ראש הממשלה ושר החוץ י. אלון:

בינתיים הטילו הערבים את עמדתם בדרך אחרת, לא מתוחכמת. וודאי מותר לרוב יהודי חזק, כמו שלנו לכלכל את מעשיו גם בעריכת טיולים וצעדות דתיות מבלי לעשות הפגנות פוליטיות בזמנים רגישים ובאזורים רגישים. האם אני מתנגד לטיולים? גם לא התנגדתי לצעדה זו. השבתי שהם נטלו על עצמם התחייבויות חד-משמעיות. כנראה לא עמדו בהתחייבויות. היו אחרי-כן גם הרוגים.

שד המשטרה ש. הלל:

האם יכול אני להניח שמה שנמסר כאן על-ידי ראש הממשלה לגבי הכוונה לערוך הפגנות של ערביי השטחים יובא להכרעה לממשלה או לוועדת השרים לעניני בטחון?

ראש הממשלה י. רבין:

יטופל בדבר כמו שצוטפל בדרך כלל בדברים כאלה. אם נגיע לנושא, זה יובא לידיעת הממשלה.

שר המטרה ש. הלל:

בכל-אופן אם הדבר יהיה מעשי, ראוי שהוא יהיה נדון בממשלה או בוועדת חשרים לעניני בטחון.

שר הבריאות ו. שם-טוב:

אם הצעדה תהיה פוליטית או לא פוליטית.

ראש הממשלה י. רבין:

אני מציע לא לדון בזה עכשיו, אם כי ודאי נעמוד בפני הבעיה הזאת, והמצב לא יהיה חד-צדדי. המצב בשטחים שונה היום.

שר הבטחון ש. פרס:

אתמול הופיע ב"קול-ישראל" ראש עיריית רמאללה שנבחר מחדש. זו היתה הפגנה גזענית שמזמן לא שמעתי כמוה. אי-אפשר לומר שהם כאן מקופחים.

שר הבריאות ו. שם-טוב:

דרושה תבונה מדינית.

שר הבטחון ש. פרס:

האם תבונה מדינית מתחילה כאשר נותנים לראש עיריית רמאללה לדבר דברים כפי שדיבר? הוא אמר בין היתר: "עליכם להיות תחת כיבוש 10 שנים, ואחר-כך תחשבו על הכל מחדש ותתנו תשובה לעצמכם. אולי תהיו יום אחד תחת כיבוש - אי-אפשר לדעתי, אולי כיבוש סיני, יפאני,

או גרמני - ואז תלמדו איך להתנהג עם שלטונות כיבוש". האם יש סתירות בין עמדה דמוקרטית ובין תבונה מדינית? והדברים האלה נאמרו על-ידי איש שהיה כבר ראש עיריית רמאללה. והמראיין של הרדיו עוד התנצל בשמו שיש להכין אותו כי היה שיכור נצחון.

ראש הממשלה י. רבין:

הוצאנו את כל הלחצים סביב הנושא הזה.

שר הבריאות ו. שם-טוב:

אדוני ראש הממשלה, לאחר מותו ללא עת של רב-אלוף דוד אלעזר פורסם בעתונות התזכיר של דדו, שבזמנו ב-1974, שבועות אחדים אחרי התפטרותו מתפקידו כרמטכ"ל, הובא לידיעתם של חברי הממשלה. לולא מותו לא הייתי מעלה הצעה לדון בתזכיר או להתייחס לתזכיר הזה, אם כי עבר אולי איזה פרק זמן לקבלת פרספקטיבה היסטורית. אולם איני חושב שהגיע הזמן לפתוח מחדש את הפרשה של ועדת אגרנט.

אין זה מעניין אותי כרגע מי פירסם עכשיו את התזכיר. אולם זה היה המינימום שהיינו מחויבים לעשות על קברו של דדו. לתת לו את האפשרות לומר את האמת שלו בכל העניין. אני חושב שהממשלה אינה יכולה שלא להתייחס לתזכיר הזה. היא צריכה לקחת אותו לתשומת לב. אם לזה יידרש דיון מיוחד, אני בעד דיון מיוחד שבו נתייחס אל התזכיר. לו ידעתי שדדו עומד למות, הייתי מבקש מקודם לקיים דיון כזה. אולם הוא היה בחיים, היה אדם צעיר, חשבתי שיבוא הזמן לכך, כפי שאמר ראש הממשלה בדברי ההספד, שהדברים ימצאו פירסום ודדו יהיה אתנו. אבל כאשר היה בחיים, לא מצאתי לנכון להתייחס לזה. והנה על קברו של דדו זה פורסם וזה הוגש לממשלה.

שר התחבורה ג. יעקבי:

לא עכשיו.

שר הבריאות ו. שם-טוב:

עכשיו יש עובדה אחת "קטנה" שדרו איננו אתנו

והתזכיר פורסם.

שר התחבורה ג. יעקבי:

עכשיו צריך לדון על כך?

שר הבריאות ו. שם-טוב:

אני אומר את דעתי. אני שואל את ראש הממשלה:
האם אין הוא מוצא לנכון לדון בזה כדי לאפשר לממשלה לקחת את התזכיר הזה
לתשומת-לבה?

ראש הממשלה י. רבין:

כשהבאתי לידיעת הממשלה שהוגש תזכיר כזה אמרתי
שמסקנותיה של ועדת אגרנט הן מסקנות שאין עוררין עליהן. יחד עם זה המלצותיה
של הוועדה הן נושא להכרעות הממשלה, והממשלה טיפלה בהן. תזכירו של
רב-אלוף דוד אלעזר נגע במסקנות של ועדת אגרנט, שלגביהן אין לממשלה כל סמכות.
אמרתי שאביא את התזכיר של רב-אלוף דוד אלעזר לידיעת השרים לפי אותו הנוהג
שהובא לידיעתם הדין-וחשבון של ועדת אגרנט או אותו חלק של הדין-וחשבון
שהם לא החליטו לפרסמו בפומבי. לאחר בדיקה עם שר המשפטים ועם היועץ המשפטי
דאז - ודעתי היא כזאת גם היום - אין לממשלה כל אפשרות בעקבות תזכירו
של רב-אלוף דוד אלעזר לקבל כל החלטה שהיא, ולכן לא ראיתי אז ואין אני רואה
גם היום מקום לדין.

אם כבר נזכר ענין הפירסום אעיר: החומר נשמר
על-ידי הממשלה, כפי שנשמר החומר של ועדת אגרנט. כיצד הגיע החומר הזה
לעתונאים. יש לי סברות וידיעות. מכל-מקום כל הפניות של העתונות
לקבל את החומר הזה נענו בשלילה וממזכירות הממשלה לא נמסר החומר
לפרסום. יתרה מכך: על אף זאת שאינני מופקר על הצנזורה, שאלתי את הצנזור

על מה ולמה אישר את פירסום החומר הזה? ותשובתו של הצנזור למזכיר הצבאי היתה שנאחר שכל החומר, אמנם לא במתכונת מסודרת של תזכיר, פורסם בספטמבר שנה שעברה ב"ידיעות אחרונות", כולל צילום של דף השער של התזכיר כפי שהוגש לממשלה, הרי הוא פועל על בסיס החוק, והחוק הוא למנוע פרסום דברים שלא נתפרסמו עד כה, והוא קבע שלא היה בפירסום של התזכיר המלא כל אינפורמציה חדשה בחשואה למה שפורסם בעבר, ובעבר וגם הפעם הוא פסל פירסום קטעים מתזכירו של רב-אלוף דוד אלעזר המצטט קטעים מדין-וחשבון של ועדת אגרנט, קטעים שלא אושרו לפירסום בעתו.

סגן ראש הממשלה ושר החוץ י. אלון:

אולי שר המשפטים יעזור לי להבין משהו: ראש הממשלה, אמרת בדברייך שיש להבחין בין פסיקתה של ועדת אגרנט לבין ההמלצות של ועדת אגרנט.

ראש הממשלה י. רבין:

בין מסקנות ובין המלצות. המסקנות הן פסיקה.

סגן ראש הממשלה ושר החוץ י. אלון:

כאשר פועלת ועדת חקירה לפי חוק ועדות חקירה ופוסקת מה שהיא פוסקת, האם דינה כדין פסק דין של בית משפט או של סמכות משפטית, שלדוע המבצעת אין לה כל אפשרות אלא לקבל את הדין, או שמותר לה לומר - ביקשתי את ועדת החקירה להגיש את ממצאיה, מסקנותיה והמלצותיה, ואם אני רוצה אני מסתייג גם מפסיקה זו או אחרת? או שאין כל אפשרות להסתייג מכך? זוהי שאלה חשובה בעיני, לא בגלל קביעות שונות אלא בגלל אי-השקט שיש לי כל השנים בנושא השימוש בסעיף 15 המחייב את הוועדה להזהיר את הנחקרים או את כל אחד מהנחקרים שהחומר יכול לפעול נגדו ולהרשיעו ושיש לתת לו אפשרות להתגונן. פה מדובר בהסקת מסקנה, שלגבי איש צבא אין חמורה ממנה, קל וחומר לגבי הרמטכ"ל. איני מדבר על כך אם היו פה דברים נכונים או לא

נכונים, אני מדבר על הסעיף העקרוני.

שר המשפטים ת. צדוק:

עם כל הכאב על מותו של רב-אלוף דוד אלעזר, אין המעמד של התזכיר שהוא הגיש, שונה היום מהמעמד שלו בזמן שהתזכיר הוגש. התזכיר הזה הוא סטייטמנט של הגירסה של דוד על המאורעות והגירסה של הטענות שלו. אני חושב שהממשלה אינה פורום לבדיקת גירסות עובדתיות המוגשות על-ידי אנשים שגירסתם שונה מן הגירסה של ועדה החקירה, כדי להשוות אותן עם הגירסה של ועדת החקירה ולהסיק מסקנות איזו מהגירסות נראית לממשלה. כל המטרה של ועדת חקירה היא שמאחר שהממשלה אינה גוף הערוך לחקירה ולקביעת מימצאים עובדיים, כאשר ישנו ענין עובדתי השנוי במחלוקת, ממנים ועדת חקירה. הממשלה קובעת את הצורך בקיום ועדת חקירה ואת פרטי סמכותה. נשיא בית המשפט העליון מרכיב את ההרכב האישי. והועדה הזאת מצויידת בסמכויות לחקירת העובדות שנועדו לאפשר לוועדה לקבוע מימצאים עובדיים מוסמכים. ועדת חקירה אינה בית-משפט במובן זה שהיא פוסקת ומרשיעה הרשעה פלילית וגוזרת עונש. אבל זהו מכשיר בעל סמכויות מעין שיפוטיות לחקירה ולקביעת עובדות, וזהו מכשיר-עזר לממשלה כדי שתוכל ממערכת העובדות להסיק מסקנות. ועדת החקירה יכולה להוסיף, אבל אינה חייבת להוסיף - למימצאיה העובדיים המלצות אופרטיביות.

ראש הממשלה י. רבין:

אמרת כי לממשלה מותר להסיק מסקנות. אם כך זהו סיפור אחר.

שר המשפטים ת. צדוק:

לא דייקתי. אני מבחין בין מימצאים עובדיים לבין המלצות אופרטיביות. בדין וחשבון של הועדה יש מימצאים עובדיים ויש המלצות אופרטיביות. ביחס להמלצות אופרטיביות מותר היה לממשלה, כאשר היא

מחליטה מה שהיא מחליטה, כן לקבל או לא לקבלת המלצה אופרטיבית זו או אחרת.

שר הדתות י. רפאל:

הממשלה יכולה לדחות אך ההמלצות האלה.

שר המשפטים ח. צדוק:

יכלה לדחות אותן או לקבל אותן.

שר הבטחון ש. פרס:

כך למשל היה ביחס למבנה הגדנ"ע.

סגן ראש הממשלה ושר החוץ י. אלון:

קיבלנו את ההתפטרות של רב-אלוף דוד אלעזר.

שר המשפטים ח. צדוק:

איני מדבר על הצעה מסויימת. אני מבחין בין מימצאים עובדיים, שהם בשכיל הממשלה מימצאים עובדיים מוטמכים ובין המלצות אופרטיביות, שהן בגדר המלצות שהממשלה יכולה לקבל אותן וגם לא לקבל אותן.

השר י. גלילי:

האם נכון להבחין פה בין עבר ובין עתיד?

שר המשפטים ח. צדוק:

אני מדבר על יכולה ולא יכולה. כשאני מדבר על חוק. במקרה מסויים זה אין אני ידוע אם מתוך עשרות ההמלצות שהיו בדין-וחשבון של ועדת אגרנט - הוחלט כבר על כולן לחיוב או לשלילה. וודאי יש המלצות רבות שלגביהן הוחלט בחיוב, וודאי יש עשרות המלצות שלגביהן הוחלטה בשלילה. אולי יש עוד כאלה שעדיין לא הוחלט עליהן. אני מדבר על המצב

החוקי. לגבי דין-וחשבון מסויים זה, הכוונה לעבר. אולם כל אימת שהממשלה דנה על המלצה אופרטיבית, היתה הממשלה יכולה לפי החוק לקבל או שלא לקבל המלצה זו או אחרת.

שר הדתות י. רפאל:

או שלא לקבל אותה מיד.

שר המשפטים ח. צדוק:

לפי מיטב זכרוני אין בתזכיר הזה של רב-אלוף דוד אלעזר כל בקשה לממשלה לדון או לעשות משהו. כלומר, מטרת התזכיר היא להביא בפני חברי הממשלה את גירסתו העובדתית ואת טענותיו של רב-אלוף דוד אלעזר. כל אחד מאתנו יכול במידה זו או אחרת להשתכנע מהטיעונים של התזכיר הזה. אני בטוח שכל מלחמת יום הכיפורים עוד יכתבו היסטוריונים ולהם וודאי יהיה מותר, לכל אחד לפי השקפתו, להביא את דעתו הוא על הגירסות העובדתיות השונות. ואני מניח שגם הדין-וחשבון של ועדת אגרנט אינו מחוסן בפני בדיקה וביקורת על-ידי מחקר היסטורי. אבל הממשלה כממשלה אין לה יותר מה לעשות בנושא זה.

עכשיו, אני רוצה עוד להוסיף דבר אחד לגבי סעיף 15. איני מביע את דעתי בשאלה. סעיף 15 זהו אותו הסעיף האומר, כי כאשר במהלך חקירה של ועדת חקירה מתברר לוועדה שפלוני עלול להיפגע, היא צריכה ואף חייבת לתת לו אפשרות לדעת מה הן העדויות נגדו ולתת לו להופיע בפניה על-ידי עורך-דין.

שר הבטחון ש. פרס:

זה היה בערעור של גונן.

שר המשפטים ח. צדוק:

איני רואה את עצמו מוסמך לפרש פירוש שלי את סעיף 15, אם כי יש לי בענין זה דעה. הועדה הזאת פרשה את הסעיף הזה פירוש מסויים.

סגן ראש הממשלה ושר החוץ י. אלון:

האם מותר לדעת את דעתך?

שר המשפטים ח. צדוק:

איני רואה את עצמי מוסמך לכך. אם תשאל אותי באופן פרטי, אענה לך באופן פרטי.

שר הדתות י. רפאל:

יש חוק של ועדות חקירה.

שר המשפטים ח. צדוק:

על הפירוש שהועדה עצמה נתנה לסעיף 15 היו שתי עתירות לבית-המשט הגבוה לצדק מצד אלו גונן. בשני המקרים האלה בית-המשפט העליון לא נענה לעתירה הזאת, אם כי לא אמר שהוא סומך את ידו על הפירוש שועדת החקירה פרשה את הסעיף הזה. אבל היא נענתה לעתירה כונן להתערב בפעולת ועדת החקירה בכל המתחייב ובכל המתעורר בתוך סעיף 15.

ראש הממשלה י. רבין:

יש לי שאלה, שאין אני מציע לעסוק בה היום. אבל האם לאור הלקח של חוק ועדות החקירה ולאחר מה שהיה לגבי סעיף 15, האם אין מקום מצידה של הממשלה לעתיד - איני עוסק בעבר - לבדוק את הנושא?

שר המשפטים ח. צדוק:

מאחר שראש הממשלה העלה את העניין אני יכול להודיע לממשלה שזמן קצר אחרי שועדת אגרנט סיימה את עבודתה, היטלתי על צוות במשרד המשפטים בראשותו של היועץ המשפטי, לבדוק האם יש מקום לשינוי בחוק עקב הנסיון שנרכש בכמה וכמה ועדות חקירה, כולל ועדת חקירה זו, ולא רק בקשר לסעיף 15, אלא גם אולי בקשר לנושאים אחרים, אבל גם לגבי סעיף 15. לא חשבתי שצריך ליזום את החקיקה הזאת סמוך יותר מדי לסיום עבודתה של ועדת אגרנט.

שר הדתות י. רפאל:

אם אמנם צריך לסכם, הייתי מציע שבקשר לזה לא נסכם שום דבר.

ראש הממשלה י. רבין:

היתה שאילתה, עניתי על השאילתה. שר המשפטים השלים. ובזה אנחנו מעמידים נקודה.

סגן ראש הממשלה ושר החוץ י. אלון:

קורה שבעקבות שאילתה יש חילופי-דעות קצרים.

ראש הממשלה י. רבין:

אין צורך בשום סיכום.

השר י. גלילי:

יש לי שאלה בעקבות הדיון.

ראש הממשלה י. רבין:

לא היה דיון. היו שאלות והיו הערות.

השר י. גלילי:

בעקבות חילופי הדברים, הערות והארות - לא אני יזמתי את הדיון בנדון - אני שואל: בעת הדיון בשעתו בנושא הזה הציע שר העבודה לעבר או שאל (רה"מ י. רבין: שאלתי את שר המשפטים), האם יכולה הממשלה להחזיר לועדה את הדיון וחשבון (רה"מ י. רבין: להשלמה). שר המשפטים הבהיר בשלילה. אני שואל: האם אני מדויק באומרי שהממשלה לא אישרה את המלצת ועדת אגרנט בדבר זה שר-אלוף דוד אלעזר לא ימשיך בתפקידו כרמטכ"ל, באשר בטרם נגעה בהמלצה זו, בעקבות הדיון-וחשבון התפטר רב-אלוף דוד אלעזר מתפקידו והממשלה קיבלה את התפטרותו?

ראש הממשלה י. רבין:

יש לי שאלה לשר המשפטים: האם מוסמכת הממשלה הזאת לפרש החלטות של ממשלה קודמת, והאם היא צריכה להיכנס לזה?

שר המשפטים ח. צדוק:

מתוך תשובתי לשאלת השר גלילי תהיה גם תשובה לשאלת ראש הממשלה. הדברים שאמר בזמנו שר העבודה דאז והדברים שאמר שר המשפטים דאז וההערות של הממשלה - הרי הם כתובים על ספר דברי הסטנוגרמות של הממשלה. אני רוצה להזכיר לשר גלילי, שבעקבות התפטרותו של רב-אלוף דוד אלעזר, אמרה לו ראש הממשלה דאז, דברי פרידה חמים וחיוביים.

סגן ראש הממשלה ושר החוץ י. אלון:

וגם זה כתוב בפרוטוקול.

שר הבריאות ו. שם-טוב:

כתוב גם שאנחנו מקבלים את ההתפטרות.

ראש הממשלה י. רבין:

אני מבקש שהממשלה לא תיטול על עצמה לא שחזור ולא הסבר של מה שהוחלט אז בישיבת הממשלה. שר המשפטים אמר: הכל כתוב בסטנוגרמות.

תפיסת שטחים בסיני לצורכי בטחון

637.

שר הבטחון ש. פרס:

אני רוצה להודיע לממשלה שבעקבות השינוי בסיני אנחנו נאלצים לתפוס ולשנות שני שטחים. שטח אחד הוא של 400 דונם בקטע שבין נחל ים לאל-עריש. זהו שטח הדרוש להקמת מיתקני אספקה. בשטח זה היו 40 דקליות שהיו מעובדות על-ידי בדואים. ראש הממשלה ביקש שנוציא את הדקליות. הוצאנו אותן. היתר הן דיונות. הדבר דרוש בגלל שינוי ההערכות בסיני. השטח השני דרוש כשטח-אש. אנחנו נשארים במדינה כמעט בלי שטחי-אש. מדובר בשטח של ג'אבל אל מראר בסיני. זה יחייב אותנו להעתיק בדואים משטח אחד לשטח שני, על-מנת לקיים שטח-אש רצוף שבו צה"ל יוכל להתאמן, וזה בגלל ההסדר האחרון עם מצרים. הדבר נבדק על-ידי כל הגורמים. סכום הפיצויים שישולם לבדואים יגיע בערך ל-150,000 ל"י.

סגן ראש הממשלה ושר החוץ י. אלון:

אותו השטח שנחנף לדקליות איננו בבעלות פרטית.

שר הבריאות ו. שם-טוב:

אם הדבר דרוש לצה"ל מבחינה בטחונית אין אני יכול להתנגד לכך. אני מבין שזה דרוש לצה"ל כתוצאה מהסכם הביניים עם מצרים. אבל כאשר מעתיקים בדואים ממקום למקום יש בעיה של מקורות מים. האם במקום שאליו יועברו הבדואים יהיו מקורות מים ומקורות קיום כפי שישנם במקום שבו הם ישובים עכשיו?

שר הבטחון ש. פרס:

כפי שכתוב במסמך שלפני אין שם בארות מים. יש חירבות שנחפרו על-ידי בדואים, מאגרי מים, ואלה ניתנים להעברה בקלות למקום החדש.

638. הסכם השכר בשירות המדינהשר האוצר י. רבינוביץ:

ב-22 בדצמבר 1975 החליטה הממשלה בין היתר, במסגרת המדיניות הכלכלית שלה על הקפאת השכר לעובדים בשירות המדינה על עקרונות ששימשו כבסיס לניהול משא-ומתן עם הסתדרות העובדים ועם לשכת התאום של ארגוני המעסיקים. ב-7 במרס 1976 החליטה הממשלה, לאחר שהוגשו מסקנות ועדת ברקאי, להסמיך את ועדת השרים לעניני שכר לקיים את ההחלטות בסעיף א'. המסקנות של ועדת ברקאי עורר בהסתדרות העובדים ועזוע קשה. הם הגיבו על מסקנות האלה מצד אחד בהודעה שהם מאמצים אותן, מצד שני אמרו שהם רואים את המלצות ועדת ברקאי כחורגות מסמכותה בעיקר בתחום השכר, שלזה לא הוסמכו. התקיימה ישיבה של המחלקה לאיגוד מקצועי שבתחום מדיניות השכר, ובה סוכם שבסקטור הציבורי תינתן השנה תוספת בשיעור של 4% ובשנה הבאה בשעור של 2%. הדברים הובאו בפני הועדה המרכזת של ההסתדרות והיא אימצה את המסקנות. הועדה המרכזת, בדיוניה על כל המכלול של הבעיות שעוררה ועדת ברקאי ועל המסקנות

של המחלקה לאיגוד מקצועי אימצה את מסקנות ועדת ברקאי אולם לא דיברה במפורש על האחוזים והשעורים שקבעה המחלקה לאיגוד מקצועי, אבל הסתמכה על המסקנות של המחלקה לאיגוד מקצועי אולם לא דיברה במפורש על משך התקופה.

החילונו אז במשא-ומתן, כאשר העמדה של שני הצדדים הנוגעים בדבר, של היחודיים ושל הלא-יחודיים, התבטאה בערך כך: היחודיים אמרו שהם מוכנים לקבל את המסקנות של ההסתדרות, שהם לא יקבלו את תוספת השכר של 6% כפי שאמרה ההסתדרות, שהיא תינתן ללא יחודיים בלבד. אבל הם בשום אופן אינם מסכימים עמהאחד באפריל בתוך תוספות היוקר תיפגע היחודיות שלהם. הם הודיעו שהם יפתחו בשביתה. זו היתה העמדה המוצהרת של היחודיים. ראינו את ההגבות הנרגשות שלהם בפורומים שונים מתוך הנמקה שעוד לא היתה דוגמה של הורדת שכר במדינת ישראל, ושהם קיבלו למעשה את התוספות בדיון לפי קביעות של בוררים מוסמכים.

הלא-יחודיים תובעית שהספיגה תיעשה בדיוק לפי שועדת ברקאי קבעה, כלומר בפעמיים, באפריל ובאוקטובר, והם אמרו כי לאחר שועדת ברקאי קבעה שהתוספות שקיבלו היחודיים הן תוספות שכר לכל דבר - הרי מגיע גם להם רטרואקטיבית סכום מפצה. היחודיים קבלו את התוספות שנתיים-שלוש שנים, הלא יחודיים לא קיבלו שום דבר. יש קביעה של ועדה שתוספת השכר מגיעה להם והם דרשו תוספת רטרואקטיבית. אם התוספת תבוטל, תבוטל לכולם, ואם לא - הרי היא מגיעה גם להם. כמובן שהם לא התנגדו לקבל את תוספת השכר כפי שההסתדרות ביקשה.

התחילו בירורים אינטנסיביים מאוד. התברר לנו שההסתדרות עומדת על כך שהתוספת היחודית תבוטל, אבל שהיא תבוטל תוך שנתיים ולא תוך שנה. שנית, שהעמדה שלהם לגבי תוספת שכר היא כפי שגיבשה המחלקה לאיגוד מקצועי, היינו על 4% לשנה זו ו-2% לשנה הבאה ושהם אינם רואים אפשרות לבצע את ביטול היחודיות - גם הם אמרו שלא קרה כדבר הזה - אלא אם תינתן השנה תוספת שכר. רק כך היו סיכויים שאפשר יהיה לתגבר על הבעיה הקשה והמסעירה את כל העובדים. בתוך המסקנות שלהם יש גם הודעה, שהם מוכנים בעקבות פרק ד' של

מסקנות ועדת ברקאי, שהיא לא בדקה את כל מה שקרה בכל התחום הציבורי, אלא בתחום עובדי המדינה בלבד, שהיא מוכנה לכך שתוקם ועדה על-מנת לבחון כל מה שמתרחש בתחום זה מתוך מחשבה שאולי על-ידי זה יוקל על עובדי המדינה לעכל את מסקנות ועדת ברקאי. אני אומר את הדברים כי אתם עכשיו בודאי קוראים שעולות תביעות של העובדים היחודיים, שאם יקבלו יתר עובדי השירות הציבורי את ה-15%, הם לא מוותרים עכשיו על ה-15%. זה אפנדיקס מסויים שעוד נצטרך לפתור אותו.

אנו ישבנו אל השולחן על-בסיס ההחלטות שלנו כפי שקראתי אותן, מחדשים דצמבר ומרס, בשני תחומים: תחום מדיניות השכר ותחום אימוץ ויישום מסקנות ועדת ברקאי. ואני רוצה לומר כך, חברים: יש דברים שהם בסמכותה הבלעדית של הממשלה. היא יכולה להחליט החלטות בתחום הכלכלי מבלי להיוועץ עם ההסתדרות ואפילו מבלי להודיע לה. ואכן נעשו דברים בולטים ביותר בתחום הפיחותים ובתחומי המיסוי בדרגות מסויימות, ואנו נהגנו כך בשנתיים האלה, פעמים רבות עם הגבות חריפות ביותר שהיו כלפינו מצד ההסתדרות. אבל יש תחומים שבלי ההסתדרות אתה אינך יכול לפעול. אתה חייב לנהל מו"מ בתחום זה שאנו מדברים עליו. זה תחום בו יש לנו שותף בקביעת הדברים ושבצעדיו אסור לנו, לדעתי, לנסות לבצע וליישם דברים. והנכון הוא, שהמסקנות של ועדת ברקאי, שהן צורקות לדעתי, בתחום התוספת הייחודית, זו החלטה קשה מאוד להסתדרות ולאגוד המקצועי.

במו"מ הנחה אותנו קו אחד ברור - שאנו חייבים עם ההסתדרות להגיע להסכם ביישום המסקנות האלה, כי אנו לא נוכל לעמוד לבדנו בלי ההסתדרות, בזעזועים הצפויים לנו, וצפויים לנו זעזועים, כך או כך. עם ההסתדרות, נוכל אולי לעבור את הזעזועים האלה, בהשפעה, בלחץ, בהודעה כי השביתה אינה מוגנת. זה השיקול הבסיסי שהנחה אותנו במו"מ הקשה בתחום הזה, עם כל המסקנות שלנו. ואנו לאחר ברורים, הגענו למסקנה כי מוכרחים לחצות כבדת דרך כדי להגיע למודוס-ויונדי עם ההסתדרות, כאשר היסוד העיקרי הושג על-ידי

הסכמה גם של ההסתדרות, שהתוספת הייחודית שהיתה יכולה להיות לרועץ ולגרוף את כל המדינה והמשק לזעזוע קשה, תבטל, והגענו למסקנה שאיננו חייבים למצות את הדין עד תום ומספיקה הקביעה הקשה כי מבטלים את התוספת הזו. ואני רוצה שחבינו כי זו תוספת הבאה לידי ביטוי אצל העובדים המרוויחים בסביבות 2,000 לירות. בכ-100 לירות, ואצל עובדים המרוויחים בסביבת 3,000 לירות, בעוד כ-500 לירות - וזו הורדה מכאיבה ביותר. אנו הלכנו לתוספת בתחום השכר, כי בלי זה לא היינו משיגים את ההסתדרות ולא היינו מביאים אותה למהלך העיקרי, שבמקום 4%-2% יהיה הסכם על 2.5%-2.5%.

ואני רוצה לציין עוד דבר בתחום הזה שהוא החשוב ביותר - ועדת ברקאי בתחום מדיניות השכר, נתפלגה לשניים. בכל דו"ח ועדת ברקאי בשום מקום, לא מובאת דעת רוב ודעת מיעוט, אבל בתחום הזה של מדיניות השכר, שאולי הם לא היו צריכים להכנס אליו - ועל זה שעמדה ההסתדרות - אבל גם המיעוט הבין שעם התביעה לבטל תוספת שניתנה לעובדים כדין, לא יהיה מנוס מלפצות בהעלאת שכר מסוימת, בעיקר לרבדים התחתונים. לכן המיעוט הודיע כי הם בעד 1.7% ו-1.7% ותבעו כי זה יכנס לדו"ח שלהם. ועדת ברקאי, בשום נושא לא ציינה דעת רוב ומיעוט, אבל בתחום הזה מצויין כי היתה דעת מיעוט של 1.7% ו-1.7%, וכששאלתי את ברקאי מה דין התוספת הזו, הוא אמר: "כאן אין רוב ומיעוט בו הרוב מכריע, אלא החלטנו להכניס את שני השיקולים".

שד הדתות י. רפאל:

אין המלצת ועדה?

שד האוצר י. רבינוביץ:

יש המלצת רוב ודעת מיעוט.

שר הסעד ז. המר:

מה לגבי הלא-יחודיים אשר מוכנים לוותר?

ראש הממשלה י. רבין:

מי אמר לך כי הם מוכנים לוותר?

שר הסעד ז. המר:

הם מודיעים כל הזמן.

ראש הממשלה י. רבין:

הם מודיעים זאת כל הזמן, כי הם מאמינים שנשבור את הראש עם היחודיים ואז גם להם תהיה תוספת של 15%.

שר האוצר י. רבינוביץ:

אנו הלכנו מעבר ל-1.7%, כשראינו שההסדרות בשום-אופן לא תקבל הורדת היחודיות ללא תוספת כל שהיא והגדלנו את ה-1.7% בעוד כ-0.8% כלומר, ל-2.5%. דבר זה יעלה לנו לשנה, בערך כ-120 מליון לירות, לאחר שאנו מורידים את היחודיות ומוסיפים את התוספת הזו, כאשר סכום זה יצטרך להיספג בתקציב שלנו. אנו לא נוכל לבקש כאן תוספת של תקציב, בהתאם להחלטת הממשלה.

בזה עוד לא נסתיים המו"מ המסובך שלנו עם ההסדרות שהיה אפוף בלחצים רבים. ההסדרות הודיעה בשלבי המו"מ האחרונים כי הם מקבלים את הספיגה תוך שנתיים ואת הסיכום לגבי תוספת השכר, אבל הם אינם מקבלים כי להסכם שהם צריכים לחתום תצורף טבלה מיוחדת של ספיגה. אנו הודענו כי אנו לא נסכים בשום-אופן, לחתום על ההסכם ללא טבלה מפורטת של ספיגת היחודיות תוך שנתיים, כפי שסיכמנו עליה וזה יכול להיות תוך 4 פעמים במקום 2 פעמים, או תוך 5 פעמים. לבסוף, סוכמו הדברים ונחתם ההסכם בראשי תיבות, כפוף להחלטת הממשלה היום ולהחלטת הועדה המרכזת

היום.

ומה קורה בשטח היום: ישנן סנקציות של הלא-יחודיים שכבר התחילו והודיעו כי הם עוד יוחרפו, וישנה החלטה של היחודיים, אשר הודיעו כי כגוש אחד הם יפעילו השבחה מיידית אם תתקבל ההחלטה. אנו צריכים לבחון בין יתר ההחלטות ובאישור זכרון הדברים החתום בראשי-תיבות, את הצורך בחקיקה מיוחדת כדי ליישם את ההסכם, כמו-כן יש לבחון עוד כמה פרטים ואולי להטיל על כמה שרים שיטפלו בפרטים הנוספים.

ראש הממשלה י. רבין:

בשביל מה קיימת ועדת השרים לענייני שכר?

שר האוצר י. רבינוביץ:

יכול להיות שועדת השרים לענייני שכר, אבל אני חושב שמספר שרים צריכים לטפל בצעדים שינקטו לאחר שיתברר מה קורה, על-מנת לא לאפשר שיבוש העבודה כליל וכן להחליט על צעדים נוספים לגבי מפעילי הסנקציות עצמן (אבל הדברים האלה הם לא לדיון והחלטה בתחום השולחן הזה). כמו-כן יש להעריך להסברה בציבור ואני מבקש מהשרים לא להשאיר את שר האוצר בודד במערכה ולהפעיל את השפעתם על ציבור העובדים היחודיים והלא-יחודיים כדי להסביר ולתבוע לקבל את המסקנות שלנו ולהסביר כי לא היה מנוס מהן.

שר הדתות י. רפאל:

מהי החקיקה על הציבור האחר?

שר האוצר י. רבינוביץ:

על הציבור האחר לא התחלנו בדיון, אבל הועדה

המרכזת תובעת בשבילם 4% ו-2%.

שר השיכון א. עופר:

מה מעמד הממשלה לגביהם, האם הממשלה יכולה לקבוע

לגבי מדיניות ההסתדרות?

שר האוצר י. רבינוביץ:

יש לנו השפעה על-ידי התקציב, אם זה לעיריות או

לסוכנות.

ראש הממשלה י. רבין:

קודם כל, לפני ההתבטאויות, האם יש שאלות לשר

האוצר?

שר התחבורה ג. יעקבי:

יש לי שתי שאלות אינפורמטיביות:

(1) אני קורא כאן בנייר שהונח לפני מספר דקות,

כי במידה ויתברר שצעדי חקיקה נדרשים ליישום ההסכם, מוצע להסמיך את שר המשפטים ואת שר העבודה, להגיש מייד לכנסת הצעת-חוק ליישום ההסכם האמור עם ההסתדרות. האם נושא זה לא התברר כבר והאם עדיין לא יודעים האם יש צורך או אין צורך בחקיקה? כי הליכה למליאת הכנסת בעניין הזה, תוך ביטול ההסכמים שהיו שירים וקיימים בעבר, זו בדרך כלל דבר אשר נמנענו לעשות זאת.

ראש הממשלה י. רבין:

אבל בלעדי זה אין ביטול היחודיות וזה הדבר

העיקרי.

שר התחבורה ג. יעקבי:

אני מבין כי בלעדי זה אין ביטול היחודיות -

אינני שומע עד כדי כך.

שר המשפטים ת. צדוק:

אולי כדאי שתכתוב אחרת.

שר התחבורה ג. יעקבי:

עד כדי כך אינני בלתי-מנוסה. אבל נאמר כאן כי במידה ויתברר שצעדי חקיקה נדרשים - האם הדבר הזה ברור ומה תוצאות הברור הזה. כי לפי דעתי, ללכת למליאת הכנסת עם חקיקה בענין כזה, זה צריך להיות מיידי.

(2) ספיגה בתקציב המשרדים פירוש הדבר פטורי עובדים נוספים. המושג של ספיגה הוא מאוד מאוד ערטילאי. כי פירוש הדבר פטורי עשרות עובדים מכל אחד מהמשרדים הנוגעים בדבר. אינני יודע האם זה נבדק והאם זה אפשרי.

(3) בענין התעופה - שר האוצר אמר כי חשוב מאד להגיע עם ההסדרות להסכם - וזה סיכום העילות לכך שמובאת היום הצעה לממשלה שהיא שונה מההמלצתה של ועדת ברקאי. וההסדרות הודיעה בצורה מוסמכת, רשמית ובכתב, לעובדי נתב"ג, כי היא רואה אותם כמי שאינם מיוחדים ואינם מקבלים תוספת ייחודית. אני ראיתי מכתב זה שהוא בגדר התחייבות מוסמכת ורשמית של הסדרות עובדי המדינה לעובדי נמל התעופה בן-גוריון אשר ניתן על-בסיס תאום ואשר מעוגן בחוק-דעת משפטית של הסדרות עובדי המדינה ואשר היועץ המשפטי של משרד התחבורה סמך ידו עליה. והסיבה לכך היא שמקורה של התוספת התעופתית הוא בהסכם הקיבוצי לשנת 1972/74, וכך גם נקבע במפורש בהחלטת ועדת חשרים לעניני שכר בשנתו, בשנת 1972. ואני רוצה לשאול, האם הנושא הזה שהוא תוצאה של עבודה משותפת עם ההסדרות אינו חל גם בנושא של עובדי נמל התעופה בן-גוריון. כי הנושא של התוספת התעופתית לפי מידע שנמסר לי על-ידי היועצים המשפטיים, הוא עובדה המעוגנת בעובדות עצמן, ומאחר ואם יושבת נמל התעופה היחיד של מדינת ישראל לא תהיה לכך אלטרנטיבה, הענין עדיין מחייב בדיקה.

שר החינוך והתרבות א. ידלין:

אתה מתייחס למה שנאמר בסעיף 5 ע' 2.

סגן ראש הממשלה ושר החוץ י. אלון:

האם תוך כדי ברורים עם ההסתדרות, במידה והממשלה נניח, תתקל בהצעות אשר חורגות או עומדות בניגוד להצעות ועדת ברקאי שאושרו על-ידי הממשלה, האם קיים קשר או מגע עם חברי ועדת ברקאי או עם יו"ר ועדת ברקאי על-מנת לנסות ליישב את החריגים הנ"ל. שנית - בענין החקיקה - אנו מנוסי לא רק הצלחות, אלא גם אכזבות בעניני חקיקת עבודה. מכיון שאני חוזה אי-שקט תעשייתי בכל החלטה שנקבל, האם ההחלטות שהחלטנו בשעתו בממשלה בענין צעדים חוקתיים כנגד מכריזי סנקציות, עברו כבר את שלבי החקיקה?

שר העבודה מ. ברעם:

לא הושג בשטח זה דבר.

סגן ראש הממשלה ושר החוץ י. אלון:

יכול להיות שהמדינה הפסידה כאן.

שר התיירות מ. קול:

כיצד שר האוצר יכול לחתום בראשי-תיבות על ההסכם הנוגד את החלטת הממשלה ליישם את מסקנות ועדת ברקאי. כי על מה ששר האוצר חתם זה - לא ליישם את מסקנות ועדת ברקאי. אם שר האוצר רוצה לשנות את החלטת הממשלה, הוא צריך להביא קודם לחתימה על ההסכם את הענין לממשלה, היינו מתווכחים איתו על כך, היתה נערכת הצבעה ואולי היתה מתקבל החלטה לשנות מהחלטות קודמות. אך כיצד שר האוצר יכול לעשות זאת ללא הבאת הענין לממשלה?

ראש הממשלה י. רבין :

אם הממשלה תחליט אחרת, החתימה בראשי-תיבות
אינה תופסת.

שר הדתות י. רפאל :

ליישם, אין פירוש הדבר, חד צדדי - לבצע. צריך
היה אולי להיות כתוב "לבצע".

ראש הממשלה י. רבין :

נשאלו שאלות, שר האוצר יענה עליהן, אבל
אולי קודם לכן, לגבי השאלה המשפטית יתייחס היועץ המשפטי.

שר הסעד ז. המר :

יש לי שאלה ליועץ המשפטי - האם לפי דעתו, צורת
הפתרון אשר מוצעת פה סותרת מבחינה משפטית את את התחייבויות הממשלה לוועדת
ברקאי קודם כניסתה לתפקידה - לקבל את מסקנותיה?

שר המשפטים ח. צדוק :

ההתחייבות היא בין הממשלה להסתדרות, לא בין
הממשלה לבין ועדת ברקאי.

שר התיירות מ. קול :

יש התחייבות ליישם.

שר הבריאות ו. שם-טוב :

יש התחייבות של הממשלה לגבי ההסתדרות והתחייבות
של ההסתדרות לגבי הממשלה.

שר הסעד ז. המר:

אני שאלתי את היועץ המשפטי.

היועץ המשפטי לממשלה א. ברק:

זכרון הדברים שהקים את ועדת ברקאי הוא הסכם בין מדינת ישראל לבין ההסתדרות, שנתן כח מסויים להחליט החלטה מסויימת לוועדת ברקאי והם החליטו החלטה מסויימת. בזכרון דברים זה, אמרו הצדדים האחד לשני, כי הם מתחייבים לקיים את ההחלטות, אך כשם שהם אמרו זאת, הם יכולים בהסכם הדדי להגיע להחלטות אחרות. כלומר, אין לוועדת ברקאי יותר כח מאשר שני הצדדים גם יחד העניקו לה, ושני הצדדים אשר העניקו לה אותו כח, כשם שהם העניקו לה, כך הם יכולים אחר-כך להחליט החלטות אחרות.

שר התיירות מ. קול:

כלומר, הם יכולים להפר את ההבטחה לקיים מה שהיא תפסוק?

ראש הממשלה י. רבין:

אולי תקרא מה שכתוב בתפקידי הועדה?

השר ג. האוזנר:

"תפקידי הועדה יהיו:

- (א) לבחון את הקריטריונים על-פיהם ניתנו "תוספות יחודיות לעובדי המדינה, ולהגיש לממשלה ולהסתדרות ממצאים בנושא זה.
- (ב) לבדוק את התביעות היחודיות של המקצועות השונים בשירות הציבורי ולהגיש לממשלה ולהסתדרות מסקנות לגביהן."

שר התיירות מ. קול:

פה הודיע שר האוצר שהוא רואה במסקנות ועדת ברקאי פסק-דין של בוררות, וכך זה כתוב בכל מקום, ואם זה פסק-דין של בוררות, צריך לקיים אותו.

היועץ המשפטי לממשלה א. ברק:

נניח שיש בינינו מריבה ואתה חייב לי 100 לירות ואינך רוצה לשלם, העניין מגיע לבית-המשפט העליון ובית-המשפט העליון פוסק כי עליך לשלם לי את 100 הלירות, אין מניעה כי לאחר שאנו נצא מבית-המשפט, אני אותה על - 100 הלירות ואומר כי כל מה שהיה בינינו בטל ומבוטל.

סגן ראש הממשלה ושר החוץ י. אלון:

הבעיה היא לא של התחייבות פורמאלית, אלא של התחייבות ציבורית של הממשלה.

היועץ המשפטי לממשלה א. ברק:

חשד המר שאל אותו שאלה במישור המשפטי ואני עניתי לו במישור המשפטי, ובנקודה הראשונה, במישור המשפטי, מרגע שועדת ברקאי הגישה את הדו"ח שלה, הועדה כועדה אינה קיימת יותר. וכאשר ברקאי מדבר, הוא מדבר כאיש פרטי וכך גם כל יתר חברי הועדה. לגבי השאלה - האם יש צורך בחקיקה כדי לתת תוקף משפטי להסכם שנחתם בראשי-תיבות? חתימה בראשי-תיבות פירושה שיש טקסט שאם הממשלה תאשר אותו הוא יאושר. זו רק הקפאת הטקסט. עכשיו, המצב הוא זה - אין לנו עד היום נסיון בתביעה שבה מורידים שכר לעובדים. זו תביעה מיוחדת במינה, ועל כן חוקתית, במקורות המשפטיים שעומדים לרשותנו, אין התייחסות ישירה לשאלה זו. הבעיה היא גם, שהתוספות היחודיות הוענקו לעובדים מכח ההסכמים הקיבוציים וחתימת המדינה וההסתדרות מכח ההסדרים הקיבוציים בין המדינה לבין ההסתדרות, ועל כן, אתה יכול לכאורה לומר כי אותו מקור שהעניק תוספת בהסכם הקיבוצי, יכול גם לבטל אותו מחדש. זה

לכאורה טעון בסיסי, שאם הוא תופס אתה לא צריך ללכת לחקיקה. הפה שנתן הוא הפה שמתיר. אבל הבעיה היא לא כל כך פשוטה, כי המציאות של התוספות היחודיות היא מציאות מיוחדת ויש להן רקע מיוחד, ויש מקום לטענה כי הן הפכו להיות זכות אישית של כל אחד ואחד מהעובדים היחודיים. זו אמנם החלטה שנתקבלה מכח הסכם או הסדר קיבוצי בין המדינה לבין ההסתדרות, אבל היום יש לה כבר חיים משלה, מבלי שההסכם הקיבוצי או ההסדר הקיבוצי ישפיעו עליה. ואם יש לתוספת הזו גוון של זכות אישית אין במדינה וההסתדרות יכולות לבוא ולומר כי הן מבטלות זאת. מה משקלה של טענה זו, אינני יודע. בצורה הקיימת, אפשר לומר כי נצליח לשכנע את בית הדין לעבודה שלא צריך ללכת לחקיקה, יחד עם-זאת, קשה מאוד לעשות ניתוח משפטי של התוספות היחודיות, משום שאף אחת מהן אינה תוספת משפטית נקייה, לפי אותו סעיף 27 המתייחס לתוספות היחודיות. יש חלק מהתוספות היחודיות שאינן בהקשר לסעיף 27, יש תוספות יחודיות שעליהן הלכו לבוררות ויש תוספות יחודיות שעליהן יש פסקי דין, כל זה יוצר מציאות בשטח לפיה קשה לעשות ניתוח משפטי - האם התוספת מעוגנת בהסכם הקיבוצי, או היא התחילה לחיות חיים משלה, ואם היא התחילה לחיות חיים משלה, ההסכם הקיבוצי הזה אינו יכול לבטל אותה. ואם ההסכם הקיבוצי אינו יכול לבטל אותה, אז צריך חוק שיאמר כי ביטול התוספות היחודיות מחייב כל אחד ואחד שמקבל תוספת יחודית, גם אם ההסכם הקיבוצי לא הצליח לבטל זה.

ייתכן שאם נלך לבית המשפט מצבנו בלי ההסכם היה הרבה יותר קשה, אבל בניתוח שניתן כאן נאמר כי אי-אפשר היה לעשות צעד באופן חד צדדי ובלי ההסכם הזה היה הרבה יותר קשה, כאשר אפשר תאורטית לראות בדו"ח ועדת ברוקאי את אותו היסוד להסכם הקיבוצי, כי שני הצדדים חתמו עליו.

ראש הממשלה י. רבין:

מה עם הביטוח הלאומי, הוא אינו כלול בזכרון הדברים?

היועץ המשפטי לממשלה א. ברק:

זה נכון. זה בין המדינה וההסתדרות.

ראש הממשלה י. רבין:

זה לא כלול, כשבהסכם הקיבוצי משתתפים גם המדינה

וגם הביטוח הלאומי.

היועץ המשפטי לממשלה א. ברק:

גם ללא דו"ח ועדת ברקאי אתה יכול לומר כך: נניח שלזכות האישית יש אורך חיים משלה, אך בשום מקום לא נקבע מועד התוספת הייחודית, ומשום שזה לא נקבע, אולי אפשר לבטל אותה. אם נחתום על הסכם קיבוצי זה ולא נלך לחקיקה, ברור שזהיה תביעה משפטית, ועם יכול להיות שגרוויח בלי חוק ויכול להיות שנפסיד.

סגן ראש הממשלה ושר החוץ י. אלון:

הם צו ההרחבה של שר העבודה והרווחה יכול לחול

גם לגבי אותו הסכם קיבוצי.

היועץ המשפטי לממשלה א. ברק:

צו ההרחבה נועד להכיל את ההסכם על עובדים, גם על עובדים, אך כאן מדובר רק על החלחית ההסכם על עובדים, והשאלה היא יותר שאלה פוליטית - האם אנו יכולים ללכת למצב שבו יש ספק של 30% - 35% שנפסיד? ומה נעשה אז? האם נלך אז לחקיקה? האם נתקפל? זו השאלה.

שר הדתות י. רפאל:

מצבנו מתחזק בזה שזה חל יחד עם תוספת. כלומר,

הזכות הייחודית המוקנית מתמעטת לאור זה שמקבלים תוספת.

ראש הממשלה י. רבין:

ברור כי בלי הסכם קיבוצי חדש, המצב התחוקתי של

הממשלה חלש ביותר.

שר המשפטים ח. צדוק:

זה לא כל כך ברור. יש בעיה פוליטית, לא רק משפטית, ומאחר ונמצאו נקודות תורפה משפטיות בזכרון הדברים בין הממשלה לבין ההסתדרות שלפיו הוקמה ועדת ברקאי, אני רוצה שיהיה ברור לממשלה כי היועץ המשפטי לממשלה לא היה שותף לניסוח זכרון הדברים הזה.

סגן ראש הממשלה ושר החוץ י. אלון:

האם היועץ המשפטי של האוצר כן היה שותף?

שר המשפטים ח. צדוק:

ובענין זה הייתי אומר כך: קליינו זריז בוחר לו עו"ד טוב אחרי שיש לו בעיה, אבל קליינט זהיר משתף את היועץ המשפטי שלו בניסוח מסמכים לכל יתעוררו בעיות.

שנית - ברור לי שאחרי כריתת ההסכם הזה שמוצע לפנינו כאן לאישור, אין הממשלה מפרה כל התחייבות חוקית כלפי מישור, כי הממשלה קשורה בזכרון הדברים הקודם עם ההסתדרות, ואם שני הצדדים הללו מסכימים ביניהם על שינוי, הרי השינוי הזה תופס ואין בו הפרה של התחייבות חוקית. השאלה האחרת היא הדיון לגופו על ההסכם הזה המונח לפנינו.

שלישית - באשר למעמדן של ועדות מסוג זה - אני גורס כי הממשלה צריכה לבחור כוועדות ציבוריות כאלו לפתרון בעיות ספציפיות, ואני המלצתי בהרכב מקרים, על מינוי ועדות כאלו. אבל יש לי הרגשה כי בזמן האחרון, אנו מגיעים למצב בו הוועדות לא מסיימות את תפקידן עם הגשת הדו"ח והופכות להיות מה שהמשפטים קוראים - "פונקטה-אופיציו" - הן מוסיפות מעבר לדו"ח לחיות כוועדות קולקטיביות ביישומן של המסקנות. לדעתי, אין

זה מצב תקין. אנו בדרך הזו יכולים לעבור למין ממשל על-ידי ועדות, וזה דבר בלתי-רצוי. הדבר כמובן אינו מונע מכל אחד מחברי הועדה הזו לחוות את דעתו בפומבי ולהשתתף כאיש פרטי בויכוח ציבורי. אבל תפקיד הועדה נגמר עם הגשת הדו"ח, או לכל היותר, עם סיום התהליך הזה. אפשר לקיים עוד אקט אחד בו הועדה מופיעה בפני הממשלה או ועדת חשרים המתאימה ונותנת הסברים אם הם נדרשים לדו"ח הזה. מעבר לזה, ההתדיינות על מסקנות הועדה הזו, זה ענין להתדיינות פנימית בתוך הממשלה, בין הממשלה לכנסת ובין הממשלה לציבור. כל אחד מחברי הועדה כפרט, יכול להתבטא, אבל הועדה עצמה חדלה להתקיים עם השלמת מלאכתה. וחשוב שלנו זה יהיה ברור ולועדות האלה זה יהיה ברור.

שר האוצר י. רבינוביץ:

באשר לטיעונו של חשר קול כי מאחר שהחלטנו על יישום המסקנות, לא היה מקום להתיישב ולדבר על מו"מ...

שר התיירות מ. קול:

לדבר כן. אבל לא לחתום על זכרון דברים.

שר האוצר י. רבינוביץ:

זו חתימה בראשי תיבות. ולגבי זה היתה ישיבה של

ועדת שרים לענייני שכר ובהחלטתה נאמר:

מ ח ל י ט י מ :

(א) לבוא בדברים עם ההסתדרות הכללית על יישום החלטות הועדה לבחינת ענייני שכר בשירות הציבורי (להלן "ועדת ברקאי") בהתאם להחייבויות הממשלה וההסתדרות;

(ב) שר האוצר יביא בפני ועדת חשרים לענייני שכר הצעה להקמת הועדות לבדיקת התוספות הייחודיות בסקטור הציבורי בהתאם לדו"ח "ועדת ברקאי".

- (ג) להביא את החלטות "ועדת ברקאי" לתשומת לב של יו"ר הכנסת ומבקר המדינה.
- (ד) למנות ועדת משנה של ועדת השרים לענייני שכר, אשר תיבחן את ההמלצות בנושא שכר ותנאי העבודה בשירות המדינה שבדו"ח "ועדת ברקאי" (פרק ד') ותגיש הצעות מפורטות לוועדת השרים.

כאן בפירוש הוסמכתי לנהל מו"מ עם ההסתדרות. אחר-כך יש החלטה של הממשלה.

שר התיירות מ. קול:

אני לא נגד מו"מ, אלא נגד חתימה על הסכם.

שר האוצר י. רבינוביץ:

אתה יכול עדיין להגיד "לא".
עכשיו, לגבי השכר. כשהבאתי את המדיניות הכלכלית להחלטת הממשלה, נאמר בה בברור: הממשלה תציע כי בשנה הקרובה יוקפא שכר היסוד בסקטור הציבורי. בהנחה זו נקבע תקציב המדינה ל-76, כאשר כל עליה חורגת תגרוור צמצום נוסף של עובדים. אנו לא נלך לכנסת לבקש תוספת של 120 מליון לירות, לכן יש למצוא אפשרויות של ספיגת 120 מליון הלירות במשרדים.

סגן ראש הממשלה ושר החוץ י. אלון:

זה לא מחייב עובדים בסקטורים האחרים, לא של הממשלה.

ראש הממשלה י. רבין:

הועדה דנה ביחודיות של עובדי המדינה ולא ביחודיות של עובד משרד הבטחון המקבל תוספת יחודית כתוצאה מזה שהוא שייך להסתדרות הפקידים. כמו-כן היא לא דנה ברשות הנמלים ובמקומות אחרים. היא לא דנה במקומות האלה. היא לא הורידה יחודיות שם ולא הוסיפה תוספת

לבלתי יחודיים.

שר האוצר י. רבינוביץ:

יש הסטוריה שאינני רוצה להיכנס אליה, איך הגענו לעיוותים הללו, אבל לגבי עובדי מנהל התעופה האזרחית, אני יודע את חומרת הדברים, כי יש פרוטוקול של ועדת חשרים מ-27.11.72 שבו נאמר: "מ ח ל י ט י ס:

במסגרת תוספת של 9% שבהסכם הקיבוצי הכללי של העובדים בסולם הדירוג האחיד בשירות המדינה ובשירות הציבורי לשנת 74-1972 ובמסגרת הסעיף שדן בתנאי העבודה הספציפיים:

(א) לבדוק אם נשאר במינהל התעופה האזרחית כסף במסגרת ה-9%.
(ב) אם יתברר כי אמנם נשאר כסף, כאמור לעיל, להיענות לאותן התביעות של עובדי התעופה האזרחית, שהן ספציפיות, כפי שיוסכם בין משרד התחבורה, נציבות שירות המדינה וההסתדרות."

כל הדוקומנטציה שלנו היתה בפני ועדת ברקאי כשהיא בחנה את כל הבעיות הספציפיות בכל סקטור וסקטור.

שר התחבורה ג. יעקבי:

הרי איננו מקבלים את המלצות ועדת ברקאי.

ראש הממשלה י. רבין:

לגבי הייחודיות, כן.

שר התחבורה ג. יעקבי:

באותה מידה שיש הסכם עם ההסתדרות לגבי משך הספיגה והמשך עלית השכר, כפי שתאר כאן בכשרון רב היועץ המשפטי לממשלה, כך גם לגבי עובדי התעופה.

שר האוצר י. רבינוביץ:

לגבי עובדי התעופה, כשם שלגבי שורה שלמה של מקבלי תוספת ייחודית, יש קטלוג והענין נכנס לתוך הקטלוג הזה. הענין לגבי עובדי התעופה הוא מסובך, והדבר הטוב הוא, שאצלם לא מתחילים להוריד באפריל ויש עוד שעות.

שר הפנים י. בורג:

אני חושב כי לפנינו לא עומדת המשמעות המשפטית של ועדת ברקאי, אלא מציאות מסוימת כשהפקידות של הממשלה מחולקת כמו שתי כיתות המתחרות במשיכת חבל: כאן מושכים הייחודיים וכאן מושכים הבלתי-ייחודיים ואת המחיר אנו משלמים, כך או כך. אני הייתי מעדיף לעשות הכל כדי לא ללכת לכנסת בענין התחיקה, כי אנו יודעים את הרכב המפלגות, כולל המפלגות הקואליציוניות, ואינני יודע מה תהיה הטמפרטורה באותם השבועות בהם נצטרך ללכת לענין הזה בכנסת. כי מה אנו מוצאים בהסכם הקיבוצי - זה התחיל באגף מס הכנסה ומס רכוש - והאוצר לא ראה את עצמו מסוגל לעמוד נגדם.

ראש הממשלה י. רבין:

זה התחיל במבקר המדינה והמשיך בכנסת, כשארן סמכות לממשלה לפסוק בענין מבקר המדינה והכנסת.

שר הפנים י. בורג:

אני הולך לפי הרשימה שבדו"ח - אם כן, זה התחיל באגף מס הכנסה ומס רכוש, עבר לאגף המכס והבלו ולמוסד לביטוח לאומי, ולמען השוויון, האשה העובדת בנקיון בבטוח הלאומי כן קיבלה תוספת, מה שאין כן האשה העובדת במשרד הפנים בנקיון. והיו המלצות מיוחדות כמו שבשביל כושר החלטה טובה אתה נותן 22% תוספת לעובדי משרד התקשורת, דואר תנועה והמינהל. ואותה שאלה על עובדי נמל התעופה בן-גוריון אתה יכול לשאול גם על עובדי הטלפון והשירות המטאורולוגי אשר עשויים לשבש את תחזיות מזג האוויר.

והשאלה כאן היא פשוטה: האם יש לנו כח לעמוד או אין לנו כח לעמוד? זו השאלה ואינני יודע מהי התשובה העומדת. כי אם אני הולך היום למשרד ומוצא כי 3 ימים אין קבלת קהל, אין זה דבר משמח, אבל גם אין 3 ימים תעופה או טלפון, זה דבר אחר. ואני שואל - מהי התרופה שלנו? אנו יודעים כי ענין הייחודיים קשור בעיוותים במערכת השכר, ואם היועץ המשפטי לאוצר מקבל פי שניים מהמנכ"ל, משהו לא בסדר, ואם מנכ"ל במשרד אחד מקבל פי שניים ממנכ"ל במשרד אחר, שוב משהו לא בסדר. לכן אנו לא עושים עבודה שלמה.

שר הבטחון ש. פרס:

יש לי מנכ"ל, פרופ', שהושאל מהאוניברסיטה ומעמדו שונה. אני לא מקיים כאן מסע צלב נגד יהודי זה או אחר, אבל הדיון בענין הייחודיים הוא כולל, ולכן אני מצוין שאחרי הכל עוד עשוי להתברר לנו כי יש כמה ייחודיים מיוחדים.

ועדת ברקאי ממליצה לקבל חוזים מיוחדים.

שר הפנים י. בורג:

זו אחת הנקודות החלשות ביותר של ועדת ברקאי. לשים טלוי על חור עם פתח יותר מדי גדול. אנו עשויים להפוך לשוק אוריאנטלי וצריך לעשות הרבה על-מנת שמשו יבוא ובמשרדים תהיה מהפכה פרמנטית. לכן, באחד הימים, נצטרך לעשות משהו בנוגע למבנה השכר ולפרמידה הפנימית.

עכשיו, בנוגע להצבעה אני חושב, שועדת ברקאי בעקרון, לא היתה לה עצה אחרת מאשר להחליט מה שהחליטה, כי מצד אחד, לקחת זה כמעט בלתי-אפשרי, ומאידך, להשאיר את אי-השוויון לאורך ימים, זה גם כן בלתי אפשרי. לכן היא הגיעה להקפאה עם כמה המעטות למעלה, כשאם זה יעשה בפעם אחת או בכמה פעמים, או יהיה 2.5% או 2%, אינני מחשיב זאת. אני מחשיב מאד שההסתדרות בחלק גדול של הקטע מטה שכס, ואינני יודע איך היא תחזיק מעמד. כמו-כן אני שותף לדעת שר התיירות - דבר כזה היה צריך לבוא לממשלה, זה היה

טוב, גם למאבק וגם למעמד. זו שגיאה טקטית של שר האוצר שחבל שהוא שגה בה, בהיכנסו לצד המשפטי של זכרון הדברים.

שר הסעד ז. המר:

כמה הערות לדברים: גם אם לכאורה אין לנו בעיה משפטית או חוקית, ולממשלה ולהסתדרות אין לכאורה בעיות מהנימוק שהפיות שאסרו הם הפיות שיתירו, אני חושב שיש התחייבויות של הממשלה כן לקבל את המסקנות האלה. ולפני ישנו הפרוטוקול של ישיבת הממשלה שבה התקבלה ההחלטה באשר למסקנות ועדת ברקאי, ושד העבודה אמר אז כי זו בבחינת בורר. ושד האוצר אמר כי זו פסיקה ושועדת השרים לענייני שכר מספקת לזה, וזה הובא אז לוועדת השרים לענייני שכר, כשהממשלה החליטה לקבל זאת. ואכן באותה ישיבת ממשלה היו דעות שאמרו שאמנם אין להחפז ולומר כי אנו מקבלים את המסקנות, אך בסופו של דבר קיבלנו זאת וכך הופענו בפני הציבור, בפני ועדת השרים לענייני שכר, וכלפי ועדת ברקאי. ובציבור עתה זה מצטייר במסגרת שורת הדברים שהממשלה החליטה עליהם ואחר-כך היא נאלצת מסיבות מסוימות לחזור בה. וזה לא מוסיף לאמינות הממשלה ולכך שיש לה כוונות רציניות לתקן את המצב.

רה"מ אמר בישיבה שלפני האחרונה, כי שד האוצר טוען ששרי הממשלה לא עושים די במשרדיהם בהסברת משמעות מסקנות ועדת ברקאי. ואני בתור שד ממושמע, אכן דיברתי עם עובדי המשרד שלי, שהם בלתי ייחודיים, ונאמר לי במפורש כי אם המלצות ועדת ברקאי מתקבלות, הם מקבלים אותן וזאת כאשר שלושת-רבעי מהם בלתי ייחודיים. אנו צריכים לבחון זאת ולתת להם אפשרות להוכיח דבריהם ולא לומר מראש כי אנו לא מאמינים להם. כי הדבר הוא חמור מאד ובסופו של דבר, אנו עשויים לצאת קרחים מכאן ומכאן. כלומר, גם אמינות הממשלה תתערער וגם ההחלטות שלנו לא יתקבלו ובסופו של דבר, גם היתודיים וגם הבלתי-ייחודיים ישבתו. לכן אני מציע שהממשלה תחזור להחלטה הראשונית שלה לתמוך במסקנות ועדת ברקאי.

שר השיכון א. עופר:

ומה היא?

ראש הממשלה י. רבין:

לספוג את התוספת במשך כחצי שנה ולא להוסיף. אני מבין שזה מה שדוד המר מציע.

השר ג. האוזנר:

גם לאחר דבריו של שר האוצר, אני רוצה לומר ברוח טובה, כי יש לי תרעומת על כך שביום שלישי, בשביעי של פסח, לפני שבוע, הועיק שר האוצר את ועדת השדים לעניני שכר ושם סוכם במפורש של יעשה דבר ללא החלטת ממשלה. אמנם להסכם בראשי-תיבות אין תוקף מחייב, אך הסכם זה נחתם, ונחתם לפני ישיבת הממשלה, ולמעשה היום אנו עומדים בפני עובדה. האם עכשיו צריך לבטל את העניין?

ראש הממשלה י. רבין:

צריך לקבוע, זה פתוח להחלטת הממשלה.

השר ג. האוזנר:

אבל מעשית וציבורית זו חתימה של שר האוצר בשם הממשלה, בראשי תיבות, וזה משנה את המצב.

שר האוצר י. רבינוביץ:

של שר העבודה ושר האוצר.

השר ג. האוזנר:

לגופו של דבר, תרשו לי להחזיר אתכם לזכרון הרברים שהיה בין הממשלה לבין ההסתדרות, שצנחו הוקמה ועדת בראי. שם נאמר כי

הועדה מוקמת על-פי הצעת ההסתדרות, כועדת מומחים בלתי-תלויה המשותפת להסתדרות ולממשלה. לא יכולנו להסתדר עם הבעיות של היחודיים והתביעות של הבלתי-יחודיים ליחודיות, ושני הצדדים אמרו כי תתמנה ועדה משותפת, בדרג בכיר, ומה שהיא תגיד - כך יקום. פירוש הדבר, דבר המיוחד במינו, כנושא היחודיים המכוסה על-ידי פסקי-דין ובוררות ובכל-זאת הולכות גם הממשלה וגם ההסתדרות ומבררות את הנושא כולו, הן לגבי היחודיים שקיבלו והן לגבי הבלתי-יחודיים התובעים, והן מעבירות זאת לגוף חדש ומתחייבות לקבל את המסקנות שלו. כלומר, הממשלה כאן לא השאירה לעצמה מרווח גדול כפי שהיא השאירה לעצמה במקרים אחרים, אפילו של ועדת חקירה, שאמרה שחלק ממסקנותיה תקבל, חלק לא, חלק תיישם כמועד מוקדם וחלק תיישם מאוחר יותר או בכלל לא. פה התחייבו מפורשות ליישם את המסקנות, ואני לא הייתי מייעץ כל כך לממשלה ללכת בעקבות הסכימה הזו במקרים אחרים, כי הממשלה צריכה שיהיה לה חופש פעולה ושתוכל לשקול את הנושא לאור מכלול הנושאים העומדים בפניה.

אבל עובדה, עשינו את זה. עכשיו אומרים שבמקרה של חילוקי דעות, אפילו יש פסק-דין של בורר, יכולים הצדדים לשנות, לבצע איך שהם רוצים. בודאי. במה דברים אמורים? כשיש חילוקי דעות בין שני צדדים והם אומרים: יפסוק שלישי בינינו, הרי נושא הסכסוך עדיין ברשותם, והם יכולים להחליט בו איך שרוצים. לא זה היה המצב. לא היו חילוקי דעות בינינו ובין ההסתדרות מה לעשות לגבי התוספות בעבר ואיך לנהוג בדרישות של תוספות לעתיד. לא כך היה הדבר, ולא כך נאמר. זאת לא הדוגמה של סכסוך על מאה לירות, ששני הצדדים יכולים לומר...

ראש הממשלה י. רבין:

למה לא היו חילוקי דעות?

חשד ג. האוזנר:

לא היה זכר לחילוקי דעות.

ראש הממשלה י. רבין:

מה את המדבר?

חשד ג. האוזנר:

היתה בעיה איך לנהוג בכל הלבירינט הזה. לא שלהסתדרות היתה עמדה א' ולממשלה היתה עמדה ב'.

ראש הממשלה י. רבין:

ההסתדרות טוענת: לא אנחנו ביקשנו את התוספות הייחודיות. כל שר נתן אותה, מה אתם רוצים מאתנו? חשדים נתנו זאת, ולא ההסתדרות.

סגן ראש הממשלה ושר החוץ י. אלון:

אם - אז הממשלה, ולא חשדים.

ראש הממשלה י. רבין:

בסדר. כל שר שעמד בפני הבעיה - נתן.

שר הבטחון ש. פרס:

אני יודע על שני מקרים: בענין התוספת לעובדי התעופה היתה ישיבה של חברי ממשלה, בראשות רה"מ דאז, והוחלט שההסתדרות תהיה המכרעת. זאת-אומרת שהממשלה כולה...

שר המשפטים ח. צדוק:

עוד יותר גרוע.

ראש הממשלה י. רבין:

כלומר, הממשלה העבירה את סמכותה כמעביר למי שמייצג את העובדים, שהוא שיחליט אם כן או לא.

שר הבטחון ש. פרס:

בניגוד לדעתי כשר התחבורה.

סגן ראש הממשלה ושר החוץ י. אלון:

זוהי מסירת השמנת לשמירה בידי החתול.

ראש הממשלה י. רבין:

אני לא אומר זאת כך. אני אומר: אי-אפשר לתבוע מנציג העובדים שימלא את תפקיד המעביד.

שר הבטחון ש. פרס:

אני הייתי אז שר התחבורה, והתנגדתי לזה.

שר האוצר י. רבינוביץ:

אתה התנגדת, אבל ספיר המנוח הוא שדחף אותך?

שר הבריאות ו. שם-טוב:

לחץ עליך.

שר הבטחון ש. פרס:

אני יודע שתמיד מישו צודק ומישו לא צודק...

ראש הממשלה י. רבין:

לא דנים בזה כעת. אני רוצה רק לקבוע עובדה: שלא ההסתדרות נאבקה על התוספות היחודיות. המעביד לצורך זה הוא הממשלה, באמצעות השרים המופקדים על המשדדים. הם החליטו לתת, או הסכימו לבוררות. ובואו נשים את זה במקום הנכון.

השר י. אלון:

מזכ"ל ההסתדרות טוען שמעולם לא ביקש תוספות

יחודיות.

שר הבטחון ש. פרס:

הטיעון כאן נכון. התחיל בזה מבקר המדינה...

ראש הממשלה י. רבין:

אני מבקש...

שר הבטחון ש. פרס:

רק הערה. כי צריך להגיד את הדברים האלה. התחיל בזה מבקר המדינה. אחר-כך זה עבר לאוצר, ואז לדעתי לא היתה לשרים ברירה.

ראש הממשלה י. רבין:

לא. ממבקר המדינה זה עבר לתקשורת ורק אחר-כך לאוצר.

שר החקלאות ושר התקשורת א. און:

לא. התקשורת היתה שלישית.

השר ג. האוזנר:

אם אתם מעוניינים בניסוח הצעתי של ועדת ברקאי עצמה איך קם הדבר - נאמר שהתוספת הייחודית לכ-20 אלף עובדי מדינה מוסכרת בעיקר במונחים של כוח ובנטיה של המעסיק הציבורי להימנע מהתמודדות עם תביעות בלתי-סבירות של עובדים, אם על-ידי קבלתן ואם על-ידי מסירת זכויות ההחלטה במקרים ספציפיים לבוררים. נאמר בבירור איך הדבר קם, ועוד נאמר במקום אחר: אנחנו משוכנעים שעם חביעות שכך יש להתמודד בעת הגשתן. כל נסיון להימלט מהתמודדות כזאת על-ידי מינוי ועדות, מתן התחייבות פתוחה וניסוח מעורפל - טופח, במוקדם יותר מאשר במאוחר, על פני הממשלה ומערער את יחסי העבודה בסקטור הציבורי כולו וזה נכון בדיוק לגבי השלב שאנו עומדים בו היום, לגבי העתיד בפרט הקטע השני שקראתי.

עכשיו אמשך בדברי. לא היה סכסוך בינינו

ובין ההסתדרות על תוספות ייחודיות. בזה צדק ראש הממשלה. לא מסרנו לבירור הועדה כל חילוקי דעות מוגדרים. אמרנו להם: תבדקו את הקריטריונים, תקבעו ממצאים, תתנו לנו מסקנות לגבי הממצאים שלכם. לכן זה לא דומה לאותו פס"ד בין שני צדדים שרשאים לעשות בו כחפצם. זוהי התחייבות ציבורית גם של הממשלה וגם של ההסתדרות ליישם את המסקנות הללו, ולכן הדבר לא נתון עוד ברשותן לעשות בו כחפצן. ואם חותמים בדיונים אלה בשטח הנתון לפסיקה ובוררות, אם ממנים ועדה או על-פי דרישת ההסתדרות או על-פי הצעת ההסתדרות בדרג כזה ואומרים מראש: אנחנו ניישם מה שאתם תגידו - מכך אין מנוס, ציבורית. זאת איננה שאלה משפטית. צדק היועץ המשפטי. הוא ימצא את הפתרון המשפטי. הוא יוליך אותנו דרך נתיב החקיקה, דרך נתיב ההתדיינות. הוא אמר לנו: אני אמצא את התשובה המשפטית. אבל אני מדבר על הצד הציבורי. זה לא מסור עוד בידינו, לעשות מה שאנחנו רוצים. גם לא בידי ההסתדרות. כי יש חתימה.

המסקנות של ועדת ברקאי - לא טענו שהן אבסורדיות. יכול לקרות שאתה נמשל בועדה שמביאה אותך לאבסורד גמור, שאתה מוכרח להיחלץ ממנו. לא כך המצב.

שר הסעד ז. המר:

ההיפך הוא הנכון: שיבחנו אותן.

השר ג. האוזנר:

קיבלנו אותן והלכנו להסתדרות ואמרנו: אתם קשורים בהן, ואסור היה לוותר להסתדרות.

שר האוצר י. רבינוביץ:

אמרתי כבר אלף פעמים בכל יום: אז מה היה קורה במקרה כזה?

השר ג. האוזנר:

אגיד לך מה היה קורה. אותה חקיקה שאת הזקוק לה, עם הסכם עם ההסתדרות - היית זקוק להם גם בלי הסכם עם ההסתדרות.

ראש הממשלה י. רבין:

ואתה מאמין שהיתה עוברת חקיקה בכנסת בלי הסכם עם ההסתדרות?

שר השיכון א. עופר:

אפילו בל"ע אינני יודע אם היתה עוברת.

השר ג. האוזנר:

אינני יודע. אבל על זה צריך לשאול לפני שחותמים זכרון דברים שצריך ליישם משהו. הרי היה ברור שאנחנו צריכים לעשות משהו שהוא מעל לפסיקה של בורים ומעל למצב קיים. חתמנו איפוא, ואין שום מנוס מחקיקה.

ראש הממשלה י. רבין:

בזה אני מסכים.

השר ג. האוזנר:

כעת מהעוררות כמה בעיות. ראשית, תימרנו את עצמנו, לצערי, למצב שבו שני הצדדים בלתי מרוצים. הבלתי-יחודיים אינם מרוצים והיחודיים אינם מרוצים.

שר העבודה מ. ברעם:

גם הממשלה בלתי מרוצה.

השר ג. האוזנר:

אין לנו שום הנאה מהפשרה שעשינו. העובדה שההסתדרות נתנה גיבוי לעמדת הממשלה כבר קבועה בזכרון הדברים שמינה את ועדת ברקאי. לא היה שום צורך בהסכם חדש. יש לנו הסכם עם ההסתדרות.

ראש הממשלה י. רבין:

זאת תיאוריה או פרקטיקה?

השר ג. האוזנר:

מה לעשות, אדוני ראש הממשלה, שבמקרה זה שניהם זהים. והראיה: שלמרות ההסכם עם ההסתדרות יש לך סנקציות ויש לך איומי

סנקציות מהצר השני.

שד השיכון א. עופר:

יש הבדל היכן עומדת ההסתדרות.

השר ג. האוזנר:

בודאי. הרי יש גם הבדל אם הממשלה עומדת מאחורי ועדת בוקאי, שאז גם להסתדרות לא היתה ברירה אלא ללכת בתלם זה, כי גם לחתימה שלה יש משקל. זה לא ארכי=פרחי. זוהי הסתדרות העובדים הכללית שחזמה מה שחזמה. כעת אומרים: רוב ומיעוט. רבותי, בדו"ח נאמרו הדברים בשני מקומות, מפורשות. בפרק ג' נאמר: המיעוט מבין חברי הועדה מציע להקל על תהליך הספיגה על-ידי העלאת שכר לעובדי המדינה בשיעור של 3.4% מהמשכורת הבסיסית. השיעור המזערי של התוספות שכונו ייחודיות. תוספת שכר זו חונתן בשני חלקים: 1.7% באפריל 1976, ו-1.7% באפריל 1977. רוב חברי הועדה מתנגדים להצעה זו. כתוב שחזר על גבי לבן. כיוון שבהחשבו במצב הכלכלי אין להעלות שכר עובדי שירות המדינה וחשירות הציבורי בשנה זו. איך אפשר איפוא לומר שאנחנו מאמצים לעצמנו פתאום את דעת המיעוט? גם אני נמצא לעתים קרובות במיעוט בממשלה, והלואי ויכולתי לטעון שלמיעוט יש אותו מעמד כמו להחלטת הרוב, אפילו מעמד עדיף, והולכים לפי החלטת המיעוט. מאימתי אפשר להחליט שברצוננו אנחנו מקבלים את מסקנות הרוב והמלצותיו, וברצוננו אנחנו הולכים לפי דעת המיעוט? זהו תקדים מעניין באמת. כאן מצביעים לעתים קרובות, בממשלה. ואני לעתים מוצא עצמי, לצערי, במיעוט. האם אוכל לטעון כלפי ראש הממשלה: תבצע את ההצעה שנשארה במיעוט?

סגן ראש הממשלה ושר החוץ י. אלון:

אתה יכול לפתור את הבעיה בנקל: תצביע עם הרוב.

חשד ג. האוזנר:

זה נכון.
יש איפוא המלצות של הועדה, והן המלצות הרוב.
עכשיו לגבי הכיסוי התקציבי. היום נאמר לנו בהצעת ההחלטה שהתוספות לשכר ייספגו
במסגרת התקציב. האם יש לאוצר הצעה מעשית? דנו כאן בתקציב המדינה
בויכוח קשה...

ראש הממשלה י. רבין:

אני מציע שאותו שד יביא בעוד שבועיים הצעה
מפורטת. לא נכון בזה היום.

חשד ג. האוזנר:

אבל היום אתה צריך לקבל החלטה שזה מתבצע ושזה
ייספג בתקציב ועד כמה שאני זוכר את הדיון כאן - לא היה ממה לספוג.

סגן ראש הממשלה ושר החוץ י. אלון:

שד האוצר אומר: על-ידי צמצום צוות העובדים.

ראש הממשלה י. רבין:

כאחת האפשרויות.

שר השיכון א. עופר:

כל משרד - לפי מה שנראה לו.

ראש הממשלה י. רבין:

אני אהיה בעד הצעה לקיצוץ במנגנון הממשלה.
אבל צריך לבדוק את זה. באותו שיעור של התוספת.

שד השיכון א. עופר:

אתה היית בעד קיצוץ בתקציב.

השר ג. האוזנר:

בודאי בעד קיצוץ בתקציב. אבל אינני רואה שיש הסכמה עם ההסתדרות על פיטורי עובדים.

ראש הממשלה י. רבין:

זה לא צריך להיות בדרך של פיטורים.

השר ג. האוזנר:

יש לנו הסכם עם ההסתדרות על ביטול תקנים, על פיטורי עובדים. האם כבר כיסינו? אז מה פירוש הדבר שנספוג על-ידי פיטורים? ואז רק נבוא להסתדרות אם כבר עשינו את כל המלאכה הזאת - צריך לפחות להשלים אותה על-ידי כך שנדע שאנחנו יכולים לקצץ את תקן העובדים שלנו, למרות הכתוב בהסכם הקיבוצי עם ההסתדרות. הרי שום נעמוד בפני שוקת שבורה בעניין זה. כיצר בכל-זאת משחלב העניין עם החלטה אחרת שלנו, ששד האוצר הזכיר אותה, שהבטיס לתידוש הסכמי השכר יהיה הקפאת שכר בשירותים? כי רצינו ליצור פער לטובת עובדי הייצור.

ראש הממשלה י. רבין:

זאת השנה הראשונה בהסטוריה של מדינת ישראל שהשירותים מקבלים פחות ממחצית מן התוספת לפועלי הייצור.

השר ג. האוזנר:

אבל איך זה בסך-הכל?

ראש הממשלה י. רבין:

זאת הפעם הראשונה שיש שינוי בנושא זה.

השר ג. האוזנר:

איך זה יתבטא בסך הכל? והאם המוטיבציה שרצינו ליצור ביודעין, להזיז אנשים לייצור שמפרנס את המדינה - האם יש לה ביטוי של ממש? שר האוצר הזכיר כאן ספרות. אני בטוח שיש לו כיסוי לספרות הללו, לפי הדו"ח של ועדת ברקאי. הספרות לגבי גובה התוספת הייחודית, כשהגובה הממוצע הוא מאתיים ומשהו לירות. כך קובעת ועדת ברקאי. יש טבלה מפורטת הנותנת את הגובה הזה. מה שנוגע להשלכות על כל השירות הציבורי - גם על זה אומרת משהו ועדת ברקאי. היא אומרת שהענין נוגע ל-303 אלף איש, נושאי משרות.

ראש הממשלה י. רבין:

היא טיפלה בהם?

השר ג. האוזנר:

אדוני ראש הממשלה...

ראש הממשלה י. רבין:

אני שואל: האם היא טיפלה בהם?

השר ג. האוזנר:

היא אומרת שעליה באחוז אחד בשכר בסקטור הציבורי

פירושה...

ראש הממשלה י. רבין:

אבל היא לא נכנסה לנושא הייחודיות.

חשר ג. האוזנר:

אבל היא אמרה מה פירוש הדבר. אנחנו הרי רוצים לאמץ את העקרון של שכר שווה בעד עבודה שווה, גם בממשלה, גם במוסדות הלאומיים, גם בעיריות, גם בחברות הממשלתיות...

ראש הממשלה י. רבין:

שאלה להבהרה: האם ועדת ברקאי נכנסה למבנה השכר

בעיריות, או לא?

שר האוצר י. רבינוביץ:

לא.

ראש הממשלה י. רבין:

לא. היא לא הורידה להם והיא לא הוסיפה להם.

שר השיכון א. עופר:

יש החלטה של ועדת חשרים לענייני שכר לבדוק את זה.

ראש הממשלה י. רבין:

היא לא נגעה למשל בכל עובדי משרד הבטחון כי הם שייכים להסתדרות הפקידים ולא להסתדרות עובדי המדינה.

סגן ראש הממשלה ושר החוץ י. אלון:

כל השנים היה קשר כמעט אוטומאטי בין השכר בממשלה לבין כל המגננונים הציבוריים - העירויות, הסוכנות. היה קשר.

חשר ג. האוזנר:

אין ספק שזה שאנחנו עושים לגבי ציבור עובדי המדינה, יעבור הלאה. זה לא ישאר בתחום שלנו. אנחנו אחראים לכל המדינה. קראתי את הקטע הזה רק כדי להצביע על מסקנה אחת, המקובלת בודאי גם על האוצר, שעליה באחוז אחד בסקטור הציבורי פירושה תוספת של 150 מליון לירות לתקציבים הציבוריים. כלומר, 5% - 750 מליון. על זה אין מחלוקת (בשנה ראשונה זה יהיה 373 מליון. עכשיו, אני מבקש, חברי: התקציבים הציבוריים המתוחים כל כך, שמענו כאן את שר הפנים על העיריות, שמענו את שר הבטחון לגבי משרד הבטחון. מניין ניקח את הכסף הזה, כאשר הכל כבר מתוח עד הסוף? לכן, לדעתי אין מנוס מבחינה ציבורית מעמיקה על-בסיס שהוא הבסיס היחיד שיש לנו, של מסקנות הועדה, ולבקש מן היועץ המשפטי שישם - אם מותר עוד להשתמש בביטוי הזה - את מה שאמר לנו בישיבה שדנה בה בעניין זה לפני כמה שבועות, שיש פתרון משפטי לדבר, לפני שדובר על הסכם קולקטיבי עם ההסתדרות.

ראש הממשלה י. רבין:

אני אינני מכיר פתרון משפטי, ואני רוצה לשמוע תשובה חד-משמעית מפי היועץ המשפטי: נניח שהממשלה מחליטה לקחת את יו"ר ועדת ברקאי כשלהסתדרות יש נימוקים משלה להסתייג, והיא תמצא משפטן טוב שימצא סדק בזכרון הרברים. למשל: אין כאן שום התייחסות למדיניות המקצועית, למדיניות השכר, הקפאה או אי-הקפאה איננה שייכת לפי תפיסת ההסתדרות, לוועדת ברקאי. אני שואל את היועץ המשפטי: האם במציאות הזאת יכולה הממשלה לבצע את דו"ח ועדת ברקאי? תענה לי. ואם כן - איך?

שר העבודה מ. ברעם:

זה שייך לאותן השאלות שעליהן אמרת: אילו לסכתא היו גלגלים...

ראש הממשלה י. רבין:

אני מסכים אתך, ואני רוצה לשמוע את החשובה.

השר ג. האוזנר:

כבר שאלנו את השאלה הזאת.

ראש הממשלה י. רבין:

אני לא שאלתי. זה כשאין הסכם קיבוצי.

היועץ המשפטי לממשלה א. ברק:

כלי הסכם קיבוצי, אלא רק אם אנחנו נשארים עם ועדת ברקאי - זה כמובן מגביר את הצורך בחקיקה. ברור שאם צריך חוק עם הסכם קיבוצי - פשיטא שצריך חוק בלי הסכם קיבוצי. אם אנחנו נשארים רק עם ועדת ברקאי, השאלה הראשונה שתעורר: מה היו הסמכויות של ועדת ברקאי? היום כשיש לנו הסכם חדש, השאלה על סמכותה של ועדת ברקאי אינה קיימת. אם אנחנו נשארים רק עם ועדת ברקאי - מתעוררת השאלה: מה היתה סמכותה של ועדת ברקאי. והשאלות בעניין סמכותה של ועדת ברקאי הן הרבה יותר נוקבות מאשר הנקודה שהעלה רה"מ. זאת נקודה בולטת, עניין השכר.

שר המשטרה ש. הלל:

האם את זה לא יכולים ועדי העובדים לשאול ללא

קשר עם העניין?

ראש הממשלה י. רבין:

יכולים. אבל משיש הסכם עבודה - מחייב הסכם העבודה, לא בעיית הסמכויות של ועדת ברקאי.

היועץ המשפטי לממשלה א. ברק:

תתעורר בעיה של היקף סמכותה של ועדת ברקאי. ואם אמנם יתברר שועדת ברקאי חרגה מסמכותה - אזי אנחנו נמצאים במצב שבו אין לנו שום הסכם, ואנחנו צריכים לפעול חד-צדדית. פעולה חד-צדדית יש לה הבעיות הפוליטיות משלה, כשאין לך תמיכה של ההסתדרות. אבל גם מבחינה משפטית פעולה חד-צדדית היא קשה מאד: אתה צריך חד-צדדית לבטל זכויות שיש לעובדים. וכאן מתעוררות, בהקשר זה, בעיות משפטיות קשות הרבה יותר.

השר ג. האוזנר:

אבל ראש הממשלה התייחס לצד החקיקתי.

ראש הממשלה י. רבין:

כלי הסכם עם ההסתדרות - תשכח מחקיקה, לדעתי. גם ל"ע לא תצביע בעד זה.

השר ג. האוזנר:

מבחינה משפטית ברור שאפשר ללכת לכנסת גם בלי הסכם קיבוצי וכו'. לכך דרוש רק רוב קואליציוני.

שר הבריאות ו. שם-טוב:

אני מלא פליאה על אותם שרים שמפגינים כאן יכולת רדיקלית בענין ביטול התוספות הייחודיות. לצורך הדיון הייתי רוצה לרגע קט לדון על הנושא כאילו לא היתה ועדת ברקאי, והיו מביאים כאן הצעה בלי הדו"ח של ועדת ברקאי ללכת ולבטל תוספות שכר שניתנו על-פי הסכמים

שעליהם הממשלה חתומה או על-פי בוורות של פסק של בורר, או על-פי פסקי-דין. מי יכול היה להבין החלטה כזאת? אני הייתי מתנגד לזה. אני יכול להבין שהממשלה תבוא, בגלל מצבה הקשה, להוריד את השכר והרווחים של כלל אזרחי מדינת ישראל. אבל ללכת רק לחלק מן הציבור ולבטל תוספות שכר שניתנו על-פי חוזה ועל-פי פסק-דין של בורר והסכמים? - מי יכול היה בכלל להעלות הצעה כזאת?

והנה, עכשיו יש ועדת ברקאי. היא המליצה מה שהמליצה. הטענה של חשרים האוזנר וקול לשר האוצר, שהוא חתם בראשי-תיבות על הסכם - מוזרה מאד בעיני. ביום ששי, בישיבת ועדת חשרים לעניני שכר, פתח שר האוצר את הישיבה ואמר: לצערי אין לי הסכם. אילו היה לי הסכם בראשי-תיבות - הייתי מביא אותו לכם לאישור. אין לי הסכם. אמסור לכם אינפורמציה, ובתחילת השבוע אשתדל להגיע להסכם כדי להביא משהו. האם זאת איפוא הפתעה? ורשאי היה שר האוצר, גם מהדיון שהתקיים בוועדת חשרים לעניני שכר, להניח שרוב חשרים מבקשים ממנו להגיע להסכם עם ההסתדרות. נמצא, איפוא, פגם בחתימת הסכם בראשי-תיבות, שזאת הפרקטיקה של כל חשרים שניהלו מו"מ עם ההסתדרות. מגיעים להסכם בראשי-תיבות, כדי לאמת נוסח מסויים, ואחר-כך מביאים אותו לממשלה. אני אינני רואה בזה פגם. להיפך: הדרך הנכונה של הטיפול בנושא חמור זה היתה שהממשלה תעשה כל מאמץ להגיע להסכם עם ההסתדרות בנושא זה, וההסכם שהגיעה אליו הוא אולי המפתח לכך שנצא מן המצב בצורה חיובית, וזה לא פשוט.

עכשיו יש טענה שהממשלה לא קיימה את התחייבותה ליישם את דו"ח ועדת ברקאי. לא מהצד המשפטי. ברור לנו שמהצד המשפטי הדבר בהחלט בסדר, אלא מהצד הציבורי. אני מתפלא גם על כמה שרים וגם על כמה פרשנים בעתונות שהם כל כך ודיקלים כשקוראים לממשלה לא לזוז מהתחייבות ציבורית שקיבלה, ואילו במקרים אחרים טוענים אחרת. למשל, כשדובר על ביטול הצעה בדבר הטלת מס על נת"ד, או על אחוז וחצי מס על עסקות ספקולטיביות בבורסה - אותם חוגים אמרו לממשלה: טוב שנסוגות מההחלטה.

אבל משהיא צריכה "לסגת" בענין שנוגע לשכר של פועלים - אסור לה מבחינה ציבורית לעשות זאת. אני טוען, רבותי, שהממשלה בעצם על-ידי ההסכם הזה עם ההסתדרות איננה נסוגה מהחלטתה ליישם עקרונית את דו"ח ועדת ברקאי.

חשר ג. האוזנר:

את המלה "עקרונית" אתה מוסיף עכשיו.

שר הבריאות ו. שם-טוב:

לא כל חשדים היו בישיבה בה נפגשה ועדת חשרים לעניני שכר עם ועדת ברקאי, שבה דיווחה להם הועדה. אבל הפרוטוקול ישנו, ואני מציע לשר קול לקרוא בפרוטוקול. כשהועדה הציגה את מסקנותיה, היא נשאלה מפורשות על-ידי יו"ר הועדה, שר האוצר: האם הממשלה יכולה לראות בהמלצות ברקאי המלצות גם של הרוב וגם של המיעוט שעומדות לפניה לביצוע, או שהועדה סבורה שהמלצות הרוב הן ההמלצות שמאחוריהן עומדת עכשיו כל הועדה. התשובה של פרופסור ברקאי נדמה לי היתה שכלב כל אחד מחברי הועדה נמצאות שתי ההמלצות, גם של הרוב וגם של המיעוט. וכשנשאל מפורשות: האם הממשלה רשאית לבחור לעצמה או את המלצות הרוב או את המלצות המיעוט - הוא אמר במפורש: היא יכולה לקחת לעצמה אחת משתי ההמלצות.

שר האוצר י. רבינוביץ:

אני מחזיק בידי את הסטנוגרמה של הברור ביחד עם ועדת ברקאי. היה שם גם שר המשפטים וגם היועץ המשפטי. ועונה נאמן לשאלה של שר המשפטים ואומר: "לא אתן חוות דעת משפטית. אני רוצה להסביר כמה דברים: השר צדוק העמיד את הדברים על תודם - הנקודה של רוב ומיעוט. אני מפנה את תשומת הלב לעמוד ג-8 שם נאמר: "בנקודה אחת לא הגענו לאחדות דעים". הצעת המיעוט על תוספת של 3.4% בשני שלבים נוגעת אך ורק לשאלה: האם יש מקום לפצות את העובדים שלא אחזו בנשק השכיחה או הסנקציות וליצור מצב שאלה שהיו בסדר לא יסבלו מפני שלא נקטו בצעדים דרסטיים? הרוב אומר

שאינן לתת פיצוי על העבר, ואילו המיעוט סבר שכדי לפצות על קיפוח זה יש מקום לתת 3,4% בשני שלבים, ורק לעובדים אלה. הרוב סבר שבגלל המצב הכלכלי של המדינה אין לתת פיצוי על העבר, ואילו המיעוט סבר שלמרות מצבה הכלכלי של המדינה ניתן לפצות עובדים אלה במקצת. אין מחלוקת בין רוב ומיעוט בשני שאלות עקרוניות, וזוהי דעת הועדה כולה: (א) שדוחים את התביעות; (ב) מבטלים את התוספות הייחודיות, לפי הרשימה, משום שהן תוספות שכר לכל דבר. הועדה לא נכנסה לשאלה מהי המדיניות המקצועית בשנה הבאה או מה יהיו ההסכמים בין ההסתדרות לבין הממשלה. אין לנו כל ענין בנושא זה". את זה אומר המשפטן שבוועדה, פרופסור נאמן. ומה הן כל הטענות הללו?

שד הבריאות ו. שם-טוב:

אני רוצה להמשיך. אני מדבר באופן תמציתי מאוד. אינני מבין מה הענין של הממשלה בעצמה ליצור רושם שהיא לא מיישמת החלטות, כשהיא מיישמת אותן עקרונית. איזה צורך יש לנו לומר את זה כשאנחנו משיגים דבר - ביטול התוספות הייחודיות? זאת ההחלטה העקרונית של הרוב והמיעוט. ועכשיו אנחנו בעצמנו טוענים שאיננו מיישמים דבר שהוא כל כך קשה ליישום, שאין לו תקדים? כי מה עושה הממשלה? היא מקבלת את המלצות המיעוט של הועדה, ומתקנת אותן בשני פרטים בלבד, בשני דברים שהועדה לא נתבקשה לחוות דעתה עליהם: באיזה פרק זמן צריך לבטל את התוספות, ובאילו שיעורים צריך לתת תוספת, אבל היא מצאה לנחוק לומר דבר בענין זה. הממשלה מתקנת זאת בשני פרטים בלבד: (א) במקום לבטל את התוספות בשנה אחת - היא מבטלת את התוספות במשך שנתיים, וזה לגיטימי שהממשלה וההסתדרות יגיעו להסכם בענין זה, זאת לא חריגה קשה, להיפך; (ב) הפרט השני שהיא חורגת בו: במקום 4.3% בשני תשלומים - היא מחליטה על 5% בשני תשלומים. בשני דברים אלה בלבד אנחנו חורגים מהצעת המיעוט כשאנחנו מקבלים את העקרון של ביטול התוספות הייחודיות, וזה החשוב. ואני רואה בהסכם הזה שבין הממשלה וההסתדרות יישום של עקרונות ועדת ברקאי, ואינני מבין איזה ענין יש לנו כאן להציג זאת אחרת, כשהלכנו ביחד עם ההסתדרות וכשעם העובדים עוד יהיו בעיות.

שר העבודה מ. ברעם:

יש.

ראש הממשלה י. רבין:

רק מתחילות.

שר הבריאות ו. שם-טוב:

הועלתה טענה על שהממשלה בעצם מבטלת החלטה שהשנה תינתן עדיפות לפועלי הייצור לעומת השירותים. על השירותים יש לי דעה משלי, שאנחנו מדברים בהכללה על כל השירותים. אני רוצה לראות איך נעמוד בהקפאת שכר בשירותים כשאני יכול לקבל עובדת נקיון בשכר שאני יכול לשלם, ואחר-כך יש בעיה של נקיון בבתי-החולים. עובדי הנקיון הם בתחתית סולם השכר, ואנחנו מקפידים זאת או נותנים 2.5%. אבל אינני זוכר שנה שהחלטנו על פער כזה בין השירותים והייצור. עובדי הייצור יקבלו 6%, ועובדי השירותים - 2.5%. ואני רוצה שנראה מפעל תעשייתי אחד שיעמוד ב-6%. כולם יתנו יותר.

ראש הממשלה י. רבין:

זה הדבר הכי מעניין: שההסתדרות עמדה בזה,

ובעלי המפעלים אינם עומדים.

שר הבריאות ו. שם-טוב:

כל בעל מפעל יתן לעובדיו יותר מ-6%.

ראש הממשלה י. רבין:

יש כבר הסכם במתכת.

שר הבריאות ו. שם-טוב:

לכן גם השירותים ניראים כפי שהם עכשיו. אנחנו מתקבלים ללבנטיניזציה בשירותים, בגלל שכר נמוך.

ראש הממשלה י. רבין:

ההסתדרות והממשלה עמדו בגידול הזה. מי שלא עומד עכשיו זה בעלי המפעלים.

שר הבריאות ו. שם-טוב:

אני אינני יכול לתת יותר מ-25%. אבל בונה שביט יכול. לשד בורג אני רוצה לומר: לא צריך ללכת לכנסת לתיקון החקיקה, חקיקה יזומה בענין זה. אני חושב שיש לנו קייס משפטי וכך הבנתי גם מהיועץ המשפטי. מבחינה פוליטית לא הייתי שוקל זאת, אינני חושב שנוכל ללכת עכשיו ליזומה חקיקתית. יש לנו הסכם עם ההסתדרות, ואם נצטרך ללכת לערכאות משפטיות - יש לממשלה סיכוי לזכות.

שר החינוך והתרבות א. ידלין:

אני סבור שבנושאים שנמסרו לוועדת ברקאי לסיכום ולחוות-דעת - ההסכם בין הממשלה וההסתדרות מיישם את כל מה שהוסמכה ועדת ברקאי לפסוק. נכון שלא היה לנו ענין, לנו כממשלה, לומר או להצטרף להסתדרות באמירה שועדת ברקאי חרגה מכתב הסמכות שלה. לא היה לנו ענין לומר זאת. כי מה שהיא אמרה בהחלטת הרוב תאם בהחלט את המדיניות המקצועית שהממשלה רצתה בה. אבל כבר מלכתחילה היה לי ברור שאם ההסתדרות תטען שועדת ברקאי לא הוסמכה לקבוע את מדיניות השכר בשירותים ואפילו לא אם יבטלו את התוספת הייחודיות, במידה שהיא תמליץ על כך - היה לי ברור שההסתדרות צודקת. אמנם, היא חתמה, אבל החתימה מחייבת לגבי מה שהוטל על ועדת ברקאי לפסוק. ועל ועדת ברקאי הוטל לפסוק האם התוספות שניתנו בעבר היו מוצדקות לגופם של התפקידים שמלאים העובדים, והיא אמרה בהחלט "לא". קרי: עמדת קבוצות לחץ וכו'. הדבר

השני שהוטל עליה לקבוע: האם כל שאר התוספות הייחודיות שביקשו גם עובדי מדינה במשרדים אחרים בעקבות הראשונים הן תוספות מוצדקות. והיא פסקה ואמרה: "לא". אלה הם שני הדברים שועדת ברקאי הוסמכה לפסוק, וההסכם שחתם שר האוצר מיישם את הדבר הזה.

ראש הממשלה י. רבין:

חתם בראשי-תיבות.

שר החינוך והתרבות א. ידלין:

בודאי. פורמלית צדק ראש הממשלה, שהממשלה הפשית. ואינני רוצה להיכנס לשאלה שהיתה לנו לוועדת שרים שקיבלה את האינפורמציה ואמרה שאנחנו תומכים במהלך הזה, בתנאי שייקבע לוח זמנים לספיגה. זאת היתה ההנחיה לשר האוצר. אין מנוס מההסכם עם ההסתדרות, אפילו מהעלאת שכר. התנאי: לוח זמנים לספיגה. ומה שהובא - הובא עם לוח זמנים לספיגה. אין ספק שהממשלה נסוגה מעמדה שהיתה לה בענין מדיניות המקצועית הרצויה, ומכך נסוגנו. אבל צריך להגיד, לדעתי, את האמת: זה לא שייך לוועדת ברקאי. הנושא שעליו היה צריך לנהל מו"מ עם ההסתדרות. והעמדה שלנו היתה עמדת פתיחה, בסיס למו"מ. ברור שאילו היינו משיגים את העמדה הזאת במו"מ - היה טוב למשק, היה טוב לכלכלה והיה טוב לשירותים. אבל לא חשגנו את זה.

שר התיירות מ. קול:

גם בענין קדום הוחלט בבסיס למו"מ, ואתה לא

היית מרוצה מזה.

שר הבטחון ש. פרס:

אלה ייחודיים התישובתיים.

ראש הממשלה י. רבין:

קרום איננה התיישבות.

שר החינוך והתרבות א. ידלין:

בזה נסוגנו. ואינני מתבייש להגיד: זה לא מפני ששוכנענו שצרכי המשק מחייבים או מאפשרים עליית שכר. נסוגנו מפני שזה היה מו"מ ובמו"מ הזה מוכרחים להגיע לפשרות, אם רוצים לחתום. ואילו ספיגת הייחודיות לפי דו"ח ועדת ברקאי מחייבת על אחת כמה וכמה ללכת ביחד עם ההסתדרות. אינני אומר שלא יהיה רגע שכלכלת המדינה תגיע לסף איזה קו אדום שלא יהיה מנוס גם מקונפליקט עם ההסתדרות העובדים. ייתכן שלא יהיה מנוס. האחריות הממלכתית הציבורית תחייב שדים, כל עוד הם שדים, להיכנס גם לקונפליקט עם ההסתדרות. אבל בנקודה זו של הנסיון להשיג (וזה לא פשוט) את ביטול התוספת הייחודית ואת העקרון של שכר שווה לעבודה שווה - אנו חייבים פי כמה להגיע להסכם עם ההסתדרות. לכן אני שלם עם המהלך הזה.

עכשיו, אני רוצה להעיר כמה הערות לגבי הבעיות שיעמדו לפנינו בעתיד. אני סבור שההסכם הזה יש לו השלכות על עובדים אחרים, ואסור לנו לנהוג מנהג בת-יענה ולהניח שאין השלכות על עובדים אחרים. יש השלכות על עובדי השלטון המקומי, יש השלכות על עובדי מדינה שאינם חברי איגוד עובדי המדינה, למשל מורים, רופאים, אחיות. יש השלכה. מה שאני סבור שהוא שלא צריכה להיות אוטומטיות. כלומר, צריך לעשות מאמץ - ואינני מציע לעלות על הר גבוה שאי-אפשר יהיה לרדת ממנו - לנסות למצוא דרך לבדוק לפני חתימת הסכם עם עובדים אחרים את בעיית התוספות הייחודיות. למשל, בשלטון המקומי. אין מנוס. יש לי הרגשה, כמעסיק של מורים כעובדי מדינה מצד אחד ושל פקידות מצד שני, שבשלטון המקומי יש תנאים יותר טובים גם למורים שהם עובדי השלטון המקומי וגם לפקידים שהם עובדי השלטון המקומי. פקידים במחלקות חינוך בשלטון המקומי למשל, אינם משלמים שכר לימוד בתיכון, ועובדי משרד החינוך כן משלמים, והם מעוררים כבר שנים את

השאלה: מה ההבדל? גם הם וגם הם עוסקים בענייני חינוך; למה בשלטון המקומי פטורים העובדים משכר לימוד ואינם משלמים לפי כללים מדורגים? ויקשה עלינו להיאבק עם עובדי המדינה, גם כתמיכת ההסתדרות, אם לא ייעשה מאמץ לבדוק את העניין הזה גם בתחומי הסקטורים האחרים.

שר השיכון א. עופר:

יש החלטה.

שר החינוך והתרבות א. ידלין:

נכון. ועדת חשרים לענייני שכר החליטה שהעניין מחייב בדיקה, ואנחנו בודקים זאת לגבי המורים והאוניברסיטאות בועדה בראשות מנכ"ל משרד החינוך.

שר הפנים י. בורג:

ניהלנו מלחמות עם שביתות.

ראש הממשלה י. רבין:

והסכימו לתוספת 10% לעובדי כפיים.

שר הפנים י. בורג:

זאת החלטה אחרת. זה לא אותו דבר.

שר החינוך והתרבות א. ידלין:

בכל-אופן, ראיתי מחובתי להזהיר בנקודה זאת, שאם לא יבדקו את הדברים בסקטורים אחרים - אני חושב שלגבי עובדי האוניברסיטאות למשל, לא יוכלו להעלות שכר. מצבן הכלכלי של האוניברסיטאות כל כך חמור מבחינה תקציבית שלדעתי גם אם יכלו לטעון - עמדתי תהיה שהן צריכות להיות במדיניות של הקפאה. לא כך לגבי המורים. לגבי המורים זה לא יפעל. צריך

איפוא, לבדוק את הענין בסקטורים בעייתיים, עד כמה שזה אפשרי.

עכשיו דבר שני: אינני בטוח שאפשר לספוג את העלאת השכר התקציבי המשרדים. והערה אישית: הייתי יכול לספוג את עליית השכר של עובדי משרד החינוך. כל הדיבור על מנגנון מנופח אין לו יסוד, וקרוב ל-3,000 עובדים במערך מינהלי אדיר. אבל אפשר לספוג זאת. אי-אפשר לספוג 50 אלף מורים. את זה אי-אפשר לספוג. אי-אפשר לספוג את העובדים, המורים והמחנכים שהם עובדי "אורט" ו"עמל", שממילא נצטרך לעזור להם. אי-אפשר לספוג זאת ברשויות המקומיות שמחזיקות גני ילדים לגילאי 3-4 ובתי-ספר תיכוניים. את זה אני אומר בכל החומרה והתוקף. זה בלתי ניתן. ואם האוצר יביא בעוד שבועיים מה שיביא - זה לא בא בחשבון.

שד הבריאאות ו. שם-טוב:

אצלי השכר הוא 70% מהתקציב.

שד החינוך והתרבות א. ידלין:

צריך יהיה אולי להגדיל הכנסות. אני יודע כמה אפשר לעמוד. משם שלגבי ועדת ברקאי ידענו שכלי ההסתדרות אי-אפשר ללכת - אינני מציע לעשות זאת בזיגזג, לחשוב שאפשר לספוג ואחר-כך אי-אפשר לספוג.

שד העבודה מ. ברעם:

כדאי לחכות עד שיביא הצעה כתובה.

שד החינוך והתרבות א. ידלין:

כשיביאו הכל כתוב - קשה כבר לשנות. ואני מזהיר מראש.

השד לקליטת העליה ש. רוזן:

יש כאן שתי שאלות נפרדות:

ראשית, זהו מו"מ על השכר של עובדי המדינה, עם הקפאה או לא. ויש השאלה של ועדת ברקאי. גם ועדת ברקאי מודה שלא היתה מוסמכת לדון בעניין הקפאה או אי-הקפאה של השכר. וגם אילמלא קמה ועדת ברקאי ולא היינו עומדים בפני הסבך הזה - אינני יודע אם יכולנו לעמוד על מה שכתוב בתקציב, שיקפאו את השכר. אני רוצה לומר שבממשלה לא היתה הצבעה על הסעיף הזה של הקפאת שכר. הוא היה רשום. על סעיפים אחרים של התכנית הכלכלית היתה הצבעה. ואילו עמדנו בפני הצבעה על הקפאה (בתקציב לא נכללה העלאה) - הייתי אומר שלא נעמוד בהקפאה, כשמעלים ב-3.6%. שאלו אותי: מניין יקחו. עוד אינני יודע מניין יקחו את תוספת היוקר שחצטבר. כי יש שם תוספת יוקר לפי הערכה כלשהי של התייקרויות. אבל זה יכול לעלות יותר ונצטרך לדאוג לכך שבתקציב תהיה או תוספת הכנסה או ספיגה, ולמצוא את האמצעים לכך.

שנית, אני חושב שאם החלטנו - היה ברור שזהו בסיס. זאת לא יכולה להיות החלטה סופית, אלא זה בסיס למו"מ. ובמו"מ לא גומרים תמיד בנקודת המוצא. אמת היא שהסבך של ועדת ברקאי חיוק את התביעה הזאת של ההסתדרות, אבל היא היתה עומדת, והיתה באה על סיפוקה אולי לא ב-5%, אבל באחוז מסויים. אני חושב שאנחנו יכולים להעריך את ועדת ברקאי ולהודות לה, על שהחליטה דבר בלתי רגיל: על ביטול התוספות הייחודיות. כיצד לבצע זאת, כשמדברים על יישום - אני רוצה להגיד: אמנם ידענו שלא-דוקא לפי התאריכים האלה נבצע את זה. כשהצטרפתי אני לזה, היתה לי גם עמדה, שידעתי שהזמן יבצע זאת. זה לא מוכרח להיות בשני תשלומים, אלא יתכן שיותר. אני חושב שהדבר הזה הוא מחוייב המציאות, והוא מחוייב המציאות בראש וראשונה משום שבלי הסכם עם ההסתדרות איננו מסוגלים אפילו לחלום על ביצוע. גם ככה נעמוד בפני זעזועים וסערות.

ועוד מילה אחת: אם אני מבין - וכולנו מבינים - את הקושי להוריד, אינני מבין את התביעה של הבלתי-ייחודיים. אין לה כל בסיס.

ראש הממשלה י. רבין:

נכון.

השר לקליטת העליה ש. רוזן:

זה רק טכסיס כדי להעלות לכולם, להעלות למעלה. אחת אין לכך כל יסוד. הוא לא יכול לשאת שלאחר לא מורידים בשנה אחת. הוא נעשה פתאום כל כך ארוך שאם לא מורידים לייחודיים בשנה אחת - הוא לא יכול לחיות. אינני מבין את זה, וזה ציבור של 42 אלף עובדים. אני חושב שאנחנו יכולים לגייס את דעת-הקהל כולה נגדם. אני מבין את הייחודיים. הם קיבלו בדין, וצריך להוריד להם, וזה קשה מאוד, זה עוד לא היה. אני שומע שלפחות חלק מהעובדים במשרד שלי אינם משתפים פעולה בענין זה. אני מוכן לשכנע גם את האחרים.

סגן ראש הממשלה ושר החוץ י. אלון:

היה מצב רע אילו היה מוכח שקולטים בלעדיהם.

שר התיירות מ. קול:

זאת הפעם הראשונה שנציג מפ"ם שחזר שאין אחרות פועלים.

שר הדתות י. רפאל:

אין לי כל טענה פורמלית. אם ייפו את כוחו של שר האוצר שינהל מו"מ על יישום ההמלצות - פירוש הדבר שהוא יכול לנהל מו"מ ולחתום בראשי-תיבות, ואם הממשלה לא תרצה - לא תאשר. מבחינה פורמלית אני חושב שאין כאן מקום לטענות. השאלה היא עצם הענין. כי אני חושב שבשבועות הקרובים או בחדשים הקרובים נצטרך לחזור לנושאים אלה הרבה פעמים. זהו קטע אחד מנושא גדול, ונדמה לי שיש לנו עסק עם חולה שאנחנו יודעים

שאיך שאתה משכיב אותו - כואב לו.

שר הבטחון ש. פרס:

מיהו החולה?

שר הדתות י. רפאל:

כולנו חולים. אנחנו מדודרים לזהום שאיננו רואים אותה לפנינו. אנחנו מוסיפים לחיות חיי מותרות מעל לכוחנו. כי בענין שאנחנו מדברים בו איננו 120 מליון. ולא הייתי רוצה שנשלה את עצמנו. זה לא 120 מליון. זה יותר מ-500 מליון. כי זה מתגלגל מיד מעבר למחיצות של עובדי המדינה. צריך לראות את המקומות השונים. אבל יחד עם זה, אנחנו רואים ביום אחד שבאו לאילת 13 אלף כלי רכב, והמדינה איננה מזועזעת. ובאותו יום או יום לפני-כן התפרסם שהממשלה מכפילה את ההשתתפות בהוצאות הרכב.

שר התיירות מ. קול:

כמה היו בגוש-אמונים?

שר הדתות י. רפאל:

זאת הייתה צעדה. הם הלכו ברגל. אתם צוחקים? זה בשבילכם מקום לצחוק? אני אומר לכם: זה מקום לכאב רב, שאנחנו שורפים דלק ונפשוט את הרגל, ואנחנו חיים כפושטי-רגל, ולא נימלט מכך. מצד אחד אנחנו סוגרים מפעלים חיוניים ביותר, אם הדברים שנאמרים כאן ליד השולחן הם אמנם נכונים. אלא אם כן זה לא נכון. ובאותו יום אנחנו מכפילים את התוספת של השתתפות בהוצאות רכב של עובדי מדינה. אינני יודע עוד כמה כלי-רכב ממשלתיים היו בין אותם 13 אלף שיוררו בחג לאילת. הכשלון של כולנו - שאיננו מצליחים להחדיר לציבור את חרדת העתיד. זה הכשלון של כולנו. איננו מצליחים בזה. מה לעשות? איננו יודעים איך להעריך לכך. אנחנו בעצמנו איננו

לוקחים את הענין ברצינות. אילו יכולנו, אילו היה לנו כוח - היינו צריכים להגיד: לא יותר. היה ניצוץ של תקווה בועדת ברקאי. היה ניצוץ, היה ניצוץ שהנה ועדת ברקאי, ועדה מוסכמת גם על-ידי ההסתדרות וגם על-ידינו, אומרת: אולי לתקופת מה לא לדהור כל כך בהעלאת רמת החיים מעל לכוחותינו ומעל ליכולתנו. אבל התברר שאין לנו כוח להגיד "לא". לנו אין כוח. והצרה הגדולה יותר היא שלהסתדרות אין כוח. לא רק לנו אין כוח. הנה, אנחנו רואים שאין שומעים גם להסתדרות. והאם אתם עוד רוצים שניפרד מן ההסתדרות? לפחות נלך יחד, שני החלשים הללו, ונושיט יד זה לזה, ונעשה לפחות איזו חזית יחד. אולי נעמוד בזה. והנה אתה רואה: אתה ביחד עם ההסתדרות ויש לך סנקציות מהמשרד שלך. מה אתה שווה?

שר התיירות מ. קול:

לגבי תיירים אין סנקציות. רק לגבי ישראלים.

שר הדתות י. רפאל:

בדרך כלל אתם יודעים את הגישה שלי. יש לי גישה עקרונית: אני לעולם לא ארים ידי להחלטה בעניינים שכאלה נגד ההסתדרות. מה עם ההסתדרות? אני חלשים בציבור העובדים - בלי ההסתדרות על אחת על אחת כמה וכמה. ואני שני שלפחות יכולנו להתאחד בזה עם ההסתדרות, ואני רואה שההסתדרות הלכה לקראתנו בענין זה. אתה חושב שגם להסתדרות קל? היא הראשונה העומדת בלחץ של ציבור העובדים. ואם היא הולכת לקראתנו - אני חושב שאנחנו צריכים לעמוד. אני רק מפחד שביחד לא נתחיל אחר-כך לנהל מו"מ עם ציבור בעלי הסנקציות ונצטרך להתפטר עממם. אלא צריך שנעמוד יחד. את זה צריך לסכם: שאנחנו עומדים עמידה איתנה, ביחד עם ההסתדרות, ולא זזים ממנה ואני אצביע בעד אישור ההסכם.

שד העבודה מ. ברעם:

אני רוצה לומר שהרגישות הזאת כלפי המלצות של ועדות - לא תמיד היא אותה רגישות. היתה ועדה חשובה מאד מאד, לרפורמה, ועדת בן-שחר. היא קבעה עקרונות שלגבי הכנסות ולגבי השכר, עניני האינפלציה והתוספות, יש שוויון כלשהו. לא עמדנו בזה. השכירים מקבלים 70% מן ההתייקרות, וההון מקבל 90% מההתייקרות. החלטנו כמה דברים. באחת הישיבות גם נסוגנו. ואני לא ראיתי את ההסתערות של השדים האוזנר וקול שהנה ועדת כזאת החליטה, ועדת בן-שחר, והממשלה גם היא החליטה, ולא עמדנו. אבל זה באמת לא לפולמוס. אני רוצה רק להגיד שלדעתי עושים אותם שרי הממשלה עוול שאינם מסתכלים בהישג העצום שהשגנו, ואנחנו בעצמנו מזמינים לעצמנו מפלה, במקום הצלחה כלשהי למה שנעשה היום במדינה. עצם העובדה שזו הפעם הראשונה במדינת ישראל שנקבע כי תוספת שניתנה כדין - מבוטלת.

עכשיו אני רוצה להגיד: אני חושב שגם לגבי ועדת ברקאי הם עושים עוול לעצמם. לדעתי, אילמלא התערבו הם עכשיו בכיצוע וביישום - היו נרשמים בהסטוריה כמי שעשו דבר עצום. איזו ברירה היתה, אחרי שהכירו בכך שהתוספת הייחודית אינה אלא העלאת שכר לכל דבר? המשמעות היא שהיו צריכים לתת 9% תוספת שכר לכל העובדים, כי זה הממוצע של התוספת הייחודית. ותוספת שכר של 9%, חשד האוזנר, פירושה מיליארד וחצי לירות למשק. ואני חושב: למה אנחנו צריכים לדבר כך על דבר כזה שאני רואה בו הצלחה, ראשית של הצלחה גדולה מאוד? הייתי רוצה לראות את הגיבורים האלה. נניח שועדת ברקאי כתבה בדו"ח שהספיגה צריכה להיות בפעמים. אילו באו העובדים הייחודיים והיו מבקשים שזה יהיה בשלוש פעמים - מישהו היה מעז להגיד כאן שלא נתפשר? מישהו היה מעלה על הדעת שאם כתוב שזה צריך להיות באפריל ובאוקטובר 1976 - לא ננהל מו"מ על זה? איפה יש דבר כזה? איפה יש לנו נסיון כזה?

שר הסעד ז. המר :

אבל זאת היתה בוררות.

שר העבודה מ. ברעם :

גם לגבי בוררות. למה לך למשוך אותי בלשוני?
אני צריך להגיד לך שועדת ברקאי לא היתה צריכה לדבר על מועדי הספיגה.
הם היו צריכים להחליט שצריך לספוג, אבל לא היו חייבים לעשות את זה. למה
עשו זאת? משום שראו לפניהם דברים גדולים וחשובים. עכשיו אני רוצה לומר:
אין להעלות על הדעת, ואני מבקש שלא נעשה זאת לגבי ההסתדרות, עם כל חיבתי
ואהדתי לה, שלא היה להסתדרות חלק בייתודיות. אני רוצה פשוט לאזן את זה.
זה לא היה כך שבבוקר נתנו המנהלים ונתנו חשדים. קודם כל, עצם הסעיף 27
נכנס להסכם ב-1972 כתוצאה מחביעה של ההסתדרות.

שר התיירות מ. קול :

זה ז'יטלני.

שר החינוך והתרבות א. ידלין :

עוד לפני ז'יטלני.

ראש הממשלה י. רבין :

למה חתמה הממשלה ההסכם?

שר העבודה מ. ברעם :

אני רוצה קודם כל לאזן את הדברים.

שר השיכון א. עופר :

אמרת שאסור לבקר ממשלות קודמות.

ראש הממשלה י. רבין:

אני רק שואל שאלה.

שר הבטחון ש. פרס:

מאותן הסיבות שאנחנו נותנים עכשיו: כי יש שני צדדים, ויש מו"מ, ואנחנו חותמים.

ראש הממשלה י. רבין:

ההבדל הוא שהיום אנחנו חותמים ומבטלים את התוספת הייחודית כעקרון והלכה למעשה, ואילו אז הקימו אותה. זה ההבדל בין שני ההסכמים.

שר העבודה מ. ברעם:

אדוני ראש הממשלה, אינני חושב שענייני שכר הם פרוגטיבה של הממשלה בלבד. במדינה דמוקרטית חפשית יש מו"מ בין הצדדים. ואם צד אחד דורש והצד השני לא נענה - הוא צריך לשאת באחריות. ואני מניח שגם אז היו שיקולים כאלה: איננו רוצים בלי ההסתדרות, אנחנו רוצים להעביר את זה וללכת לקראתם. אני מתאר לעצמי שלא סתם-ככה נתנו. אני יודע לגבי תוספת אחת, של עובדי התקשורת, שזו לא היתה יוזמת הממשלה, עד כמה שידוע לי, ואני מציע שלא נלקה את עצמנו. אנחנו באותה סירה, ואני משבח את ההסתדרות שהלכה אתנו כברת דרך בדבר לא מקובל. רק בשבוע שעבר היה אצלי שר העבודה ההולנדי ושאלתי אותו אם בפרקטיקה שלהם היתה עובדה כזאת, והוא אמר: עד כמה שזכור לו מהאיגוד המקצועי - לא קרה שלקחו תוספת מעובדים שנתנו להם.

ראש הממשלה י. רבין:

שאלתי את נשיא האיגוד המקצועי הגרמני, והוא

בכלל לא הבין את השאלה.

שר העבודה מ. ברעם:

אני מבקש לא להאשים רק את שר האוצר. אני אמנם שותף זוט, אבל גם אני הייתי שותף. קודם כל, החתימה שלי היתה חשובה לא פחות מזו של שר האוצר, כי לגבי הביטוח הלאומי רק אני רשאי לחתום. מה היה איפוא בזה? ביום שלישי מסרנו דו"ח לחברי ועדת השרים לענייני שכר, ואמרנו שאילו גמרנו עם ההסתדרות על הספיגה - היינו מביאים זאת באותה ישיבה כדי לקבל אישור למהלך הזה. לצערנו היינו אז רחוקים עדיין מכך, והיה שיקול לשר האוצר, וגם לי, שאם אפשר ביום שני לגמור על-מנת שזה יחייב גם את ההסתדרות - צריך לעשות את כל המאמצים. ישבנו משמונה בבוקר עד שלוש וחצי אחר-הצהריים וגם ההסתדרות חתמה על זה בראשי-תיבות, והודענו שזה טעון אישור של הממשלה מצד אחד ושל ההסתדרות מצד שני. גם אני מביע תמיהה, אם לא יותר מזה, מה קרה עם ציבור העובדים הבלתי-ייחודיים. לכאורה יש להם עמדה: או הכל או לא-כלום. זאת עמדה של נטורי-קרתא, ולא של ציבור היודע שאי-אפשר ללכת בדרכים שחברים חושבים כך - "או הכל או לא-כלום". אני מפחד להגיד מה אני חושב. יש בכך אולי שיקול שאולי אפשר על-ידי העמדה הזאת לטרפד את כל הדבר, ואז אולי נחזור לדבר הזה. יכול להיות.

אני חושב, איפוא, שבמצב הנתון שהגענו אליו, במצב הנוכחי, אין לממשלה יכולת להחליט שהיא מקפידה את השכר ללא הסכמת ההסתדרות. מי שמתייחס לכך ברצינות היה צריך לדעת, וכך גם אמרנו, שאנחנו הולכים למו"מ עם ההסתדרות תוך המלצה להסתדרות שתקבל את עמדתנו. זאת התפשרות.

חברי ממשלה נכבדים, יש לעובדים הייחודיים והבלתי-ייחודיים טענות קשות מאד על תוספות בחברות הממשלתיות ובעירויות. יש להם מה לומר בעניין זה, וכדאי לכם לשמוע אותם פעם. הם טוענים טענות קשות מאד. זה שפרופסור ברקאי אמר: אני אפילו לא בדקתי את זה...

ראש הממשלה י. רבין:

לא את הסוכנות ולא את העיריות.

שר העבודה מ. ברעם:

אני אומר: יכול להיות שיש כאן חברים רבים שיש להם השקפות בענין זה. יש חושבים שלא צריך לעורר את כל החזיתות בעת ובעונה אחת. ייתכן. ייתכן שאין לנו ענין כיום לעורר את כל המשק הציבורי במדינת ישראל. שיקול זה הוא לגיטימי. אני אומר, איפוא: במצב הנתון אני רואה את זה כהישג לנו, ואני מציע לממשלה לאשר את אשר הוסכם, ואני רוצה לקוות שגם ההסתדרות תאשר. כי אני רוצה שחברי הממשלה ידעו: חילוקי הדעות אינם בשום סעיף, אלא בצורת הספיגה בשני לוחות. אמרנו להסתדרות שברגע שאנחנו מסכימים עקרונית לספיגה ולזמני הספיגה - אותנו לא מעניין לוח זה או לוח אחר. ברגע שנקבל את הסכמתם, נוכל לאשר גם את זה. לכן אני מציע לממשלה לאשר את ההצעה.

שר השיכון א. עופר:

השר המר הראה לי שכאשר הביאו את דו"ח ועדת ברקאי - אני הייתי בין אלה שרצו להעביר אותו לוועדת השרים לענייני כלכלה.

ראש הממשלה י. רבין:

היחיד שיהיה זהיר הייתי אני. אמרתי: אל תרוצו.

שר השיכון א. עופר:

אני אמרתי: נחליט עקרונית, ונעביר לוועדת השרים. כי חשוב היה אז להעביר את ההחלטה ולא להשאירה פתוחה. וטוב שנהגנו כך. אבל מי שרוצה על כל החלטה מסוג זה להגיד: הממשלה מחליטה, וכזה ראה וקדש - כך לא נתקדם. אחרת למה צריך היה להעביר זאת לוועדת השרים לשכר? אפשר

היה להחליט כך-וכך, ולגמור את הענין כאן.

כאן אני צריך להגיד "ישר כח" לאלה שניהלו את המו"מ. כי מלבד הצד המשפטי, שאיננו נכנס אליו כאן, שלא צריך להקל בערכו, יש כאן ההסתדרות, איגוד עובדי המדינה, עובדי המדינה הייחודיים, ועובדי המדינה הבלתי-ייחודיים. ובתוך כל המערכות הזאת הצלחנו להביא לפחות לדבר ראשון: שהממשלה וההסתדרות ואיגוד עובדי המדינה הולכים יחד. וזה לא מעט. אילו היינו צריכים לגמור עם הייחודיים והבלתי ייחודיים, אילו יכולנו לגמור עם שניהם יחד שיטכמו למשהו - הם היו מסכימים על משהו שאנחנו בודאי לא היינו מסכימים לו. נשאר, איפוא, או ללכת עם צד אחד נגד הצד השני עד הסוף, עם הייחודיים נגד הבלתי-ייחודיים או עם הבלתי-ייחודיים נגד הייחודיים. בשני המקרים לא היינו יוצאים בכבוד, לא אנחנו ולא ההסתדרות. ולדעתי הרע במיעוטו, היות ואי-אפשר היה לקבל את הסכמת שניהם, הוא בכך שאנחנו נמצאים במצב ששניהם יחד אינם שבעי-רצון. כל אחד חצי תאוותו או רבע תאוותו בידו. ואם תשאלו אותי למה הצלחנו - זה מפני שציבור עובדי המדינה היה מפולג, אם הם היו בעמדה אחת - אינני יודע אם היינו יכולים לעמוד בזה.

אני מעריך שניתן לבצע את הדבר הזה, כי האחד מנטרל את השני. כי הליכוד של הממשלה, ההסתדרות ואיגוד עובדי המדינה הוא נקודת מפתח בענין זה, ואני מציע כאן לסיכום, אחרי שדחקים אמרו מה שאמרו, שהממשלה תצא מלובדת. מפני שכל אחד הרי אוהב את הפשרות שלו ולא פשרות של אחרים. אחרי שהגיעו למה שהגיעו - חשוב שאנחנו וההסתדרות נעמוד בצורה איתרה מאחורי ההחלטה, כדי שאפשר יהיה אחר-כך להעביר אותה בין ציבור עובדי המדינה.

שר הבטחון ש. פרס:

אני רוצה לומר משפט אחד על הייחודיות בעבר. מספרים שפעם בא מישור לעיירה ושאל אם יש שם גם נונקונפורמיסטים. אמרו לו:

אצלנו כולם נונקונפורמיסטים. ענין הייחודיים נבע מכך שפעם אחת נתנו במקום אחד, ולא היה מנוס לדעתי, אלא שהייחודיות תחפשו על פני כל המחנה. כשנעשיתי שר התקשורת אמרתי לעובדי התקשורת על-דעת הממשלה שאם יינתן משהו במשרד אחר - גם הם יקבלו.

שר האוצר י. רבינוביץ:

את זה אמר גם אלמוגי.

שר הבטחון ש. פרס:

כך באמת נעשה, ואי-אפשר היה לנהוג אחרת. אי-אפשר היה שיתנו בביטוח הלאומי ובמס-הכנסה, ולא בתקשורת.

ראש הממשלה י. רבין:

אבל עובדה שמרבית השרים לא נתנו.

שר הבטחון ש. פרס:

כי מרבית השרים היו להם עצבים שונים. אתה היית שר התקשורת, ואתה יודע קצת את ההבדל בין משרד למשרד.

ראש הממשלה י. רבין:

שום אידיאולוגיה. משהו יכול לשחק, ומשהו אחר

לא יכול לשחק. פשוט.

שר הבטחון ש. פרס:

לדעתי זה היה מגיע לכל המחנה, ללא יוצא מן הכלל. אשר למצב הנוכחי - כל אחד יכול למתוח ביקורת על שר האוצר ועל המו"מ וכו'. אבל אנחנו עומדים היום במצב שטרם נגמר. יש לנו הסכם עם ההסתדרות. אין לנו עוד הסכם עם העובדים עצמם, וספק אם הענין כבר נגמר. במצב כזה אם

הממשלה תופיע בצורה לא מלוכדת - לא חשובה ההסטוריוגרפיה שלה לגבי העבר. היא תמנע מאתנו אפילו להעביר פשרה מקובלת על ההסתדרות ועל הממשלה. בכלל, אי-אפשר לחשוות מבצ אחד לשני. כשיש חוסר בידיים עובדות - יש מדיניות שכר אחת. כשבמשק יש ריסון - יש מדיניות שכר אחרת, ועדיין איננו יודעים איפה נעמוד. אחרת אי-אפשר גם לנהל מו"מ. לי למשל אין טענות על המו"מ שניהל שר האוצר. איך אפשר אחרת? שכל הממשלה תנהל מו"מ? הממשלה בכלל פעולת באחריות קולקטיבית, אבל לא בפעולה קולקטיבית. אחרת אי-אפשר לעשות שום דבר. האחריות היום, ממלכתית וממשלתית, אומרת להתייבב מאחורי ההסכם הזה שמקובל על ההסתדרות שהיא צד לגיטימי בו, לפחות מתוך החלטה פנימית אחת: שלא נעשה פשרה על הפשרה הזאת. כי המאבק הזה טרם הסתיים. גם להסתדרות יש בעיות, ולועדה המרכזת יש דיון שבו פילוג הדעות שונה מאשר כאן. אני מניח ששם יש ביקורת קשה יותר על מזכיר ההסתדרות משיש כאן על שר האוצר. וגם ברור מדוע.

לכן אני אומר: במצב שנוצר אני ממליץ מאד לכל חברי הממשלה להתייבב ממש פה אחד, ואני רוצה לומר שאני אראה אסון אם משיבת הממשלה יצא שהיו שרים שאמרו כך והיו שרים שאמרו אחרת. זה לא נותן לנו כוח מיקוח וכוח עמידה. אילו היה עכשיו דיון לפני מו"מ - דעתי אולי הייתה שונה. אבל משהו נערך ונחתם, אין לדעתי מנוס לחברי הממשלה, אם הממשלה רוצה לתפקד כהלכה, אלא לחמוך בעניין.

שר המשפטים ח. צדוק:

אני רוצה להעיר הערה שהיא לכאורה טכנית, אבל אולי יש לה גם תוכן. השאלה היא מי חשד שיגיש את הצעת החוק, אם יהיה צורך בה. אני חושב שזה צריך להיות שר האוצר.

ראש הממשלה י. רבין:

הייתי מציע עכשיו עוד לא להיכנס לזה.

שר המשפטים ח. צדוק:

בסעיף 3 של הצעת ההחלטה יש הסמכה. לכן אני מדבר.

ראש הממשלה י. רבין:

לא. זה לא טוב. כתוב כאן: להגיש מיד.

מר א. גפני:

לא. "במידה ויתברר".

שר המשפטים ח. צדוק:

אני רוצה לומר שזה צריך להיות שר האוצר, כדי שיהיה ברור שכל הנושא נוגע למדינה כמעסיק, והאחריות לשירות המדינה היא במסגרת משרד האוצר. אם רוצים - אפשר לכתוב "להסמיק את שר האוצר, בתיאום עם שר העבודה ושר המשפטים, להגיש..."

ראש הממשלה י. רבין:

אני מציע למחוק את המלה "מיד".

שר המשפטים ח. צדוק:

הצעתי השניה היא למחוק את המלה "מיד". כי עצם ההצעה סותרת את הסיפא האומרת: במידה שיתברר שצעדי חקיקה דרושים - בעיתוי ולפי הצורך ששר האוצר ימצא".

שר האוצר י. רבינוביץ:

אני הגשתי את ההצעה, ואני יודע, שר המשפטים עד ללבטים שלי בתחום הזה. ייתכן מאד שלא תהיה לנו ברירה, אבל את הקשיים בכנסת אני מתאר לי. אמנם, זה הונח על השולחן, אבל השאלה היא אם אנחנו צריכים עכשיו לקבל ולרשום את ההחלטה. זה לשיקול-דעת שלנו.

סגן ראש הממשלה ושר החוץ י. אלון:

אני מציע לדחות.

ראש הממשלה י. רבין:

האם שר האוצר רואה את סעיף 3 חיוני להחלטה היום?

שר האוצר י. רבינוביץ:

אמרתי: אלה הם ההיסוסים שלי. אני תושב שיהיה צורך, אבל לא הייתי רוצה לצאת עכשיו בהכרזה. אפשר יהיה לעשות זאת ברפורנדום?

ראש הממשלה י. רבין:

כן.

שר המשפטים ת. צדוק:

אם יתברר שיש צורך.

שר העבודה מ. ברעם:

אדוני ראש הממשלה, אני מציע למחוק את הסעיף הזה בלי היסוסים רבים, כי יש לנו הודעה להסתדרות שבמידה ויתברר שיש צורך - אנחנו צריכים לנהל אתם שיחות בעניין זה. אם יהיה, איפוא, צורך - לדון על כך בממשלה.

שר האוצר י. רבינוביץ:

אני בעד זה שההסמכה תהיה גם לשר המשפטים ולשר העבודה. אני מציע לומר: במידה ויתברר שיש צורך בצעדי חקיקה בנושא זה - להסמיך את שר המשפטים, שר העבודה ושר האוצר לעשות זאת.

שר הבריאות ו. שם-טוב:

אני מסתייג מראש.

סגן ראש הממשלה ושר החוץ י. אלון:
למה?

ראש הממשלה י. רבין:

אני בעד מחיקת סעיף 3 מההחלטה. כשיסתבר שזה דרוש - נדון בזה אן.

שר הבריאות ו. שם-טוב:

זה - כן. יהיה דיון, אם צריך יהיה.

ראש הממשלה י. רבין:

אני רוצה רק להעיר הערה אחת. בכל-זאת, הנקודה המרכזית והעקרונית שלפי דעתי היא בבחינת הנושא שאותו צריכה היתה ועדת ברקאי לפתור, היתה כל פרשת הייחודיות בהתדרדרותה, כפי שתיאר כאן שר הבטחון. כשמתחילים בייחודיות אחת - גומרים בייחודיות של כולם, והבעיה היתה האם יהיה כוח לממשלה לשנות את הנקודה העקרונית הזאת. ואני חושב שההסכם, עם כל הפשרה שבו, משיג את הנקודה הזאת, שאין יותר ייחודיות, ושתוך פרק זמן - אולי קצת יותר ארוך משהיינו רוצים - יבוטל הנושא ששמו ייחודיות. בכך אני רואה את הנקודה העיקרית והעקרונית. הייתי שמח אילו יוכלנו להתקדם בתיקוני העיוותים במערך השירות הציבורי מעבר למנגנון המדינה בלבד, גם לתחומים אחרים. אני משוכנע שאי-אפשר לפתור פתרון כולל בעת ובעונה אחת את הכל. אני חושב שבוה שאנחנו צועדים היום את הצעד הראשון - ואני מדגיש: הראשון, כי לדעתי אנו הולכים למאבק קשה כדי להשיג זאת, ביטול הייחודיות בקרב עובדי המדינה - יתאפשר לנו ללכת לאחר מכם לבטל עיוותים נוספים בתוך מערך השירות הציבורי.

יש נושא שהעלה חשד רפאל: יכולים או לא יכולים. הבעיה איננה נוגעת רק לשכר. הבעיה נוגעת בכלל לשאלה איך עובדים במערך השירותים. וכששומעים על נמל אשדוד, או על שעות קיץ במגננון הציבורי, ועוד דברים כהנה וכהנה בכל מערכת השירותים - בעיני זה חמור יותר מכל בעיות השכר: מהי התפוקה, לא רק מהו השכר, מהי התמורה גם עבור השכר עצמאלם היום. המכלול מקיף יותר ורחב יותר, וכנראה אי-אפשר לעקור את כל היבלית בבת-אחת, ויש מספיק יבלית לעשר השנים הקרובות כדי לעקור אותה.

שר החקלאות ושר התקשורת א. און:

היום לא עוקרים עוד יבלית. היום מרססים

בבת-אחת.

שר הבטחון ש. פרס:

ואנחנו אוכלים את הריסוס, וזה יותר מסוכן.

סגן ראש הממשלה ושר החוץ י. אלו:

האם אפשר להפריד בין הסעיפים: יישום ועדת ברקאי לגבי הייחודיים, ותוספת שכר לעובדי המדינה?

ראש הממשלה י. רבין:

אי-אפשר. זה מופיע בהסכם עבורה אחד.

שר האוצר י. רבינוביץ:

קיבלתי פתק שהיועץ המשפטי סבור כי ההחלטה בדבר החקיקה צריכה להתקבל לפני מתן ההוראה למעש, דהיינו צריכה לצאת היום.

היועץ המשפטי לממשלה א. ברק:

אם הספקות המשפטיים שהעליתי מחייבים חקיקה - החקיקה צריכה לבוא לפני שאנחנו עושים פעולה מחוץ לעצם ההחלטה. אם ניתן היום הוראה למדעב, ומחר תהיה תביעה בבית-המשפט - החקיקה שלנו תהיה לאחר-מכן.

ראש הממשלה י. רבין:

אתה רוצה להגיש את החקיקה ללא קשר עם התביעה?

היועץ המשפטי לממשלה א. ברק:

אם דרושה חקיקה - צריך לעשות אותה מיד.

סגן ראש הממשלה ושר החוץ י. אלון:

קשה לעשות חקיקה אחרי פסק-דין.

ראש הממשלה י. רבין:

אינני מדבר על פסק-דין אלא על תביעה. עד עכשיו אמרת שגם אילמלא ההסכם - יש בסיס משפטי. אם גם עם ההסכם אתה לא כל-כך בטוח, שאתה כבר רוצה חקיקה...

שר הבטחון ש. פרס:

יש כאן הסכם בין הממשלה מצד אחד, לבין ההסתדרות שיש לה מעמד חוקי כנציג של העובדים...

ראש הממשלה י. רבין:

הוא אומר יותר מזה: שעל אף זה שיש הסכם, יש לו עדיין סימני שאלה מה יחליט בית-המשפט.

שר הבטחון ש. פרס:

מי יגיש תביעה?

ראש הממשלה י. רבין:

העובדים הייחודיים.

שר המשפטים ח. צדוק:

מבחינה משפטית, החלטת ההסמכה לענין החקיקה איננה מועילה ואיננה מוסיפה לענין המחשב. בשביל המחשב מספיקה ההחלטה וההסכם, וחתימה סופית של ההסכם. כל זמן שאין לנו חקיקה ממש, כלומר שנחקבלה על-ידי הכנסת - כל צעד מוקדם לחקיקה אינו מעלה מבחינה משפטית לגבי המחשב. כלומר, אם היום צריך להוריד את ההוראות למחשב, לגבי הבסיס החוקי להורדת ההוראות למחשב אין הבדל אם יש לנו הסכם בלב או אם יש לנו הסכם פלוס החלטה של הממשלה להציע חוק אם יתברר שיש צורך בחוק.

היועץ המשפטי לממשלה א. ברק:

זה ברור. השאלה היא לאור העובדה הזאת מתי צריך

לתת את ההוראה למחשב.

ראש הממשלה י. רבין:

עם חתימת ההסכם. לא אחרי החלטת הממשלה.

שר השיכון א. עופר:

הבעיה היא בעיה ציבורית. ברור שזוהי חקיקה רטרואקטיבית. אם אנחנו אומרים שבכוונתנו לבצע זאת בכל הדרכים, גם אם דרוש חוק - בזה אמרנו שגם אם לא החלטנו עכשיו, היות והגישו תביעות - אנחנו עומדים להציע חוק.

ראש הממשלה י. רבין:

מתוך מה שאני שמעתי בשיחות, מתברר שאם מעבירים את נושא החקיקה מיד - לדעתי אנחנו עלולים לסכן את ההסכם. אני מבקש איפוא שוב: על סעיף 3 לא להחליט היום. אפשר לכנס את הממשלה בדחיפות, אפשר להעביר סיבוב טלפונים. לא להחליט היום על סעיף 3.

סגן ראש הממשלה ושר החוץ י. אלון:

האם אין סכנה תיאורטית לפחות של הוצאת צו מניעה?

ראש הממשלה י. רבין:

צו מניעה על מה?

סגן ראש הממשלה ושר החוץ י. אלון:

על חתימת ההסכם.

היועץ המשפטי לממשלה א. ברק:

יש סכנה.

ראש הממשלה י. רבין:

אבל אפילו תחליט כאן עכשיו - זה לא יעצור.

שר הבטחון ש. פרס:

צו מניעה אפשר להגיש גם על תוספת שזר תיאורטית. אפשר להגיש על הכל.

ראש הממשלה י. רבין:

אני מציע איפוא להשאיר את סעיף 3. לא לכלול אותו בנוסח ההחלטה היום.

שר האוצר י. רבינוביץ:

אני רוצה לפנות לחברים שיש להם הצעה: זו הפעם הראשונה שאנו עומדים בפני זעזוע קשה מאד...

ראש הממשלה י. רבין:

... של הורדת שכר במדינה.

שר האוצר י. רבינוביץ:

קראתי את הקטע מתוך הדיון שהיה לנו בוועדת השרים לענייני שכר. הופעה מפוצלת שלנו במבחן זה היא דבר חמור מאד.

ראש הממשלה י. רבין:

השר האוזנר, אתה עומד על הצעתך?

השר ג. האוזנר:

כן. ואני מבקש להצביע.

ראש הממשלה י. רבין:

הצעת השר האוזנר אומרת:
(א) לבצע את מסקנות ועדת ברוקאי; (ב) להסמיך את שר האוצר להגיש לכנסת הצעת חוק ליישום הדו"ח של ועדת ברוקאי. מי בעד ההצעה הזאת?

שר הבטחון ש. פרס:

אפשר להפריד בין שני החלקים?

ראש הממשלה י. רבין:

לא (בעד ההצעה אין 4).
מי בעד הצעת ההחלטה, בלי סעיף 3, ירים את ידו.

(14). מי נגד? (2).

שר הפנים י. בורג:

מי נמנע?

ראש הממשלה י. רבין:

אין נמנעים.
אין לי ספק שבעקבות ההחלטה, אם וכאשר ייחתם

ההסכם - הלילה צריך לחתום.

שר האוצר י. רבינוביץ:

גם בהסתדרות צריך עוד לאשר אותו.

ראש הממשלה י. רבין:

אין ספק שבעקבות ההסכם נעמוד בפני בעיות של שביתות, גם של הלא-ייחודיים וגם של הייחודיים. צריך להתחיל להערך, כפי שתשינו. ואני מציע להסמין את חשרים, בעיקר של הייחודיים, להוציא צווי-ריתוק, ואת שר האוצר, כמעסיק כללי, כממונה על עובדי המדינה. אני מציע גם להסמין את שר העבודה, את שר התקשורת ואת שר התחבורה.

שר החקלאות ושר התקשורת א. און:

האם יוצאו צווים למינימום הדרוש?

ראש הממשלה י. רבין :

נקיים דיון נפרד אם וכאשר נצטרך.

שר התחבורה ג. יעקבי :

אני מציע לא לקבל את ההחלטה הזאת היום. משום שלהערכתי זוהי החלטה בטרם עת, שעלולה רק...

ראש הממשלה י. רבין :

אני מקבל. אפשר לעשות את זה בטלפון.

מ ח ל י ט י מ :

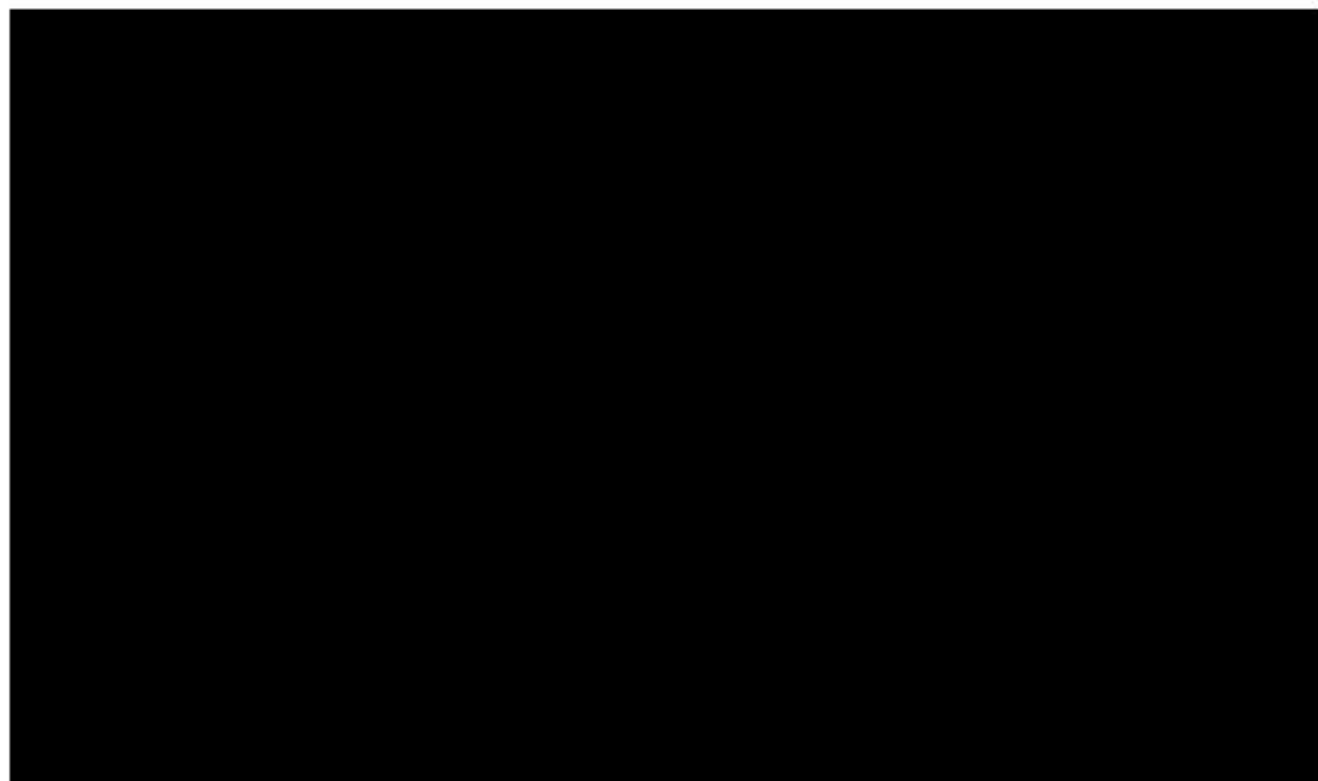
(ב-14 קולות נגד 2) :

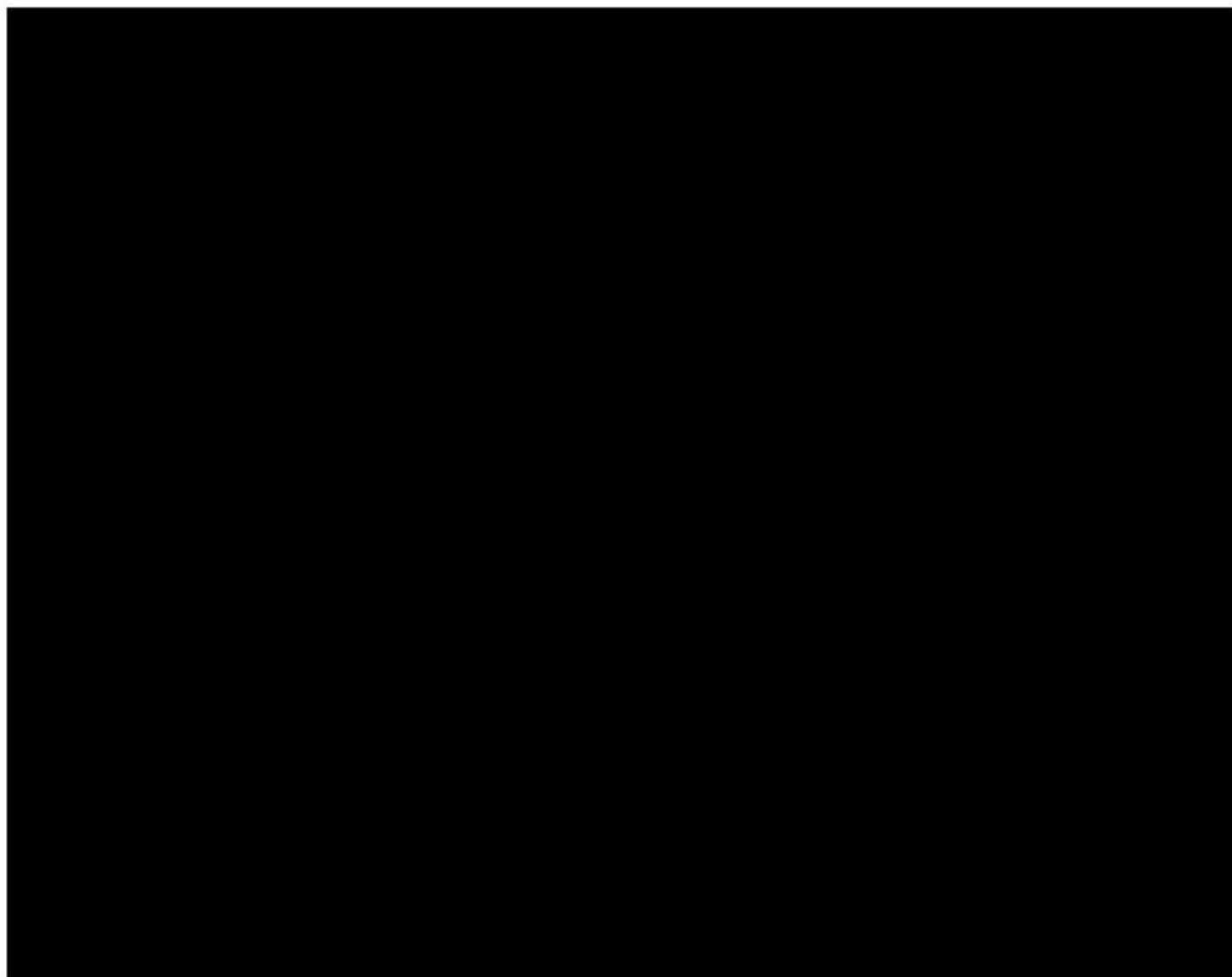
א. בהמשך להחלטה מס. 289 של הממשלה בענין המדיניות הכלכלית חברתית לשנת 1976 מיום י"ט בטבת תשל"ו (22 בדצמבר 1975) והחלטה מס. ש/32 של ועדת השרים לעניני שכר בענין דין-וחשבון הועדה לבחינת עניני שכר בשירות הציבורי מיום ט"ז באדר ב' תשל"ו (18 במרס 1976), סומכת הממשלה ידיה על ההסכם שנחתם בראשי תיבות עם ההסתדרות הכללית של העובדים בארץ-ישראל שלפיו תינתן לעובדי המדינה והמוסד לביטוח לאומי תוספת שכר בשיעור של 2.5% מן השכר המשולב לכל אחת משנות הכספים 1976 ו-1977 וייספגו התוספות הייחודיות שפורטו בנספח לדו"ח ועדת ברוקאי במועדים קבועים תוך אותן שנים. (נוסח ההסכם נמצא במזכירות הממשלה).

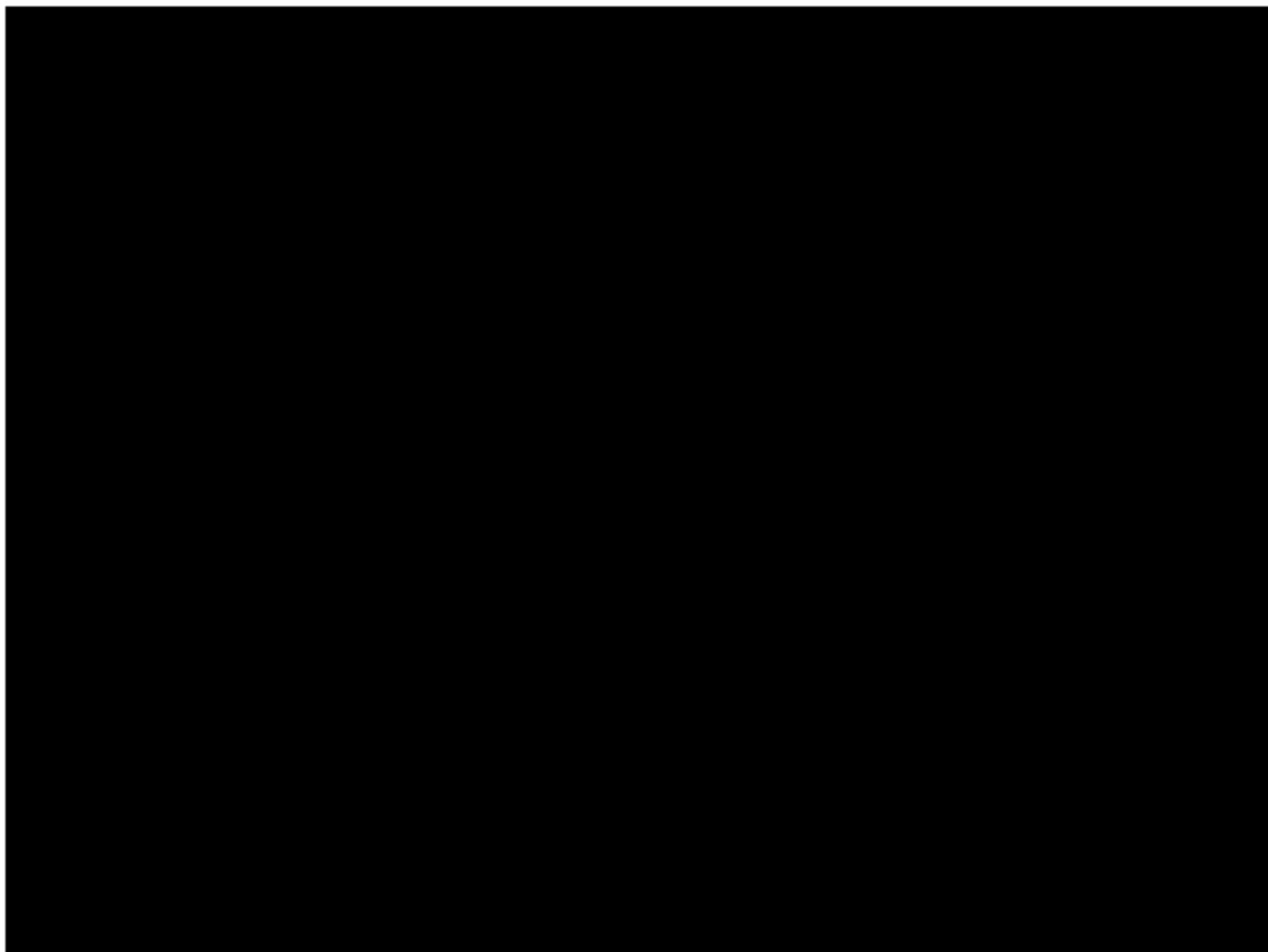
ב. תקציב המדינה לשנת 1976 כפי שהונח על שולחן הכנסת ישאר ללא שינוי, והתוספות לשכר המתחייבות מן ההסכם ייספגו במסגרת התקציב.

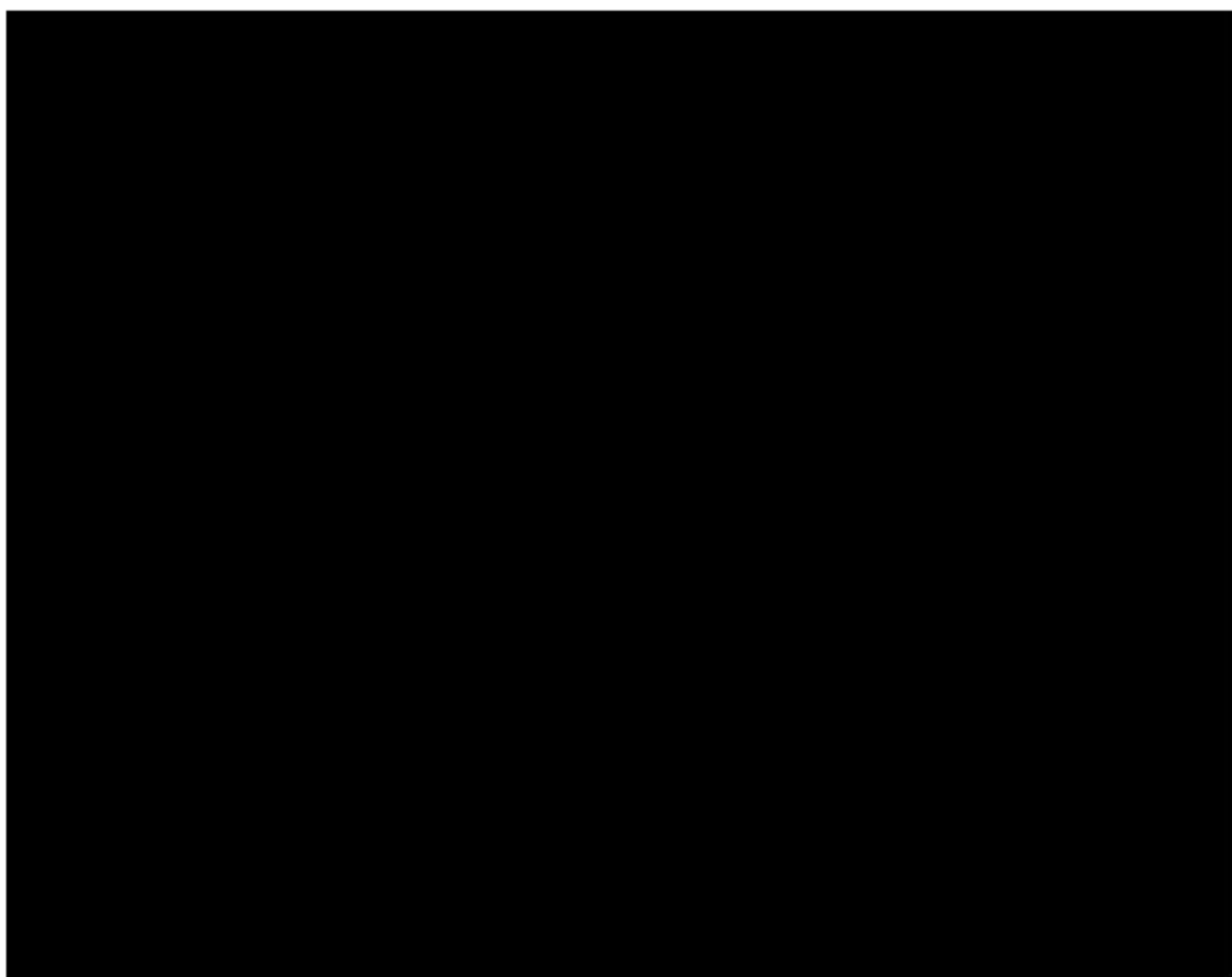
(3 קולות בעד ההצעה לבצע את מסקנות ועדת ברקאי ולהסמיך את שד האוצר להגיש לכנסת הצעת חוק ליישום דו"ח ועדת ברקאי).

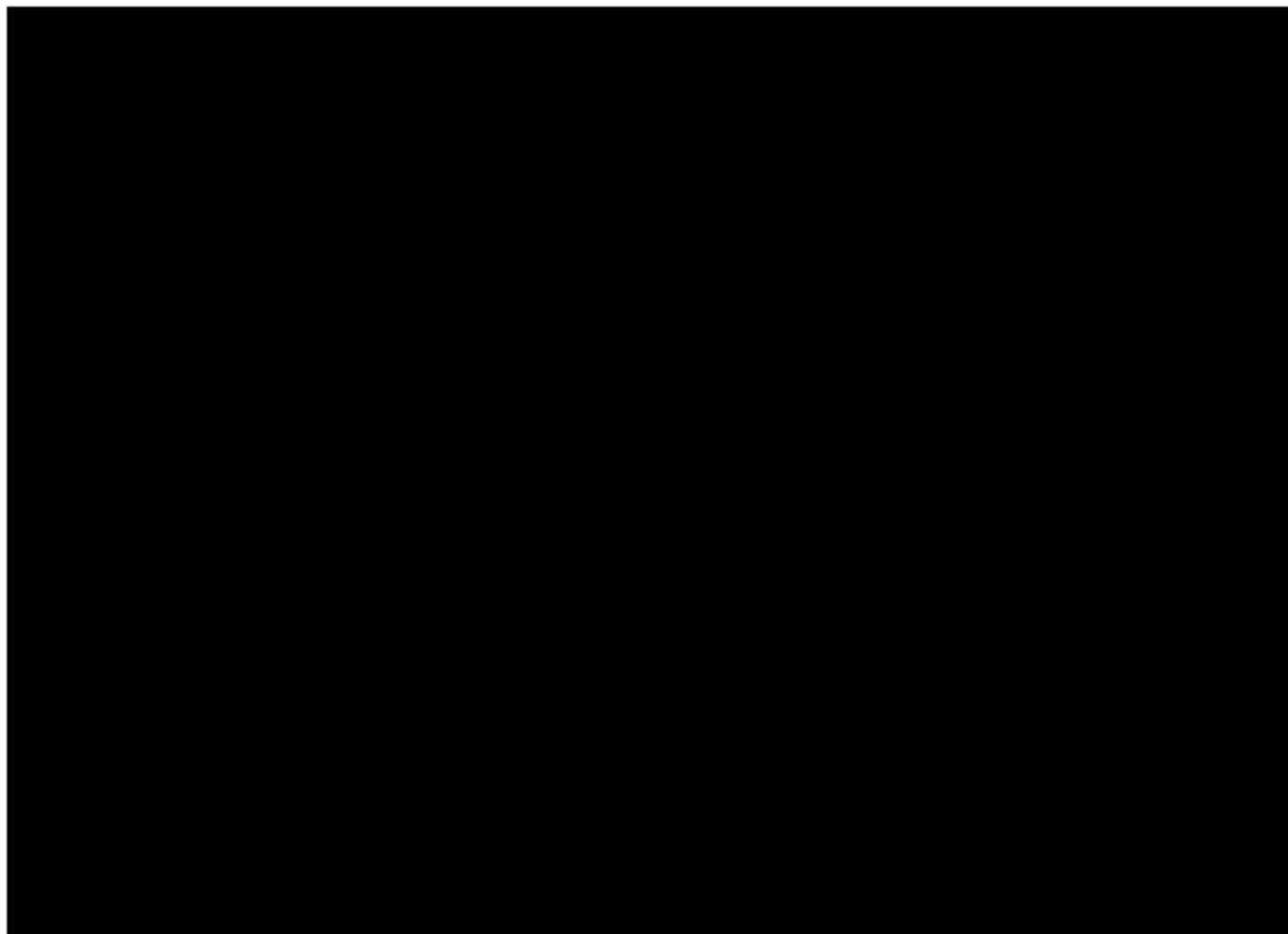
639. המצב בלבנון

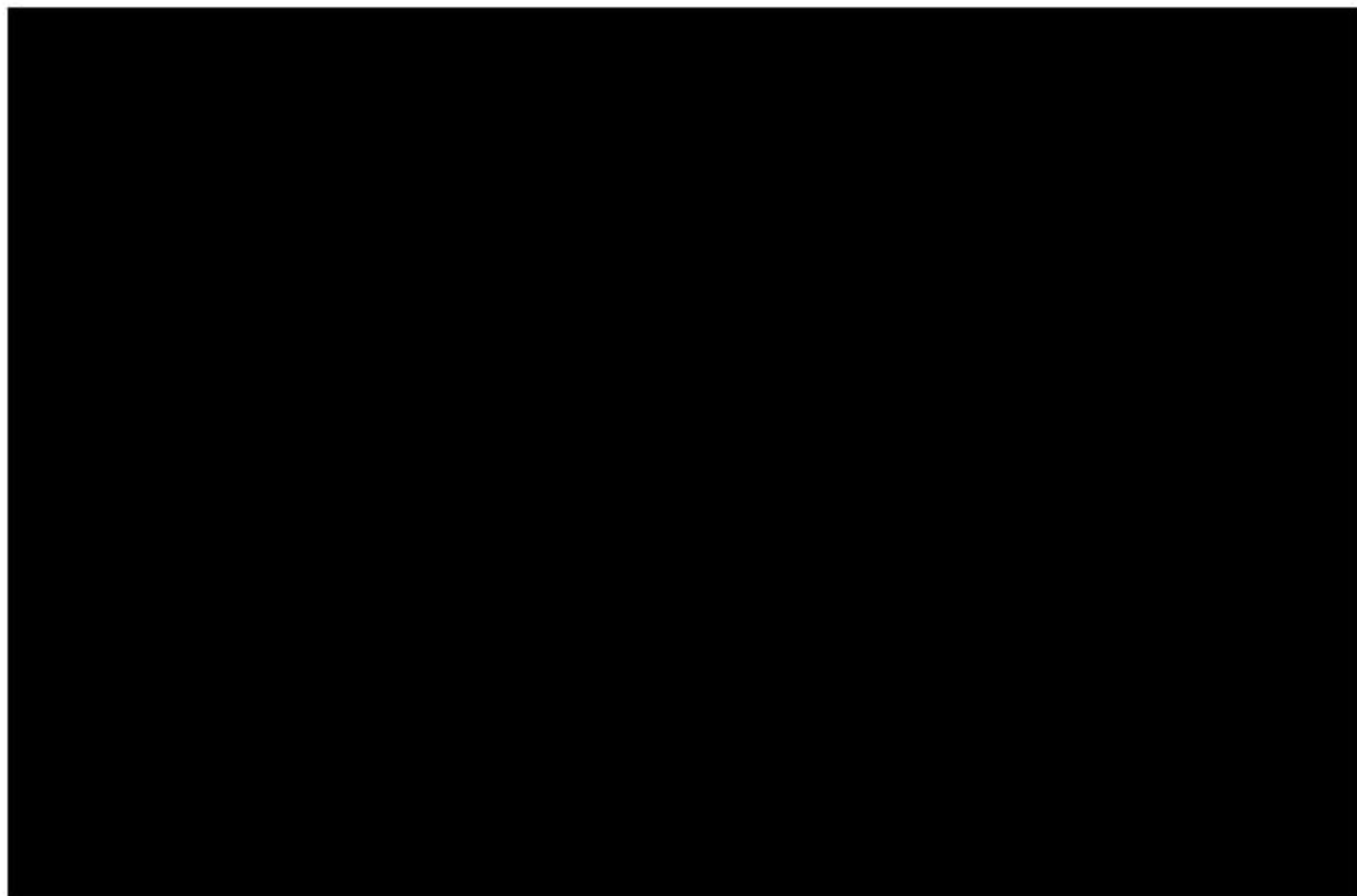

הענקת פרסי ישראל בתחום הקולנוע והטלוויזיה

640.

שר המשפטים ת. צדוק:

עיינתי בתקנון אשר נקבע על-ידי שר החינוך והתרבות לאחרונה, ב-15 אפריל 1975. לפי התקנון, הפרס מוענק על-ידי שר החינוך והתרבות בטקס ממלתי. כמו-כן קיימות ועדות שופטים שלגביהן נאמר: "הועדה תיקבע את ההצעות הראויות לדיון, תדון בהן ותחליט להמליץ על אחד המוצעים לפני שר החינוך והתרבות". אחר-כך נאמר: "עם סיום פעולותיהם של כל ועדות השופטים, ולא יאוחר משלושים יום קודם ליום הענקת הפרסים תובאנה ההמלצות לפני שר החינוך והתרבות על-ידי הממונה על פרסי ישראל, ולאחר שחשד יאשרן, יודיע למיועדים לקבלת הפרסים על ההחלטה להעניק להם את הפרסים ואז גם יפורסם הדבר ברבים". אני שאלתי את שר החינוך והתרבות שאלה עובדתית והוא ענה לי כי הוא כבר החליט שהוא מאמץ את המלצות ועדות השופטים והודיע על החלטתו זו בפומבי.

אם כן, המצב התקנוני הוא שועדות השופטים הן ועדות ממליצות ושר החינוך והתרבות הוא המאשר את ההמלצות. כלומר, הוא איננו יכול להביא המלצה ואיננו יכול לאשר המלצה למי שאינו מומלץ. ואחרי המעשה של שר החינוך והתרבות, אינני מוצא כי יש מניעה תקנונית שהממשלה תיתן

דעתה לענין. אבל הדבר העיקרי שאני רואה, שאם מישוו רוצה להעלות הצעה לביטול או שינוי הצעתו של שר החינוך והתרבות, מבחינה נוחלים, זה דומה לדבר שהיה לנו לפני שבועיים, כאשר שר הבטחון, בתוקף סמכותו, החליט לתת רשיון לצעדת גוש אמונים, הועלתה הצעת מיעוט לבטל רשיון זה, לא היתה הצעת מניעה תקנונית שהצעה זו תעלה, היא עלתה והממשלה אז החליטה לא לקבל הצעת שר הבריאות. ההבדל הוא רק, שבזמנו דובר על סמכות סטטוטורית ואילו הפעם מדובר על סמכות לפי תקנון פנימי, אבל עניינית, אין הבדל. הנושאים קבועים בתוך התקנון שנקבע ב-15 אפריל '75. כך שאני מניח כי במידה והיתה הוספת נושאים, היתה זו הוספת נושאים שנתקבלה אז.

ראש הממשלה י. רבין:

התמונה שהציג שר המשפטים היא פשוטה: יש נוהל ובהתאם לנוהל פעלו הועדות ושר החינוך והתרבות הודיע פומבית שהוא החליט לקבל את ההמלצות. אני לא מציע להיכנס על זה עתה לדיון. אם יש למישהו הצעה כי הממשלה תחייב את שר החינוך והתרבות לשנות את ההחלטה, ועל אף הודעתו בפומבי להודיע כי הוא מבטל מה שקיבל, יציג זאת.

שר הפנים י. בורג:

מה נשתנה ענין זה השנה מאותו ענין כאשר שר החינוך דאז, י. אלון, הביא לשולחן הממשלה הצעה לאשר פרס מיוחד בשם "היומניטס" לגבי הרצפלד ז"ל?

שר הדתות י. רפאל:

אני הייתי מבקש מהממשלה לראות בזה לא כל-כך ענין פורמלי. הדבר הזה חורג מהמסגרת הפורמלית. לכן הבא נתייחס לזה קצת ביתר רצינות. כי פרס ישראל הפך לענין רציני מאוד במדינת ישראל. זהו אחד האירועים המרכזיים ביותר ביום העצמאות. זו דרך של הבאת כבוד ויקר לגדולי ישראל האמיתיים, בכל השטחים, ואני חושב שיש גדולים בישראל! אני חושב שהתגלה

זלזול בדבר וזה פוגע בעצם הפרס ובמקבליו במשך כל השנים, ובין מקבליו היו כל גדולי ישראל שהיו לנו בדור האחרון, בכל החומים, בספרות, בספרות תורנית, במדע, במחקר, באמנות - ושדי התינוך ידעו להתייחס לזה בחרות קודש, החל בדינור וארן - ואני יודע מה היה כשניהלנו אתם מו"מ בנוגע לפרס לספרות תורנית - באיזה קושי הגענו לידי כך - וראו מי הם מקבלי הפרס בספרות תורנית.

שד התיירות מ. קול:

פה זה לגדולי הטלוויזיה.

שד הדתות י. רפאל:

אצלי זה דבר רציני ביותר. אינני משתתף בהרבה ארועים ביום העצמאות, אבל לא החמצתי אף פעם אחת את הארוע של הענקת הפרס, כי אני יודע לכבד את מקבלי הפרס ואני רואה בזה ארוע גדול. השנה, לצערי, לא אוכל ללכת אם ינתן הפרס הזה.

את עצם הפרס צריך היה להביא לאישור. כי לאחר שבועות שאנו עוסקים בטלוויזיה, עתה ידינו כבולות לבטל את הענין, מה עוד - האם לפתע מגיע להם פרס ישראל? האם הם נמנים עם אנשים כמו פרופסור ברגמן, פרופסור ברק, חנה רובינה, וכו'. והאדם השני עליו מדובר - קראתי בעתונים כי הוא היה מעורב במשפט סמים. אז אנו מדמים כאן ענין לענין ונושא לנושא ואחם צוחקים מהדבר הזה? אני מדבר עליהם מתוך כאב לב, כי אנו פוגעים בעצם הפרס. אתם חושבים שאיכפת לי כי נותנים למישהו כמה אלפי לירות? הדבר הזה נעשה תוך חוסר שיקול דעת נוסף ואם יש מישהו שצמליץ מתוך חוסר שיקול דעת, אני צריך זאת לקבל? האם את כל ההמלצות הממשלה מקבלת? לכן אני ממליץ כי הממשלה תחליט על השעיית ההחלטה הזו. אינני מציע לבטל. צריך עוד להתייעץ בדבר הזה. מה החיפזון? ראינו כיצד הגיבו על כך העתונים. הם קראו לזה: "מעשה ליצנות". האם כל שגיאה שבעולם אנו צריכים לעשות? לכן אני מציע לומר כי "אנו מחליטים על השעיית הביצוע". אינני יודע מה יהיה בסופו של דבר.

שר התיירות מ. קול:

אני רק רוצה לשאול לגבי הפרוצדורה - כאשר שר הבריאות ביקש לדון בעניין צעדת גוש-אמונים, אמר ראש הממשלה כי צריך להגיש הצעה לסדר לשיבת הממשלה הבאה ואז זה יידון, ואכן זה כך היה, אז מדוע שר הדתות מגיש הצעה היום ורוצה כי זה יידון היום?

שר הסעד ז. המר:

כי בשבוע הבא כבר מחלקים את הפרס.

שר התיירות מ. קול:

אני נגד הייחודיות. אני לא נוקט עמדה לגופו של דבר. זה ענינו של שר החינוך והתרבות, אבל אני שואל על האפליה בין חשדים.

שר הסעד ז. המר:

שר החינוך, לפי התקנון, הוא הקובע כל שנה לפי חיתוכים מסויימים, אלו תחומים יקבלו השנה את הפרס, אך אני חושב ששר החינוך טעה השנה טעות כפולה:

1) עצם בחירת הטלוויזיה, הרדיו והקולנוע השנה, אמנם כמכלול אחד, שמתוכן יקבלו השנה שני חלקים, אך בציבור במקום שני חצאי פרס זה יתקבל כפרס נפרד.

2) שאלה הם שני נושאים שיש לגביהם מחלוקת ואינם משתווים בדיון לפרסי ישראל שניתנו בעבר.

השנה היו ויכוחים על הטלוויזיה ורמתה, ואפשר היה לצפות שכל ועדה שהיא תקבל סיכום שונה מזה, מה עוד שהמבחר אינו כל כך גדול. לדעתי, צריך היה לוותר על כך השנה. אם בשנה שעברה היה נושא החינוך, אפשר היה לתת עוד פעם לנושא החינוך.

שר הבטחון ש. פרס:

אני צריך לצאת ללוויה. אני מסכים עם מה שאמר
השר רפאל.

שר הסעד ז. המר:

לפי דעתי, אף אחד לא היה פוצה את פיו לו שר
החינוך, כפי שהקים אגודה לאיכות החיים, היה מקים אגודה לפרסים לטלוויזיה או
לרדיו והיא היתה מחלקת פרסים לאנשים העוסקים בתחומים אלה. מה שמרגיז
את כולם שזה נעשה במסגרת פרס ישראל. לאנשים במשרד החינוך יש השפעה והכשרה
חינוכית וצריך היה שזהיה בו מחלקה שזכתה את הדברים האלה ומבחינה חינוכית
פנימית תחליט על כך. ואם כבר בחרו בנושא כל כך נתון במחלוקת כמו הטלוויזיה
והרדיו, היה צריך לשים לב יותר לצוות שמחליט לאשר, כי אני יודע שהוא
יכול היה להחליט על 5 איש לו אפשר היה לתת ל-5 איש. יש לכוון כאן את המגמות,
משחזים הגיוון הוא גדול. כאן נעשתה שגיאה ומאחר ויש השפעה חינוכית
לפרס ישראל, אני מציע כי הממשלה תחליט כי השנה לא ינתן הפרס לטלוויזיה ולרדיו.

שר הבריאות ו. שם-טוב:

לו הדיון היה מוגש באופן מסודר, הייתי מתכוון
יותר ומתייחס ביתר אריכות, אבל כאן, אני רוצה להעיר בקצרה - אני חושב
שאסור לנו להתעלם מהעובדה כי משהו נקבע כבר. לו היינו דנים מי ראוי ומי
לא ראוי לפרס, לפני שנחמנתה הועדה, היה מקום לויכוח. במקרה זה, לדעתי,
שר החינוך נהג בהתאם לתקנון, בחר נושאים בהתאם לתקנון ובחר בועדה בהתאם
לתקנון.

שר התחבורה ג. יעקבי:

הרשימה לא נקבעה על-ידי הקדוש-ברוך-הוא.

שר הבריאות ו. שם-טוב:

אבל הרכב הועדות הוא בהתאם לרשימה ועובדה שיש שיש החלטה של ועדה.

שר התחבורה ג. יעקבי:

אני חושב ששר החינוך והתרכות שקיבל את ההמלצה

יכול לשנות מהחלטתו.

שר הבריאות ו. שם-טוב:

אני חושב כי לאחר שנתמנתה ועדה אשר החליטה קונקרטיט ושר החינוך אישר, אילו עכשיו נטען לביטול האישור, זה יעורר את השאלה: איזה סוג משטר אנו רוצים במדינת ישראל? אנו לא המדינה היחידה הנותנת פרסים על מדע ואומנות. וזו לא מדינה וממשלה, אלא הציבור, כי הועדות מייצגות את הציבור, כאשר אורי זוהר נחשב לאחר הכשרונות הגדולים שיש בישראל בתחום הבימוי, ואינני יכול לקבל כי אנו נפסוק במקום הועדה - האם הוא ראוי או לא, ואמנם שר החינוך, לאחר שמינה ועדה, יכול ליצור תקדים שלא לקבל דעתה של ועדה שמינה אותה. התקנון, באופן עקרוני, מאפשר לו לא לאשר. אבל אינני מכיר שר אשר מינה ועדה ואשר לא קיבל את דעתה. לכן אני חושב שבשלב זה של הדיון אי-אפשר למנוע החלטתו של שר החינוך בשאלה.

ראש הממשלה י. רבין:

לפני ששר החינוך משיב, אני רוצה לומר משהו לאלה שדיברו בעד הצעת ההשעיה. אתם יכולים להביא כאן למצב מוזר בו הממשלה תועמד בפני השאלה - או לתת גיבוי לאישים האלה לגבי קבלת הפרס, או לבטל החלטה של שר בישראל? לכן אני מציע להעמיד זאת בצורה אחרת - האם להשאיר את הדבר בסמכות שר החינוך והתרכות או לא, מבלי להתייחס לגופו של דבר? במקרה זה ולא במקרה זה. אני לא רוצה להתייחס לגופו של ענין - האם כן היה מקום לפרס כזה? האם אלו שנבחרו לוועדה היו ראויים או לא ראויים והאם נבחרו

טוב או לא? כל התייחסות של הממשלה, בעניינית, לגבי התחום הזה של הפרס, להרכב הועדה, לשיקוליה, מעלה לדעתי, מבחינתה של הממשלה, דוקא שני נושאים אלה. לכן אני מבקש שזהכרעה תהיה האחת מן השתיים: האם הממשלה משאירה את הטיפול בנושא בסמכותו של שר החינוך והתרבות או מעבירה אותו לדיון בממשלה? לפני כל התייחסויות, לדעתי, הממשלה כממשלה לא צריכה לדון לגופו של עניין ואינני מציע לדון לגופו של עניין, אלא לחיוב ולא לשלילה.

שר הדתות י. רפאל:

האם זה פרס של משרד? זה פרס של משרד.

שר התיירות מ. קול:

אני רוצה לפנות לשד רפאל...

ראש הממשלה י. רבין:

לפני כל דיון ענייני, אני תובע הצבעה - האם הממשלה נכנסת לתחום סמכותו של שר החינוך והתרבות בתחום פרס ישראל או לא נכנסת היום לתחום זה, לאור הנסיבות והשאלות הקיימות היום.

שר התחבורה ג. יעקבי:

בנסיבות - קרי בדיעבד.

ראש הממשלה י. רבין:

אני מעדיף בנסיבות.

שר התיירות מ. קול:

אני רוצה לבקש משרד רפאל להסיר את הצעתו להצבעה. אתה יכול להניח הנחה כי הצעתך לא תתקבל, אבל במקרה זה יצא, שרק לגבי שני הנושאים האלה הממשלה נתנה גושפנקא, ואילו לגבי כל האחרים נתן

רק שר החינוך, כך שיוצא שאתה משבח, מהלל ומקלס דווקא את הנושאים האלה.

שר החינוך והתרבות א. ידלין:

הממשלה כמובן רשאית לקבל החלטה, כי אין שום מניעה להתערבות הממשלה בתחומי האחריות של שר ולא אתנגד אם הממשלה תקבל החלטה, אבל היה הגיון בהחלטה שנושא הוא בתחום שר החינוך והתרבות, כי אין להפוך את נושא פרס ישראל לנושא לדיון פוליטי קואליציוני. זו לא הפעם הראשונה שיש הערות לגבי הפרס, ועד עכשיו אפשר היה לנווט זאת כך שזה לא יתנפח לפולמוס ציבורי, אך הפעם, משום מה אי-אפשר היה לנווט זאת כך, אבל יש הגיון בכך שזה בתחום שר אחד ולא הממשלה כולה.

פורמלית, אני עדיין לא חתמתי על מסקנות השופטים, היות ויש מצב של פולמוס. אני רוצה לציין כי הדבר נעשה לאחר שיקול דעת מאד רציני. אני יכול להכין את המחאות, אבל אני הגעתי לידי מסקנה, ששר שממנה שופטים, צריך לכבד את החלטתם, ואינני רוצה להוסי מילה אחת יותר. לכן הודעתי כי החלטת השופטים תכובד. החברה הישראלית היא חברה מאד מגוונת ואני מאד ממליץ לנהוג גם בנסיבות הנוכחיות בעקרון של סובלנות.

ראש הממשלה י. רבין:

אני לא רוצה להיכנס לגופם של דברים. אנו נמצאים במצב נתון שבו יש שתי אפשרויות:

- (1) להשאיר את הטיפול בנושא במצב כפי שהיה מקובל עד כה, באחריותו של שר החינוך והתרבות.
- (2) לדון במקום שר החינוך והתרבות, במסגרת הממשלה, בנסיבות שנוצרו.

שר המשפטים מציע הצעה להחלטה: "הממשלה מחליטה לא להתערב בשיקוליו ובהחלטותיו של שר החינוך והתרבות בענין פרס ישראל תשל"ו".

שר הפנים י. בורג:

יש לי הצעה שלי.

ראש הממשלה י. רבין:

אם רצו להעלות הצעה לדיון, או עקרונות לקביעת פרס ישראל, לא היום.

שר החינוך והתרבות א. ידלין:

אני בהחלט מוכן להביא את הנושא לדיון פה. לשאלת השר בורג: נאז ומחמיד, פרס ישראל נועד למתן ביטוי והערכה להישגים אישיים בתחומי האומנות והמדע. השינוי שהוכנס היה שהוא ניתן למפעל חיים, ואז זה הובא להכרעת הממשלה. מדי פעם חלו שינויים בתחומים שונים שעליהם החליט שר החינוך, אבל אז הוחלט על פרס על שירות למען המדינה ועשייה ציבורית יותר. אבל אני מודיע כי אני בהחלט מוכן להביא את נושא התקנון לדיון בממשלה.

שר התחבורה ג. יעקבי:

אני מבקש להוסיף לנוסח שהוצע על-ידי שר המשפטים, ושאני מבין שזו גם הצעת רה"מ: "בתנאים כפי שנתהוו".

שר המשטרה ש. הלל:

אינני חושב שיש מקום להצעה פוזיטיבית של הממשלה כי היא מאשרת. יש פה הצעה לשנות את הקיים ואני חושב שעל מה שצריך להצביע, זה על הצעה לשנות את הנוהל הקיים.

ראש הממשלה י. רבין:

אתה רוצה כי דווקא הפרס הזה יקבל את אישור הממשלה? אני לא מציע להצביע על כך.

שר המטענה ש. הלל:

אני לא מתכוון להיכנס לזה, כי זו החלטה שקיימת. היתה הצעה לשנות את המצב הקיים מעכשיו ואילך באשר למעמדו של שר החינוך והתרבות, כי פה אנו קובעים בצורה פוזטיבית...

ראש הממשלה י. רבין:

בבקשה, תנסח הצעת החלטה משלך.

שר הדתות י. רפאל:

אני מציע הצעה כזו: "הממשלה מחליטה לא להחליט השנה על הפרס לטלוויזיה ולקולנוע".

שר המשפטים ח. צדוק:

ההצעה של רה"מ קודמת.

שר הבריאות ו. שם-טוב:

אינני חושב שאפשר להגיש הצעה כזו, לא היה דיון על זה.

ראש הממשלה י. רבין:

לא היה דיון על זה והבעיה הראשונה היא - האם הממשלה מתערבת או לא? וברגע שהממשלה תחליט ברוב קולות לא להתערב - אינני רואה מקום להצעה שלך. לכן אני מציע: "הממשלה מחליטה לא להתערב, בנסיבות שנתהוו, בשיקוליו והחטותיו של שר החינוך והתרבות בענין פרס ישראל תשל"ו".

חשד י. גלילי :

אני מציע תיקון: לא ב"שיקוליו והחלטותיו", אלא
"בסמכותו".

ראש הממשלה י. רבין :

בסדר. "בסמכותו".
מי בעד הצעה זו - ירים ידו.

13 בעד.

2 נגד.

מ ח ל י ט י מ :

(ב-13 קולות נגד 2) : בנסיבות שזוהו, לא להתערב בסמכותו של שר
החינוך והתרבות בענין פרסי ישראל, תשל"ו.

641. מינוי לשירות החוץ

סגן ראש הממשלה ושר החוץ י. אלון :

אני מבקש למנות שגריר. המדובר במר רפאל מגדל,
המכהן משנת 1972 כקונסול כללי בליסבון. הוא דוקטור למשפטים. היה הרבה שנים
במחלקה המדינית של הסוכנות. אני מבקש למנותו לשגריר במלטה. כמו-כן אני מבקש,
היות ומלטה היא פרובלמטית מאד בשבילנו ואינני בטוח אם היא אינה עלולה
בהזדמנות חגיגית זאת לשנות את הסטטוס של היחסים הדיפלומטיים איתנו,
לכן צריך לטפל בחילופי הגברי בעדינות ובהירות ואהיה אסיר תודה אם לא ידווח
על המינוי הזה לפני הודעת ממשלת מלטה.

מ ח ל י ט י ם :
ל י ט י ם : לאשר את מינויו של מר רפאל מגדל לתפקיד שגריר ישראל במלטה.

642. נסיעות שרים

ראש הממשלה י. רבין :

קורא את ההחלטה כלשונה.

מ ח ל י ט י ם :
חשר ג. האוזנר מודיע כי החליט לבטל את נסיעתו לארצות-הברית, שהיתה אמורה לצאת לפועל ביום ט"ז בניסן תשל"ו (16.4.76).

ה י ש י ב ה נ נ ע ל ת